

Suomen maaseututyypit 2006

Suomen maaseututyypit 2006

Julkaisun nimi:
Suomen maaseututyypit 2006

Julkaisija:
Maa- ja metsätalousministeriö

Tekijät:
Pentti Malinen, Liisa Kytölä, Heikki Keränen, Reijo Keränen

Kuvat:
MMM Kuva-arkisto ja Kirsi Viljanen

ISSN 1238-2531
ISBN 952-453-283-2

Graafinen suunnittelu:
Z Design Oy

Taitto:
Vammalan Kirjapaino Oy

Kirjapaino:
Vammalan Kirjapaino Oy, 2006

Sisällysluettelo

ESIPUHE	5
MAASEUTUTYYPPITTELYN TULOKSET JA JOHTOPÄÄTÖKSET	6
Maaseututyyppit 2006	7
Tyyppittelyn käyttömahdollisuudet maaseudun kehittämisen suunnittelussa	7
MAASEUTUTYYPPITTELYN PÄIVITYKSEN TAUSTA	11
Toimeksianto	11
Maaseututyyppittelyn käytön historia	11
Maaseututyyppittelyn käyttötarkoitus	12
Maaseututyyppittelyn tarkistamisen tarve	13
Keskustelu periferisyydestä ja harvaan asutuista alueista EU:n tasolla	15
Maaseutupolitiikan toimintaympäristön muutos: kaupunkipolitiikka	17
MAASEUTUTYYPPITTELYN 2006 TOTEUTUS	19
Kaupunkien raja	19
<i>Kaupunkiseutujen keskukset</i>	21
<i>Muut kaupungit</i>	22
Kaupunkien läheisen maaseudun raja	24
<i>Pendelöintitarkastelu</i>	26
<i>Erikoistapaukset: Osa-aluejaltaan puutteelliset kunnat, saaristokunnat</i> <i>ja maaseutumaiset pendelöintikunnat</i>	27
<i>Kaupunkien läheisen maaseudun kunnat</i>	29
Ydinmaaseudun ja harvaan asutun maaseudun raja	29
<i>Rajanveto ydinmaaseudun ja harvaan asutun maaseudun välillä</i>	32
Johtopäätökset alueprofiilien muutoksista 2000–2006	32
MAASEUTUTYYPPIEN 2006 ALUEPROFIILIT JA KEHITYSTRENDIT	35
Maaseututyyppien perustunnuslukuja	35
Kehitystrendejä maaseututyypeittäin	37
SUMMARY	42
LÄHTEET	45
LIITTEET	48
TIIVISTELMÄ	67

ESIPUHE

Maaseutupolitiikalla ja maaseututyypittelyllä yhtenä sen työkaluna on Suomessa viidentoista vuoden historia. Maaseutupolitiikka kehittyi Suomeen omaksi politiikanalaksi 1990-luvun alkuvuosina ensimmäisen kansallisen maaseutuohjelman myötä. Ohjelma lanseerasi käyttöön idean maaseutupolitiikan alueellistamisesta määritellen ns. kolmijaon kaupunkien läheinen maaseutu, ydinmaaseutu ja syrjäinen/harvaan asuttu maaseutu. Tässä raportissa esitetään järjestyksessään kolmas versio tästä maaseutuluokittelusta. Työn on tilannut maa- ja metsätalousministeriö, jonka tarkoituksena on hyödyntää raporttia sekä kansallisten että EU:n maaseutuohjelmien valmistelussa.

Käsillä oleva työ on jatkoa aiemmille, vuosien 1993 ja 2000, maaseututyypittelyille sekä menetelmiensä että tutkijaryhmän osalta. Kolme neljästä raportin tekijästä on ollut laatimassa tyypittelyä edellisilläkin kerroilla. Maaseututyypittely politiikan välineenä on kokenut tänä aikana muutoksia ja erityisen paljon on muuttunut maaseutupolitiikan toimintaympäristö: edellisellä kerralla EU-jäsenyys ja nyt kaupunkipolitiikan voimistuminen ovat tärkeimpiä näistä tekijöistä. Myös maaseudun sisäinen erilaistuminen sekä sen tilastolliset mittarit ovat muuttuneet ja kehittyneet. Maaseututyypityksen päivittämiselle on jokaisella päivityskerralla ollut selkeä tarve.

Tämä maaseututyypittely toteutettiin tilaustutkimuksena MMM:n toimeksiannon perusteella marraskuun 2005 ja huhtikuun 2006 välisenä aikana. Toteuttajan puolesta työstä on vastannut Oulun yliopiston Kajaanin yliopistokeskukseen kuuluva Lönnrot -instituutti ja kehitysjohtaja Pentti Malinen. Hän on vastannut työprosessin suunnittelusta, organisoinnista sekä työn toteutuksesta ja raportoinnista maaseutupolitiikan näkökulmasta. Tutkija Liisa Kytölä on ainoana kokoaikaisena henkilönä hankkeessa vastannut koko tutkimusprosessin läpiviennistä sekä analyysien tulkinnoista ja raportoinnista. Heikki Keränen on ohjannut hankkeen aineiston suunnittelua, hankintaa ja menetelmien toteutusta sekä raportoinnissa koonnut tilastotarkastelut. Reijo Keränen on tuonut hankkeen suunnitteluun, toteutukseen ja raportointiin maaseutupolitiikan käytännön näkökulman. Työryhmä on toiminut hajautettuna organisaationa kolmella paikkakunnalla: yhteydenpito ja yhteistyö on kuitenkin onnistunut erinomaisesti.

Esitän syvät kiitokset työryhmän jäsenille tarmokkaasta työstä ja syvästä paneutumisesta tehtävään. Toteuttajaorganisaation puolesta kiitän maa- ja metsätalousministeriötä ja erityisesti sen virkamiehiä Kirsi Viljasta, Marja-Liisa Tapio-Biströmiä ja Reijo Martikaista arvokkaasta työn ohjauksesta. Kiitokset tiivistelmän käännöstyöstä Nick Bambergille. Toivon, että työmme auttaa rakentamaan entistä osuvampaa ja vaikuttavampaa maaseutupolitiikkaa.

Kajaanissa 5.4.2006

Pentti Malinen

MAASEUTUTYYPITTELYN TULOKSET JA JOHTOPÄÄTÖKSET

Tässä raportissa esitetään järjestyksessään kolmas maaseutupoliittinen aluetyypittely Suomesta. Maa- ja metsätalousministeriön toimeksiannon mukaisesti tavoitteena oli tuottaa kansallisen tason **maaseutupoliitiikan työkaluna** käytettävä maaseututyypittely, jossa alueet (kunnat) luokitellaan vuosina 1993 ja 2000 toteutetun kolmijaon tapaan kaupunkeihin, kaupunkien läheiseen maaseutuun, ydinmaaseutuun ja harvaan asuttuun maaseutuun. Tehtävänä oli päivittää maaseudun kolmijakoa uusilla aineistoilla ja aluejaoilla sekä tehdä tarkoituksenmukaisia muuttujavalintoja, jotta kolmijaon maaseutupoliittinen tehtävä terävöityy ja pysyy ajan tasalla. Alueluokitusta on tarkoitus hyödyntää maaseutupoliitiikan kansallisen tason toteutuksessa sekä EU-maaseutupoliitiikan toimeenpanossa.

Tässä yhteenvetoluvussa esitellään hankkeen lopputuloksena syntynyt uusi maaseututyypittely perusteineen. Työn yksityiskohtainen toteutus ja sisältö selvitetään raportin myöhemmissä luvuissa.

Maaseutupoliittisessa kokonaisohjelmassa 2005–2008 (MYTR 2004: 27) määritellään maaseutupoliitiikan alueellistamisessa käytettävät maaseututyypit seuraavasti:

Kaupunkien läheinen maaseutu Tällä alueella on parhaat kehittymisedellytykset. Asukkailla on mahdollisuus käydä työssä lähikaupungeissa. Maatalous- ja muilla yrittäjillä on monipuoliset lähimarkkinat. Kaupunkien läheinen maaseutu sijoittuu Etelä- ja Länsi-Suomeen. Näissä osissa maata ovat parhaat edellytykset maataloudelle ja maaseudun elinkeinorakenteen monipuolistamiselle. Monet tämän alueen kunnista saavat muuttovoittoa. Etenkin lapsiperheet suosivat tätä aluetta. Muuttovoiton ansiosta monet kaupunkien läheisen maaseudun kunnat, joukossa myös pieniä kaupunkeja, pystyvät monipuolistamaan palvelujaan ja tekemään investointeja, mutta säilyttävät silti taloudellisen liikkumavaransa. Hyvinvointi on maan parasta tasoa.

Ydinmaaseutu Alue on vahvaa alkutuotantoaluetta. Paikka paikoin on myös maaseudulla sijaitsevia teollisuuden toimialakeskittymiä. Alkutuotantoon liittyy ydinmaaseudulla myös erikoistuneen alkutuotannon keskittymiä. Ne liittyvät esimerkiksi sikatalouteen, turkistarhaukseen, lasinalaisviljelyyn ja siipikarjatalouteen. Ydinmaaseudun läheisyydessä on useita keskisuuria keskuksia. Alueen kuntakeskukset ovat toiminnoiltaan monipuolisia ja useimmat kylät ovat elinvoimaisia. Ydinmaaseudun kunnat sijoittuvat Etelä- ja Länsi-Suomeen.

Harvaan asuttu maaseutu Tämän alueen uhkana on huonon kehityksen kierre: nuoret muuttavat pois, palvelut kaikkoon,

maatalous ohenee, uudet työpaikat eivät riitä korvamaan perinteisten työpaikkojen poistumaa, vanhusväestön määrä lisääntyy ja kuntien taloudellinen kantokyky on kovilla. Kasvu-kauden lyhyys ja luonnon asettamat muut reunaehdot salpaavat alkutuotannon kehittymisedellytyksiä. Valtaosa harvaan asutun maaseudun kunnista sijaitsee Itä- ja Pohjois-Suomessa. Harvaan asutun maaseudun pääosa on koko Suomen EU-jäsenyyden ajan ollut joko tavoite 6:n tai tavoite 1:n piirissä.

Maaseututyypittely toteutettiin soveltaen vuoden 2000 tyypittelyssä käytettyä **vaiheittaista alueluokitteluprosessia** (Keränen ym. 2000: 14). Ensimmäiseksi kuntajoukosta erotettiin kaupunkikunnat ja sen jälkeen kaupunkien läheinen maaseutu. Tämän jälkeen kuntajoukko luokiteltiin kahtia eli ydinmaaseutuun ja harvaan asuttuun maaseutuun. Toimeksiannon mukaisesti lähtökohtana olivat vuoden 2005 aluejaot ja niihin perustuvat tilastot. Hankkeen aikana tyypittelyprosessi toteutettiin kolme kertaa kunnes tässä esitettävä ratkaisu muotoutui. Eri vaiheiden testauksessa keskeistä oli luokittelukriteerien testaaminen ja menetelmän selkiyttäminen.

Vaiheittaisen luokittelumenetelmän etuna verrattuna yksivaiheiseen (esim. suoraan ryhmittelyanalyysiin) on huomion kiinnittäminen kussakin vaiheessa juuri niihin ilmiöihin (muuttujiin), jotka ko. aluetyypin osalta ovat merkittäviä. Kaupungit erotetaan kuntajoukosta kaupunkimaisuutta kuvaavien piirteiden perusteella ja kaupunkien läheinen maaseutu ominaisuuksilla, jotka mittaavat alueen riippuvuutta kaupunkikeskuksista.

Kaupunkien läheisen maaseudun rajauksessa käytetty aineisto on osa-aluepohjainen, joka tekee mahdolliseksi tarkastella nimenomaan kunnan maaseutualueilta tapahtuvaa työssäkäyntiä. Lisäksi työssäkäyntikohdealueeksi on määritelty vain ”riittävän” suuret taajamakokonaisuudet. Pendelöintiä on siis tarkasteltu maaseutupoliittiselta kannalta: missä määrin kuntien maaseutuosat ovat taloudellisesti riippuvaisia kaupunkimaisista työpaikkakeskittymistä.

Ydinmaaseutu ja harvaan asuttu maaseutu erotetaan monimuuttuja-analyysin avulla, jossa muuttujista muodostetaan ydinmaaseutu – harvaan asuttu maaseutu -jatkumo sekä vahvaa maaseutumaisuutta edustavien että syrjäisyyttä ja harvaa asutusta mittaavien 10 eri muuttujan avulla. Rajanvetoa harvaan asutun maaseudun ja ydinmaaseudun välillä selkeytetään lisäksi pisteyttämällä kunnat mainittujen 10 muuttujan saamien arvojen mukaan.

Kunta on kansallisen tason maaseutupoliitiikan tarkastelutason sopivankokoinen **alueyksikkö**; kunnat ovat keskeisiä toimijoita paikallisessa kehittämisessä. Näin olleen maaseututyypittely esitetään kuntapohjaisena, tämä ei kuitenkaan tarkoita sitä, että tyypittely perustuisi ”kuntaa kuvaaviin keskiarvotietoihin”. Muuttujavalinnoissa ja menetelmässä tehtiin useita ratkaisuja, joilla on yhteys maaseututyypittelyn tavoitteeseen

Taulukko 1. Vuoden 2006 maaseututyypin perustunnuslukuja.

Maaseututyyppi 2006	Kuntia	Väestö 2004		Maapinta-ala 2002		Maaseutuväestö (ml. alle 500 as. taaj) 2004		Maatilat 2004	
	(lkm)	(lkm)	(%)	km ²	(%)	(lkm)	(%)	(lkm)	(%)
Kaupungit	58	3 055 223	58,3	19 057	6,3	166 457	16,7	6 039	8,4
Kaup. läh. maaseutu	89	826 158	15,8	35 900	11,8	228 380	22,9	13 285	18,4
Ydinmaaseutu	142	793 848	15,2	59 619	20,0	316 190	31,7	33 206	46,1
Harvaan as. maaseutu	143	561 382	10,7	189 900	62,4	287 216	28,8	19 424	27,0
Koko maa yhteensä	432	5 236 611	100,0	304 476	100,0	998 243	100,0	72 054	100,0

jakaa maan alueet maaseutupolitiikan toteutuksen kannalta mahdollisimman erilaisiin ryhmiin.

Luokittelussa tulee useista eri syistä vastaan erilaisia **raja- ja erikoistapauksia**, tässä työssä näitä olivat erityisesti:

- kuntien hallinnollisten rajojen ja toiminnallisten "rajojen" erot: erityisesti kuntaliitosten myötä on lisääntymässä sellaisten kuntien määrä, joissa on sekä selkeä kaupunki-osa että laaja maaseutu-/haja-asutusalueosa.
- vastaavasti kuntien osa-aluejaossa on kuntakohtaisia tarkkuus- ja rajauseroja

Yleisratkaisuna on ollut kussakin luokittelun vaiheessa toteuttaa kuntavalinta yhdellä selkeällä päämenetelmällä ja sen jälkeen käsitellä mahdolliset raja- ja erikoistapaukset lisätarkasteluilla (herkkyysanalyysillä). Tällä on haluttu varmistaa kunta-luokittelun oikeudenmukaisuus maaseutupolitiikan näkökulmasta. Tätä menettelytapaa noudatettiin myös edellisessä, vuoden 2000, maaseututyyppittelyssä. Tällä kertaa lisätarkasteluja on pyritty ja myös onnistuttu yksinkertaistamaan ja selkeyttämään.

Maaseututyyppit 2006

Maaseututyyppittelyn tuloksena Suomen 432 kuntaa (vuonna 2005) jakaantuivat seuraavasti:

- kaupunkikuntia 58 kpl
- kaupunkien läheisen maaseudun kuntia 89 kpl
- ydinmaaseudun kuntia 142 kpl
- harvaan asutun maaseudun kuntia 143 kpl

Maaseututyyppien alueellinen sijoittuminen on esitetty kuvassa 1 ja kuntaluettelot liitteessä 1.

Maaseututyyppien keskeisimmät tunnusluvut on esitetty taulukossa 1 (osuudet koko maasta). Kolmen maaseututyyppin osuus koko maan pinta-alasta on yli 90 %, mutta väestöosuus vain noin 40 %. Harvaan asutun maaseudun kunnissa asuu vain noin kymmenesosa maan väestöstä, vaikka alue kattaa reilusti yli puolet maan pinta-alasta. Maaseutuväestöstä (ml. alle 500 asukkaan taajamat) selvä enemmistö asuu maaseutukunnissa. Suomen noin 72 000 maatilasta lähes puolet sijaitsee ydinmaaseudulla.

Erot eri maaseututyyppien välillä ovat selvät, mutta myös maaseututyyppien sisäiset vaihtelut voivat olla merkittäviä.

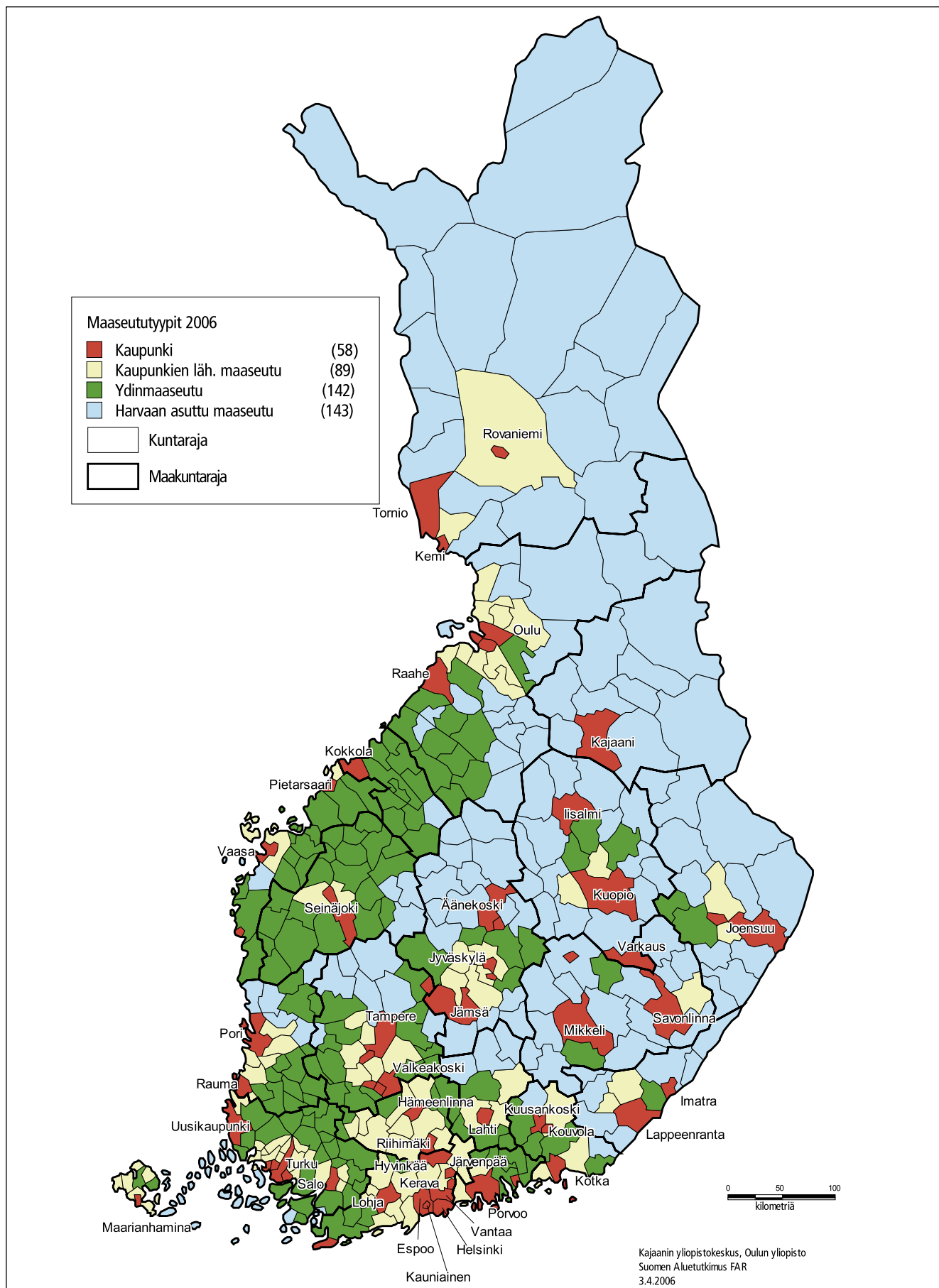
Merkittävin muutos vuoden 2000 ja uuden maaseututyyppittelyn välillä on ydinmaaseudun kuntamäärän supistuminen 39:llä. Ydinmaaseutu on "menettänyt" aluetta sekä kaupunkien läheisen maaseudun että harvaan asutun maaseudun suuntaan. Harvaan asutun maaseudun tyyppi on kasvanut 14 kunnalla: pinta-alan kasvu on ollut noin 5 % ja väestömäärän lisäys noin 3 % (Kuva 2.). Kuntarakenteen muutosten ja tapahtuneen aluekehityksen valossa tulkittuna muutokset ovat odotetun suuntaisia. Ydinmaaseudun supistumiseen vaikuttavat osaksi myös uudet muuttujavalinnat, jotka osin johtuvat maaseututyyppien määrittelyssä tapahtuneista muutoksista.

Kuntajaon muuttuminen vuosien 2000 ja 2005 välillä vaikuttaa sekä yksittäisten kuntien luokitteluun että tyyppittelytulosten vertailtavuuteen. Tarkasteluajanjaksolla kuntaliitoksia on tapahtunut 36 kunnan osalta siten, että 2 tai 3 kuntaa on liittynyt yhdeksi ja tuloksena on syntynyt 16 aikaisempaa suurempaa kuntaa (Liite 2.). Kuntaliitokset ovat vaikuttaneet eniten kaupunkikuntien ryhmässä: vaikka kuntamäärä ko. ryhmässä ei ole muuttunut, kuntatyyppin pinta-ala on kasvanut noin kolmanneksella ja väestö noin 5 %:lla. Ilman kuntaliitoksen vaikutusta maaseututyyppi on muuttunut 66 kunnassa (Liite 3.).

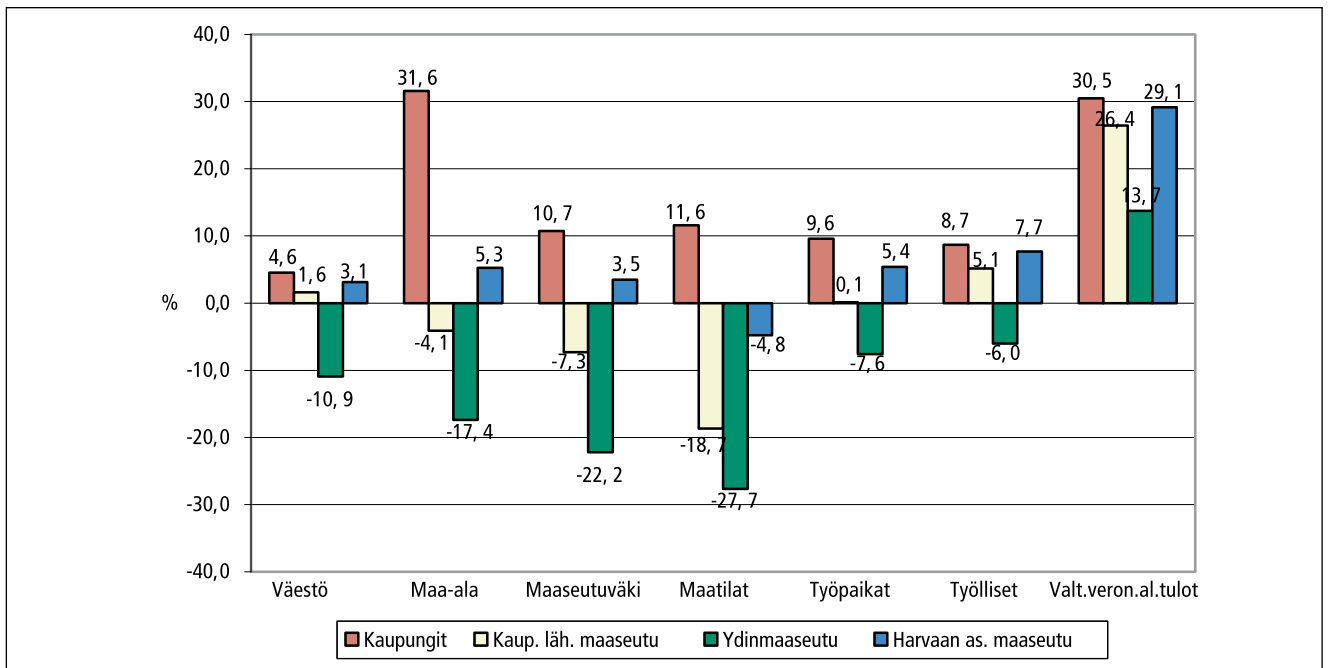
Tyyppittelyn käyttömahdollisuudet maaseudun kehittämisen suunnittelussa

Maaseutupolitiikan suunnittelussa maaseututyyppittelyä voidaan käyttää tiivistäen sanottuna:

- lähtökohtaisesti erilaistamaan maaseutupolitiikkaa (sen keinovalikoimaa ja keinojen kohdentamista) alueiden omaisuuksien suuntaisesti so. irti yksiulotteisesta tai keskiarvoisesta politiikasta
- laajan maaseutupolitiikan osalta kyse on ennen kaikkea keinovalikoimien ja strategioiden erilaistamisesta: kaupunkikunnissa ja kaupunkien läheisellä maaseudulla aluekehityksen dynamiikka on kaupunkivetoinen, kun taas siirryttäessä kohti ydinmaaseutua ja harvaan asuttua maaseutua ns. endogeenisillä eli sisäsyntyisillä kehitystekijöillä on suhteellisesti suuri merkitys alueen kestäväälle kehitykselle

Kuva 1. Suomen maaseututyyppit 2006

Kuva 2. Muutos vuosien 2000 ja 2006 maaseututyypin välillä eräiden muuttujien osalta.

Taulukko 2. Maaseututyypin väliset erot ja kehityssuunnat keskeisten muuttujien kuvaamina.

Maaseututyyppi 2006	Väestö			Nettomuutto 2005e	Työpaikat			Työttömyysaste	
	2005	muutos 2000–2005			2004e	muutos 2000–2004e		2005	muutos 2000–05
	hlöä	hlöä	%	%	lkm	lkm	%	%	%-yks
Kaupungit	3 071 150	75 909	2,6	0,18	1 560 379	50 404	1,7	11,0	-1,8
Kaup.läh.maas.	836 927	46 538	6,1	0,82	253 554	9 471	1,2	9,0	-2,0
Ydinmaaseutu	792 255	-12 933	-1,6	-0,09	287 225	1 014	0,1	9,5	-1,9
Harvaan as.maas.	555 248	-35 049	-5,5	-0,60	182 755	-5 533	-0,9	14,8	-2,9
Koko maa yht.	5 255 580	74 465	1,5	0,16	2 283 913	55 356	1,1	10,8	-2,0

- suppeassa maaseutupolitiikassa maaseudun tyypittelyä voidaan lisäksi käyttää yksittäisten keinojen kohdentamisessa ja/tai voimakkuuden (tukitaso) porrastamisessa.

Yleisenä perusteena on siten hakea maaseutupolitiikkaan vaikuttavuutta rajallisten resurssien kohdentamista parantamalla ja välillisesti myös alueiden välistä kilpailua hillitsemällä. Tuloksena tavoitellaan erilaistuvaa mutta ei eriarvoistuvaa maaseutua ja aluekehitystä.

Käytännössä maaseutupolitiikan erilaistamisen tarve ja peruste riippuvat siitä, millaiset **alue-erot** eri maaseututyypin välillä vallitsevat ja mikä on näiden erojen kehityssuunta. Erityisesti Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan tavoitteissa korostuu alue-erojen tasaamisen (koheesion) tavoite. Jotta alue-eroja voidaan kaventaa on heikoimmille alueille suunnattava voimakkaampia kehitysimpulsseja sekä kohdistettava ne vaikuttavuuden kannalta oikein. Maaseututyypin välisiä alue-eroja ja niiden kehityssuuntia on tarkasteltu tiivistäen taulukossa 2.

Aikaisempien maaseututyypittelyjen tavoin eri maaseututyypit eroavat erittäin selkeästi ja johdonmukaisesti toisistaan. Sekä keskiarvo- että hajontatarkastelujen valossa maaseututyypit muodostavat jatkumon (porrasmaiset erot). Voidaan tehdä johtopäätös:

- jos/kun maaseudun sisäisiä kehityseroja halutaan supistaa tai edes ehkäistä erojen kasvua, on perusteltua porrastaa kehittämistoimenpiteiden voimakkuutta (määrää, laajuutta, intensiteettiä, laatua) maaseututyypin mukaan

Edellä sanottu suositus koskee siis maaseutupolitiikkaa kokonaisuutena; valtakunnan tasoisena, kansallisena tai EU-ohjelmajohdajana toimintana. Tästä voidaan yksittäisten toimenpiteiden kohdennuksessa poiketa tarkentamalla tai tiukentamalla aluekriteeriä, mikäli siihen on perusteltua syytä. Maakunta- ja paikallistason maaseutustrategioiden asemoinnille tämä maaseututyypittely tarjoaa yhtenäisen taustan, mutta paikalliset olosuhdetekijät ja kehittämisen tahtotila nousevat niissä ratkai-

sevaan asemaan. Maaseututyypittely voi parhaimmillaan tarjota yleisraamit, joiden puitteissa maaseutupolitiikan kokonaisuutta alueellistetaan.

Maaseudun kolmijakoa on aiemminkin sovellettu varsinaisen tarkoituksensa ulkopuolella. Tähän liittyen voidaan todeta seuraavat suositukset:

- maaseutututkimuksessa kolmijako on yksi käyttökelpoinen tarkastelukehikko erityisesti aluekehitystrendien tarkastelemiseksi; lisäarvona on ko. analyysien liitettävyyden maaseutupolitiikan kehikseen. Aluejaoista riippumattomien ja uusia käsitteistöjä testaavien ja soveltavien aluetutkimusten vastuu on jatkossakin tutkijoilla itsellään.
- sovellettaessa maaseututyypittelyä mahdollisesti maaseudun ja kaupunkien välisen vuorovaikutuspolitiikan tarpeisiin on pidettävä mielessä maaseutu- ja kaupunkipolitiikan näkökulma ja kohdealue-erot: vuorovaikutuspolitiikan kohdealuetta ei ole tarkoituksenmukaista rajata kaupunkien läheisen maaseudun alueeseen.
- Eurooppa-tasolla ja OECD:n tarkasteluissa käytössä on myös erilaisia maaseututyypittelyjä, joille tyypillisin ongelma Suomen tilanteen kannalta on niissä käytetyn

aluejaon yleisyys; näissä yhteyksissä kolmijakon käyttäminen rinnalla voi toimia täydentävänä ja syventävänä tarkastelutapana. Kolmijako ei kuitenkaan ole sisällöllisesti yhteensopiva minkään kansainvälisen tarkastelun kanssa.

Kunta- ja palvelurakennemuutos on valmisteluvaiheessa kun tämä maaseututyypittely laadittiin. Vuoden 2006 alkupuolella on jo tehty useita päätöksiä uusista kuntaliitoksista, jotka joudutaan päivittämään vuoden 2005 aineistolla laadittuun tyypittelyyn. Mikäli kuntarakennetta pelkistetään voimakkaasti lähivuosina, kuntapohjaisuus maaseututyypittelyssä joudutaan arvioimaan uudelleen. Tällöin yhä suuremmassa osassa kuntia taajama- ja maaseutuosat eroavat niin fyysisesti kuin toiminnallisestikin toisistaan. Maaseudun rajaaminen ja tyypittelemisen kuntaa pienemmällä alueyksiköillä (ruutu- tai osa-alue-aineisto) tulee tällöin entistä tarkoituksenmukaisemmaksi vaihtoehdoksi. Myös voimakkaana jatkuva vuosittainen kuntaliitosprosessi vaikeuttaa (aineiston saatavuus, ajantasaisuus ja hinta) maaseutupolitiikan kohdentamista ja tulosten alueellista seurantaa.

Maaseututyypittelyn päivityksen tausta

Toimeksianto

Toimeksiantona oli tuottaa valtakunnallisen aluekehityspolitiikan ja varsinkin maaseutupolitiikan työkaluna käytettävä maaseututyypittely (vuoden 2005 kuntajaolla), jossa alueet luokitellaan vuosina 1993 ja 2000 toteutetun kolmijaon mukaisesti kaupunkien läheiseen maaseutuun, ydinmaaseutuun ja harvaan asuttuun maaseutuun sekä kaupunkeihin. Maaseututyypit on määritellyt kansallisessa Maaseutupoliittisessa kokonaisohjelmassa 2005–2008 (MYTR 2004). Tehtävänä on päivittää maaseudun kolmijakoa uusilla aineistoilla ja aluejaoilla sekä tehdä tarkoituksenmukaisia muuttujavalintoja, jotta kolmijaon maaseutupoliittinen tehtävä terävöityy ja pysyy ajan tasalla.

Nyt tehtävä maaseututyypittelyn päivitys on toinen. Ensimmäinen tyypittely on raportoitu julkaisussa:

- Keränen, Reijo, Pentti Malinen, Heikki Keränen & Tiina Heiskanen (1993). Suomen maaseututyypien alueellistaminen. Ylä-Savon Instituutti.

Tyypittely päivitettiin ensimmäisen kerran vuonna 2000:

- Keränen, Heikki, Pentti Malinen & Olli Aulaskari (2000). Suomen maaseututyypit. Oulun yliopisto, Kajaanin kehittämiskeskus & Suomen Aluetutkimus FAR.

Maaseututyypittely toteutetaan tässä soveltaen vuoden 2000 tyypittelystä käytettyä vaiheittaista alueluokitteluprosessia (Keränen ym. 2000: 14).

Maaseudun kehityskuvassa tapahtunut muutos huomioidaan erityisesti muuttujavalintoja uudistamalla. Erityisen huomion kohteena on kaupunkien läheisen maaseudun rajautuminen muusta maaseudusta sekä ydinmaaseudun ja harvaan asutus maaseudun välinen raja. Molemmat ovat maaseutupoliittisesti tärkeitä ja niiden osalta on tapahtunut/tapahtumassa alueellista muutosta. Menetelmän ja muuttujavalintojen taustalla käytetään lähtökohtina kolmijaon käytöstä saatuja kokemuksia ja kriittisiä arvioita sekä maaseutupolitiikan toteuttajien (Malke) näkemyksiä.

Maaseututyypien määrittelyssä ei ole tapahtunut merkittäviä muutoksia. Siten luokittelussa käytettävien muuttujien valinta perustuu osin aiemmin tehtyihin muuttujavalintoihin ja osin testausten kautta tapahtuvaan entistä paremman muuttujajoukon hakemiseen. Kullakin käytettävällä muuttujalla on oltava selkeä rooli maaseututyypin määrittelyn kuvaajana ja muuttujalla on oltava selkeä vaikutus tuloksena olevaan aluejakoon.

Aiemmista luokitteluista saadun kokemuksen mukaisesti luokittelujen ns. rajatapausten osalta tehdään lisämuutujia hyväksikäyttäen herkkyysanalyyskejä, joilla varmistetaan, ettei yksittäinen muuttuja tai sen arvoissa oleva satunnainen vaihtelu vaikuta liikaa luokitteluun.

Maaseututyypittelyn käytön historia

Maaseututyypittely – ns. maaseudun kolmijako – on kansallisen maaseutupolitiikan alueellistamisen eli toimenpiteiden kohdistamisen ja valikoinnin työväline, jota käyttäen maaseutupolitiikan osuvuutta ja vaikuttavuutta parannetaan ottamalla huomioon alueiden erilaisuus. Tässä esitettävä maaseudun kolmijako on itse asiassa esitys **maaseutupolitiikan kohdealueen** valinnaksi lähivuosille. Sille rinnakkaisena kaupunkipolitiikan valmistelun puolella on kaupunkiverkkotutkimus (Antikainen et al. 2006), joka on antanut perusteet kansallisen aluekeskusohjelmatoiminnan käynnistämiseksi. Aluekeskusohjelmassa lopullinen kohdealue eli aluekeskusohjelma-alueet valikoituivat hakuprosessin kautta.

Maaseudun kolmijako omaksuttiin Suomen kansallisen maaseutupolitiikan alueellistamisen (erilaistamisen) välineeksi 1990-luvulla. Kolmijaon sisältö on saanut alkunsa OECD:n aluetypologioista, joita määritelmiä Maaseutuprojekti sovelsi ensimmäisessä maaseutuohjelmassa. Tarkempi sisältö ja aluejaot tuotettiin erillisenä projektina Ylä-Savon Instituutin toimesta vuonna 1993. Tuolloin käytetyt tilastomuuttujat kuvasivat maaseudun tilannetta vuonna 1990 (Keränen ym. 1993).

Maaseudun kehittämisprojektin valmistelemassa Maaseudun kehittämisohjelmassa (1991) ja aluepoliittisen selvitysmiehen Suomen alueellinen uusiutumisstrategia -raportissa esitettiin 1990-luvun alussa, että Suomen maaseutupolitiikan alueellinen erilaistaminen toteutetaan käyttäen seuraavaa kolmijakoa: 1) kaupunkien läheinen maaseutu, 2) ydinmaaseutu ja 3) syrjäinen maaseutu. Maaseudun kehittämisprojekti määritteli tuolloin maaseudun eri aluetypit kehittämislähtökohtiensa puolesta seuraavasti:

Kaupunkien läheisellä maaseudulla on kaikkein monipuolisimmat kehittämismahdollisuudet. Suurten keskusten läheisyys luo työssäkäyntimahdollisuuksia palkkatyötä tekeville sekä laajat paikallismarkkinat maaseutuyrityksille. Kaupunkiseudut sijaitsevat valtaosin Länsi- ja Etelä-Suomessa, jossa myös alku- tuotannon edellytykset ovat parhaat ja monipuolisimmat.

Maaseudun ydinalueet ovat joko vahvaa alkutuotannon aluetta tai toiminnoiltaan monipuolistunutta maaseutua. Suuret keskukset ovat suhteellisen etäällä, etäisyys keskikokoisiin keskuksiin on kohtuullinen ja alueella on voimakkaita kunta-keskuksia ja kyliä.

Syrjäinen maaseutu on kasautuvien ongelmien alue: pitkät etäisyydet keskuksiin eivät mahdollista työssäkäyntiä ja paikallismarkkinatkin ovat etäällä ja suppeat. Elinkeinorakenne on yksipuolinen. Pohjois- ja Itä-Suomessa luonto rajoittaa alkutuotannon mahdollisuuksia. Ongelmien ratkaisemista vaikeuttavat kuntien heikenevät taloudelliset resurssit toimia kehittäjinä.

Maaseudun kolmijako vakiintui 1990-luvulla lähinnä kansallisen tason maaseutusuunnitelmien ja -analyysien välineeksi, sitä on käytetty myös strategiatyön työkaluna. Kolmijako sisältyi tuolloiseen Toimiva maaseutu -ohjelmaan (MYTR 1996). Kolmijako on saanut osakseen laajaa keskustelua ja ajan myötä myös tarve sen tilastollisten perusteiden uudelleen tarkasteluun kasvoi. Vuonna 2000 maaseudun kolmijako uudistettiin 2000-luvun alun kansallisten maaseutuohjelmien ja osin EU-ohjelmien työkaluksi.

Kolmijako on osoittautunut toimivaksi alueellisen erilaistumisen analyysivälineeksi valtakunnan tasolla (mm. Högbäck 1995, Kuhmonen 1998, Rytönen ym. 1998, Hyryläinen & Widbom 1999). On syytä kuitenkin muistaa, että kolmijakoa ei ole alun perin tarkoitettu analyysivälineeksi. Analyysivälineenä sen tarkkuus paranisi huomattavasti, jos siihen yhdistettäisiin paikallis-/yhdyshyönteistatistatoinen taajamat-maaseutu -jako. Tämän sisältöinen suositus sisältyi MATEUS -tutkimusohjelmaan kuuluneeseen Maaseudun elinolot -hankkeen indikaattorisuosituksen (Malinen & Keränen 1996). Tilastokeskus alkoi vuosina 1998–1999 kehittää edelleen tilastollisia maaseudun analyysivälineitä: syntyi asutustihentymä -käsite ja tilastollinen kuntatyypittely (Tammilehto-Luode 2005).

Vuoden 2000 kolmijakoa on niin ikään käytetty aluejakona useissa eri tutkimuksissa:

- tutkittaessa ympäristön vaikutusta *yritystoimintaan* (Rantamäki-Lahtinen, Warren & Errington 2004: 98)
- luokiteltaessa vastaajien *asuinkuntia* (Malinen, Pikkarainen & Komulainen 2002: 28)
- *maaseutuyritysten* määrittämisessä, maaseutuyrityksiksi määritelty syrjäisellä maaseudulla, ydinmaaseudulla tai kaupunkien läheisellä maaseudulla sijaitsevat yritykset (Virkkala & Storhammar 2004: 12)
- maaseutualueiden määrittelyssä *hyvinvointitutkimuksessa* (Kainulainen, Rintala & Heikkilä 2001: 29)
- tutkimuskunnat valittu siten, että ne edustavat kaikkia maaseudun kolmijaon tyyppisiä (Mustakangas, Kiviniemi & Vihinen 2004: 15).

Tutkimuksissa kolmijakoa ei ole juurikaan tarkasteltu lähemmin tai kyseenalaistettu, vaan sitä on suoraan käytetty aluejakona. Kolmijakoa käytetään lisäksi yhtenä aluejakona Tilastokeskuksen *Maaseutuindikaattori* palvelussa (Palttila 2003: 68).

Suomen liittyminen EU:n jäseneksi ja siten osaksi Euroopan sisämarkkinoita oli 1990-luvun toimintaympäristön muutoksista

maamme kannalta merkittävin. Muutoksilla oli heijastusvaikutuksia suomalaisen maaseudun asemaan ja kehitysnäkömiin. Maaseutupolitiikan huomio suuntautui 1990-luvulla sekä Suomessa että EU:ssa yhä voimakkaammin kaupunkien ja maaseudun vuorovaikutukseen. Tähän liittyviä raportteja ovat mm. (Ritsilä 1997, Aulaskari 1999). Eurooppalaista keskustelua maaseudun typologioista ja kaupunki-maaseutu -vuorovaikutuksesta käytiin erityisesti European Spatial Development Perspectives -asiakirjan ja siihen liittyvän tutkimusohjelman piirissä (esim. Boscacci 1999, DETR 2000, Copus 2001). Myös suomalaista maaseudun kolmijakoa esiteltiin runsaasti kansainvälisissä yhteyksissä (Malinen ym. 1994) ja siitä saatiin arvioita mm. OECD:n Suomen maaseutupolitiikan maatutkimuksen raportissa (OECD 1995).

Maaseutupolitiikan työvälineenä kolmijaon käytöstä on saatu 1990-luvulla seuraavia kokemuksia:

- Kolmijako on toiminut hyvin valtakunnan tason maaseutupolitiikan välineenä; aluetasolla kolmijakoa on myös sovellettu, mutta kokemukset eivät tue sen ”suoraa” soveltamista
- Kokemus on vahvistanut näkemystä, jonka mukaan kolmijako ja muut aluetypittelyt on syytä nähdä maaseutupolitiikan tavoin alueellisesti monitasoisena; tästä johtuen valtakunnallista kolmijakoa ei ole syyttäkään käyttää alue- ja paikallistason varsinaisena työkaluna, vaan siellä tarvitaan tarkempaa ja räätälöidymää alueanalyysiä
- Joissain yhteyksissä on ollut tarvetta yleistää kuntapohjalle laadittu kolmijako seutukunnittaiseksi

Edellisen tarkistuksen lopullisena sysäyksenä oli Syrjäisen maaseudun teemaryhmän (MYTR 1998:107) esitys kolmijaon alueellistamiskriteerien tarkistamista ja uudistamista. Sen perusteella maaseutupolitiikan yhteistyöryhmä esitti YTR -raportissaan toimeksiannon maaseudun kolmijakotyyppittelyn uudistamiseksi: ”Nykyisen kolmijaon perusteet ovat muuttuneet ko. aluejaon laatimisen ajankohdasta, muun muassa joidenkin maakuntakeskusten ja muiden keskusten merkitys on vähentynyt niiden väestökehityksen kääntymistä negatiiviseksi. Vastavasti EU-jäsenyys korostaa syrjäisyyden määrittelyssä sijaintia suhteessa Euroopan markkinoihin. Uudistus on tarpeen, jotta jako säilyttäisi käyttökelpoisuutensa maaseutupolitiikan suunnitteluvälineenä. Samassa yhteydessä määritellään syrjäinen maaseutu tarkemmin toimenpiteiden kohteeksi.”

Maaseututyyppittelyn käyttötarkoitus

Maaseudun ja kaupungin määritelmiä ja luokitteluja on useita, myös niiden laatiminen ja käyttö on ensisijassa riippuvainen käyttötarkoituksesta. Eri käyttötarkoitukset voidaan kuvan 3. mukaisesti jakaa tutkimuskäyttöön, tilastointiin ja hallinnon/ kehittämisen käyttötarkoituksiin. Yhteisenä tavoitteena erilaisten aluemääritysten ja -luokitusten käytölle on **synnytt-**

Käyttö- tarkoitus Aluetaso	Tutkimus	Tilastointi	Hallinto tai maaseudun kehittäminen
Yhdyskunta	Maaseuturuudut 1x1 km-aineistossa (Rusanen ym. 1993, Keränen 2002, 2003, 2004)	Tilastollinen taajama (Tilastokeskus) Asutustihentymät (Tammilehto- Luode 2005)	Rakennuslain muk. taajama (VAPK 1990) Maaseutupolitiikan maaseutu (MYTR 1996)
Alue	Varmola (1987) Vartiainen (1994) Alarinta (1993) Työssäkäyntialueet (Tervo&Korhonen 1994)	Tilastollinen kuntaluokitus (Tilastokeskus 1995) OECD:n kolmijako (OECD 1994)	Maaseudun kolmijako (Keränen ym. 2000) Kuntamuoto EU:n tukialueet

Kuva 3. Maaseudun ja kaupungin määritelmiä eri aluetasojille ja eri käyttötarkoituksiin.

tää ja välittää tietoa, jota yhteiskunta tarvitsee suunnittelun pohjaksi, suunnitelmien toteutukseen, seurantaan ja vaikutusten arviointiin.

Tutkimuksen erityisintressinä on tiedon muodostamisen vapaus: tutkimus ideoi, testaa ja muodostaa uusia (alue)käsitteitä ja -luokituksia sekä rakentaa niiden pohjalta uusia analyysejä ja tulkintoja aluekehityksen syy-seuraus -suhteista sekä itse kehitystrendeistä. Maaseudun luokittelussa tutkijoiden pyrkimys näkyy ”toiminnallisten alueiden” -käsitteiden rakentamisena valmiiden, hallinnollisten aluejakojen sijaan, pyrkimyksenä alueelliseen tarkkuuteen ja tarkkuustasojen joustavaan käsittelyyn sekä maaseudun teoreettiseen käsitteellistämiseen. Tutkijalle erilaiset maaseutuluokitukset ovat myös tutkimuksen kohde, ei pelkkä analyysiväline. (Rosenqvist 2005)

Tilastointi on julkista tiedontuotantoa, jolle keskeisiä periaatteita ovat puolueettomuus, luotettavuus ja relevanssi. Tilastotoimessa pyritään kansainvälisesti hyväksyttyihin käsitteisiin, luokituksiin ja menetelmien käyttöön, millä edistetään tilastotietojen vertailukelpoisuutta. Tilastotoimessa pyritään toisaalta kustannustehokkuuteen, jonka vuoksi käytettäviä määritelmiä ja luokituksia pyritään rajoittamaan. Monien erilaisten käsitteiden rinnakkaisuus aiheuttaa tilastokäytössä myös helposti tulkintavaikeuksia tai vääriä tulkintoja. Tilastotoimessa haetaan siten ”kompromissina” maaseutu- ja aluekäsitteissäkin käsitteiden monikäyttöisyyttä pitäen samalla kiinni mahdollisuudesta tuottaa ajallisesti, alueellisesti ja sisällöllisesti vertailukelpoisia tietoja.

Maaseutuhallinto – ehkä osuvammin ilmaistuna **maaseudun kehittäminen** – hyödyntää tutkimuksen ja tilastotoimen tuottamaa informaatiota, mutta myös laatii tai tilaa käyttöönsä alue-luokituksia, jotka toimivat maaseudun kehittämistoimenpiteiden valinnan ja kohdentamisen työkaluna. Maaseudun kolmijako on

tämäntyyppinen työkalu. Perimmäisenä tavoitteena on parantaa harjoitettavan politiikan vaikuttavuutta suhteessa sen tavoitteisiin osuvuutta parantamalla. Osuvuus paranee, kun toimenpiteet (niukat resurssit) voidaan rakentaa ja suunnata alueiden ominaispiirteitä huomioon ottaen. Poliitiikan vaikuttavuus kohdentuu tällöin (ennalta) määritellyn kohdealuevalinnan ja sieltä nousevien kehittämishankkeiden valikoinnin kautta.

Hallinnon (suunnittelu/kehittäminen) piirissä on yleistynyt ns. ohjelmaerusteinen kehittäminen, johon elimellisesti sisäänrakentuu **seurannan ja arvioinnin** prosessit. Seuranta ja arviointi ovat tiedon hankinnassa ja analysoinnissa tavoitesidonnaisia eli ne tarkastelevat toimenpiteillä saatua muutosta (kehitystä) suhteessa asetettuihin tavoitteisiin. Kehittämishojelmien toimeenpanonaikainen (väliarviointi, on-going) arviointi seuraa siten kehitystä niillä alueyksiköillä, joille ohjelman tavoitteet ovat rakentuneet. Ohjelmien ennako- ja jälkiarvioinnissa on rakennettavissa erilaisia alueellisia tarkastelukehikoita hyödyntämällä joustavasti eri aluemäärityksiä ja -luokituksia.

Maaseututyypittelyn tarkistamisen tarve

Aluekehityksen muutoksista merkittävimpiä ovat taloudellisten toimintojen keskittyminen, väestörakenteen muutos (muutto-liikkeen vaikutus, ikääntyminen) ja terveys- ja sosiaalipalvelujen kustannusten kasvu suhteessa rahoitusrakenteeseen. Alueellisen kehittämisen kuva on myös muuttunut. Rakennerrahasto-toimenpiteiltä ja kansallisilta toimenpiteiltä odotetaan alueiden talouteen nopeasti kohdistuvaa tuloksellisuutta ja vaikuttavuutta kustannustehokkaasti. Erilaisten alueiden kilpailukykyä halutaan kohentaa.

Maaseudun kolmijaon **jatkokehittämisen tarpeet** saatujen kokemusten ja toimintaympäristömuutosten perusteella voidaan kiteyttää em. lähtökohdista seuraavasti:

- EU:n rakennepolitiikan kasvava pyrkimys kaupunkien ja maaseudun vuorovaikutuksen huomioimiseen ml. teknologian, innovaatioiden ja osaamisen siirto.
- Kansallisen alueellisen kehittämispolitiikan ml. aluekeskus- ja osaamiskeskuspolitiikka (kaupunkipolitiikan) yhteensovittamistarve maaseutupolitiikkaan nähden.
- Tarve kehittämistoimenpiteiden porrastukseen varsinkin syrjäisten ja harvaan asuttujen alueiden tarpeiden mukaisesti.
- Kolmijaon käytöstä saadut kokemukset sekä ennakoitavissa olevat muutostarpeet (mm. kunta- ja palvelurakenteen muutokset).
- Tutkijoiden keskustelu maaseudun erilaistumisen ja tyypittelyjen perusteista.

Lisäksi jatkokehittämisen pohjana on syytä ottaa huomioon vuoden 2000 jälkeen tehdyt kuntaliitokset ja näiden vuoksi jo tehdyt päivitykset maaseudun kolmijaossa sekä vuonna 2000 tehty terminologinen muutos syrjäinen maaseutu ”muuttui” harvaanasutuksi maaseudeksi. Vuoden 2004 maaseutuohjelmassa maaseututyypin määrittelyä on lisäksi jonkin verran täsmennetty.

Kuntapohjaisuuteen liittyvät ongelmat

Maaseudun erilaistumisesta ja kolmijaosta on käyty keskustelua 1990-luvun puolivälistä alkaen maaseutututkijoiden kesken lähinnä Maaseudun uusi aika -lehdessä (Vartiainen 1994, Alarinta 1997, Rosenqvist 1996, Kahila & Saartenoja 1998, Hyyryläinen & Widbom 1999).

Maaseudun kolmijako on esitetty kuntatasolla (ja siitä on tehty myös seutukuntatasoinen yleistyminen). Kunta on **hallinnollinen alueyksikkö** ja siten sen käyttöä koskeva kritiikki liittyy pääosin sen ”keinotekoisuuteen” ja aluedynamiikan yksityiskohtia hämärtävään luonteeseen. Toisaalta juuri kunnat ovat maaseutupolitiikan keskeisiä toimijoita paikallistasolla sekä alueellisen identiteetin kohteita, joten kuntapohjan käytölle on siten maaseutupoliittisia perusteita. Kyse ei ole vain tilastopohjan saataavuudesta.

Teoreettisesti tarkastellen kuntatasoista tietoa käytettäessä on vaikea välttää ns. ekologista harhaa eli alueen sisäisen vaihtelun katoamista keskiarvotiedon taakse. Uhka on olemassa etenkin pinta-alaltaan laajojen ja vähäväkisten Itä- ja Pohjois-Suomen maaseutukuntien osalta. Kunnan osien väliset erot jäävät kuntaluokitusta käytettäessä huomioimatta. Ekologisen harhan uhkaa voidaan pienentää käyttämällä paikkatietoaineistoja. (Muilu 2004: 59). Ruutuaineistojen puutteena on kuitenkin abstrakti alueyksikkö. Vaihtoehdoksi ruutuaineistolle on kehitetty nimettyihin asutustihentymiin perustuvaa tilastointia. (Niemi, Paltila & Tammilehto-Luode 2002: 88). Kuntatyyppittelyjen ongelmana on maaseudun ja kaupungin vuorovaikutuksen kannalta lisäksi se, ettei niistä ole löydettävissä kovin helposti tai vakuuttavasti vuorovaikutuksen osapuolia (Rosenqvist 2002: 4).

Kritiikkiä tarkasteltaessa on huomattava, että maaseudun kolmijako esitetään kuntatasoisena, mutta sen analyyseissä operoidaan myös kuntaa pienempien alueyksiköiden piirteet huomioiden:

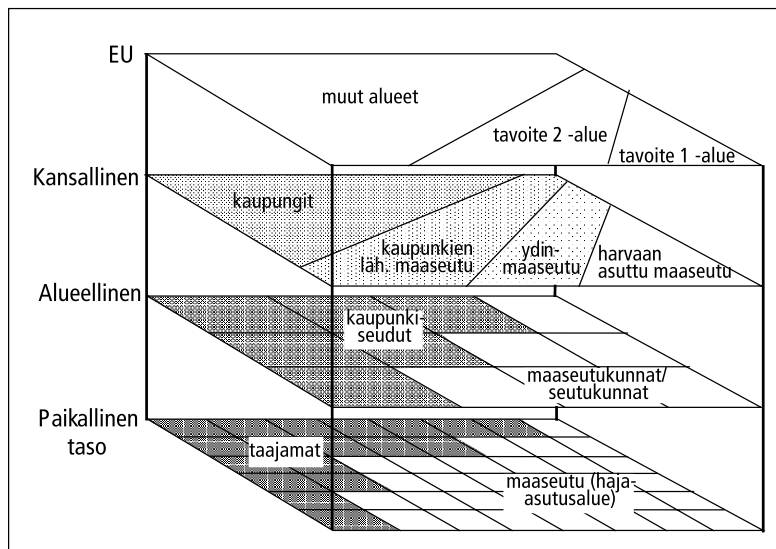
- kaupungin läheisen maaseudun rajautumista määrittäessä aineisto on osa-alueitasoinen; lisäksi luokittelun kohteena on *maaseutuosa*-alueilta tapahtuva pendelöinti
- myös kuntatasoista aineistoa käytettäessä muuttujat mittaavat ensi sijassa kunnan maaseutuosan ominaisuuksia

Maaseutupolitiikassa kunta on säilyttänyt merkittävän aseman paikallisena toimijana. Valtakarin (1999: 191–192) mukaan aluelähtöisyyden tulisi maaseutupolitiikassa näkyä ennemminkin alhaalta ylöspäin tapahtuvan tahdonmuodostuksen kautta kuin hallinnollisiin tarkoituksiin luotujen aluejakojen kautta. Kuntien rinnalle maaseutupolitiikan toimijoina ovat nousseet seutukunnat ja Leader/POMO-ohjelmien alueet, joissa ilmenee Valtakarin toivoma paikallinen tahdon muodostus. Parhailaan (alkuvuosi 2006) kunta- ja palvelurakenteet ovat valtakunnan tason laajassa tarkastelussa ja merkittävästi aikaisempaa voimakkaammat muutokset paikallistason hallintorakenteissa ovat lähivuosina mahdollisia. Tähän saakka kuntapohjainen määrittely on maaseutupolitiikan näkökulmasta ollut tarpeen, jatkossa on kuitenkin syytä tarkastella myös kuntarajoista riippumatonta, tarkempaa jaottelua, jolloin voidaan huomioida kunnan sisäiset ominaispiirteet (Kaupungin ja maaseudun vuorovaikutus... 2002: 9).

Tilastokeskuksen taajamarajaus ja kolmijako

Tilastokeskuksen taajamarajojen käyttöön liittyy Olli Rosenqvistin (2002: 5–6) mukaan ongelma, koska työpaikkakeskittymiä rajautuu taajamien ulkopuolelle. Taajamien reunoilla työpaikka-alueet (teollisuusalueet), joilla ei ole asutusta rajautuvat usein haja-asutusalueeksi. Uhkana on yliarvioida maaseudun työpaikkamäärää ja aliarvioida maaseudulta ulospendelöintiä. Rosenqvist (2002: 5) tuo tutkimuksessaan esille, että pendelöinti taajamista haja-asutusalueille oli suurempaa kuin haja-asutusalueilta taajamiin. Taajama-aineiston heikkoudet vaikuttavat Rosenqvistin (2002: 8) mukaan myös esimerkiksi maaseudun kolmijakoon: kaupunkien läheisiä maaseutukuntia pitäisi olla enemmän kuin mitä niitä on vuoden 2000 kolmijaossa.

Rosenqvistin esittämät näkökohdat eivät ole kolmijaon osalta relevantteja. Kaupunkien läheistä maaseutua tarkasteltaessa pendelöinnissä otetaan tarkasteluun vain maaseutuosa-alueita suuriin taajamiin tapahtuva pendelöinti (ei maaseudulle pendelöintiä). Tarkastelulla haetaan maaseutualueen taloudellista riippuvuutta kaupunkimaisesta työpaikkakeskittymästä ts. alueita, jotka elävät kaupunkikeskittymän työpaikoista saatavalla tulolla. Rosenqvist on osin oikeassa siinä, että kaupunkien läheistä maaseutua voisi olla kolmijaossa enemmän. Kolmijaossa ns. rajatapaukset on tietoisesti rajattu ”varsinaisen maaseudun” luokkiin. Kyse on tarkoituksenmukaisuusharkinnasta. Näiden kuntien osalta on sekä perusteita pendelöinnin perus-

Kuva 4. Maaseutu politiikkojen kohdealueena eri aluetasolla.

tella tulkita ne kaupunkien läheiseen maaseutuun että muilla, maaseutumaisuutta kuvaavilla indikaattoreilla ydinmaaseutuun tai harvaan asuttuun maaseutuun.

Aluetasot

Maaseudun kolmijako on Suomessa kansallisen tason maaseutupolitiikkaan tuotettu alueellistamismalli (Kuva 4.). Jo ensimmäistä kansallista maaseutuohjelmaa varten tehdystä kolmijaosta on todettu, että "samaa maaseudun määritelmää ei voida soveltaa kansainvälisiin yhteyksiin, valtakunnalliseen politiikkaan ja paikalliseen kehittämistoimintaan" (Uusitalo 1994: 22–23). Myös Valtakari (1999: 193–194) osuu oikeaa todetessaan, että maaseudun kolmijakoa "ei kuitenkaan saa ymmärtää yksitasoisesti hallinnonrajoihin sidottuna aluejakona, vaan pikemminkin periaatteellisena maaseutualueiden tyypittelyn jäsentämistapana, jota voidaan soveltaa eri aluetasolla erilaisia kriteerejä käyttäen". Valtakunnantason kuntapohjainen maaseudun kolmijako ei ole riittävän tarkka alueellisella tai paikallisella tasolla, joilla onkin omat tapansa jäsentää maaseutualueita. Tarkasteltavan aluetason ja käytettävän alueyksikön suhteellisuus on sittemmin tullut selkeästi esiin niissä ongelmassa, jotka ovat ilmenneet haettaessa kansainvälisesti vertailukelpoisia maaseutulokituksia.

Johtopäätöksenä maaseudun kolmijaon osalta tästä keskustelusta on: kolmijako on erityisesti maaseutupolitiikkaa varten tehty luokittelu. Alueellisia ja paikallisia maaseutuohjelmia varten se on lähtökohtaisesti liian karkea; EU:n sisäisiä aluevertailuihin sille ei ole vastineita.

Keskustelu periferisyydestä ja harvaan asutuista alueista EU:n tasolla

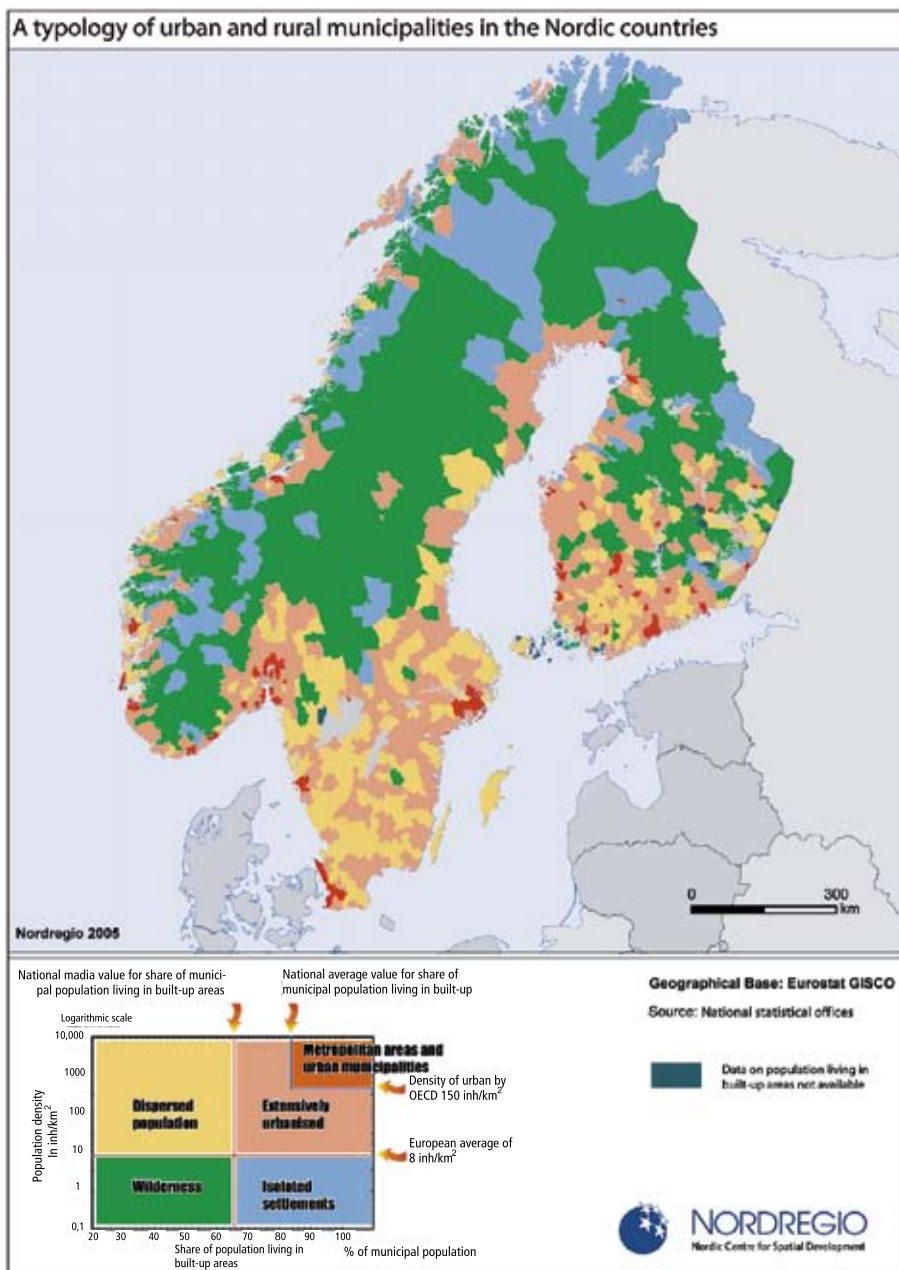
EU:n politiikassa on ollut nähtävillä kasvava pyrkimys kaupunkien ja maaseudun vuorovaikutuksen huomioimiseen maaseutu- ja aluepolitiikassa mukaan lukien uudet teemalliset painotukset

kuten teknologian, innovaatioiden ja osaamisen siirto (Malinen 2000). Suomen näkökulmasta **harva asutus ja periferisyys** yhtenä EU:n alue- ja rakennepolitiikan kriteetinä on ollut keskeinen jäsenyysneuvotteluista lähtien.

NordRegion toteuttama pohjoisen periferian harvaanasuttuja alueita koskeva tutkimus (Gloersen ym. 2005) liittyy lähtökohdiltaan sekä EU:n ESPON-hankkeen että EU:n rakennerahastopolitiikan esiin nostamiin haasteisiin EU:n pohjoisimpien alueiden asemassa EU-tason tarkasteluissa ja -politiikoissa. Gloersen & Dubois (2005: 16) mm. toteavat, että OECD:n ja ESPON-hankkeen "mannermaiset" maaseututypologiat eivät tavoita pohjoismaiden maaseudun erityispiirteitä. Lisäksi EU:n rakennerahastopolitiikan kannalta nämä alueet eivät liittymissopimuksen tavoite 6 -erityispykälien mukaan ansiosta tule huomioduksi alueiden erityispiirteitä huomioivalla tavalla.

NordRegion tutkimuksessa tarkastellaan lähemmin alueiden, joilla asukastiheys on alle 8 as./km² piirteitä. Näiden alueiden sisällä keskeinen eroja synnyttävä tekijä on asutusrakenne. Eritäin valaiseva esimerkki tästä ovat Tromssan, Östersundin ja Mikkelin alueet. Näiden keskusten ympärillä 50 km:n säteellä asuu lähes sama määrä (79 000–80 000) asukkaita. Asutuksen maantieteellinen sijoittuminen poikkeaa kuitenkin huomattavasti toisistaan. Tromssan ympärillä asutus sijoittuu nauhamaisesti pitkin meren rannikkoa, Östersundin alueella väestö keskittyy voimakkaasti keskustaajunkiin ja sen lähiympäristöön ja Mikkelin seudulla väestö jakaantuu hajalleen koko alueelle.

NordRegion tutkimus osoittaa, että alhainen väestötiheyskin voi eri alueilla tarkoittaa hyvin erilaisia paikallisia olosuhteita. Harvaan asutukseen liittyvä **hajanainen asutusrakenne** on lisäheikkous, joka lisää infrastruktuurin ja palvelujen tarjonnan järjestämisen kustannuksia. Hajanaista asutusrakennetta esiintyy Pohjoismaissa alueen sisäosissa; rannikkoalueilla asutuksen rakenne on keskittyneempää (Gloersen & Dubois 2005: 14–17).

Kuva 5. Maaseutu ja kaupunkikuntien tyypittely pohjoismaissa. Lähde: Gloersen, E. & A. Dubois 2005: 15. <<http://www.nordregio.se/Files/jon0504.pdf>>

Suomen maaseudun kolmijaossa on vuodesta 1993 alkaen otettu tarkasteluun asutuksen rakenne. Perinteisen asukastiheyden sijasta on käytetty asuttujen ruutujen asukastiheyttä ja sen lisäksi tarkasteltu tieverkon laajuutta suhteessa asukasmäärään, mikä indikoi hajanaista asutusrakennetta kunnan sisällä.

EU:n aluerakennekeskustelu: monikeskuksinen kaupunkiverkko ja maaseudun vuorovaikutus (ESPON)

Alueellinen lähestymistapa kehitys- ja suunnittelukysymyksiin on Euroopassa voimistumassa: EU:n piirissä ON syntynyt uudensisältöistä käsitteistöä, josta keskeisimpiä ovat "alueellinen kehittäminen" (spatial development) ja "alueellinen suunnittelu" (spatial planning). 1990-luvulla EU:n ja sen jäsenmaiden yhteistyössä syntyi European Spatial Development Perspective (ESDP) -asiakirja. Jäsenmaiden aluesuunnittelusta vastaavat ministerit hyväksyivät sen epävirallisessa kokouksessaan

vuonna 1999 Potsdamissa. Aluesuunnittelu sijoittuu EU:n ylikansallisen toimivallan ja kansallisen itsemääräämisoikeuden väliselle harmaalle vyöhykkeelle. Niinpä yhteistyö tällä alalla on edennyt erityisesti yhteisen tietoperustan luomisena. Syntyneen tutkimusyhteistyön laajin hanke on ESPON (European Spatial Planning Observation Network), jota on toteutettu 2002–2006 Interreg III -yhteistyöaloitteen puitteissa.

Keskeinen näkemys ESPON -tarkasteluissa on ollut Euroopan näkeminen **monikeskuksisena (polycentric) aluerakenteena**, joka EU:n integraation syvetessä johtaa myös kaupunkijärjestelmän entistä tiiviimpään integroitumiseen. ESDP sisältää poliittisen tavoitteen kehittää kaupunkien ja maaseudun kumppanuutta, jolloin ajatellaan, että niiden välinen perinteinen kah-tiajako on ylitettävä. ESPON -hankkeessa maaseutumaisia ja kaupunkimaisia ympäristöjä tarkastellessa lähtökohtana on ol-

lut ottaa huomioon sekä rakenteellisia että toiminnallisia erityispiirteitä. NUTS3 -tasolla toteutetun kaupunki-maaseutuluokituksen perustana oli kaksi pääakselia: kaupunkivaikutuksen voimakkuus (urban influence) ja ympäristövaikutuksen/ihmis-toiminnan aste (human intervention). Edellistä mitattiin väestötiheydellä, joka luokiteltiin yli tai alle tarkastelun kohteena olleiden 29 maan keskiarvon (107 as/km²). Jälkimmäisen kriteerinä oli rakennetun ympäristön osuus pinta-alasta; yli tai alle tutkimusalueen keskiarvon (3,48 % kokonaispinta-alasta). (Bengts 2005: 27–28).

Suomen osalta vain Uudenmaan ja Varsinais-Suomen alueet sijoittuvat ESPON-typologiassa kaupunkimaisiin ympäristöihin; muu osa Suomea on luokassa "low urban influence, medium human intervention" (Bengts 2005: 28–29). Tulos on ehkä odotettukin, mutta on huomattava, että se johtuu toisaalta NUTS3 -jaon erottelukyvystä sekä toisaalta siitä, että Suomen asukastiheys ylipäättään poikkeaa erittäin paljon Euroopan keskiarvosta, jolloin pääosa alueista välttämättä luokituu maaseutumaiseksi. Tarkastelemalla Suomea NUTS5- eli kuntatasolla saadaan maan sisäisistä olosuhteista näilläkin kriteereillä huomattavan eriytynyt kuvaus. Tutkimuksessa todetaankin, että ESPON -hankkeen tarkastelumalli on osoittautunut joustavaksi kaupunkimaisuusasteen kuvaajaksi edellyttäen, että käytetään tarkastelutasoon soveltuvaa aluejakoa (Bengts 2005: 30–31). ESPON-mallin antamaa kuvaa Suomen aluerakenteesta voi tulkita varsin **polarisoituneeksi**: kuusiluokkaisessa mallissa 114 kuntaa sijoittui kaupunkimaiseen ääripäähän ja 171 maaseutumaisimpaan ääripäähän; neljään väliluokkaan sijoitui yhteensä 159 kuntaa.

Maaseutupolitiikan toimintaympäristön muutos: kaupunkipolitiikka

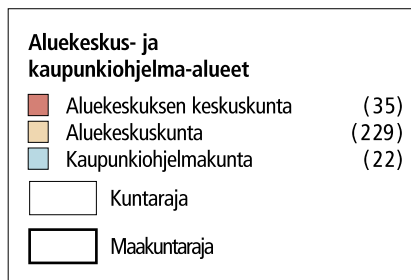
Laadittaessa edellistä maaseudun kolmijakoa kansallisen **kaupunkipolitiikan** valmistelu oli käynnissä. Valtioneuvoston asettaman ensimmäisen Kaupunkipolitiikan yhteistyöryhmän loppuraportti julkaistiin vuonna 2000. Se sisälsi työryhmän aiemmin monisteena julkaiseman **Kaupunkipolitiikan asiakirjan**, jossa työryhmä esitti keskeiset kaupunkien kehittämisen toimenpiteet. Kaupunkipolitiikan alueellisia ja teoreettisia perusteita on hahmoteltu aiempina vuosina tehdyissä tutkimuksissa ja selvityksissä. Keskeisimpänä näistä oli Vartiainen ja Antikaisen (1998) Kaupunkiverkkotutkimus 1998. Kaupunkiverkkotutkimuksen lähtökohtana oli vastata kansallisen ja kansainvälisen kaupunkipolitiikan **kohdentamisen** tarpeisiin eli luoda kaupunkiseutujen vahvuuteen, monipuolisuuteen ja rooliin perustuva kuvausjärjestelmä. Tutkimuksessa oli määritelty Suomen 35 keskeistä kaupunkiseutua ja niiden karkikaupungit. Raportissa ei esitetty yhtä ainoata kaupunkiluokitusta, vaan tutkimuksen pohjalta oli mahdollista luoda eri käyttötarkoituksiin erilaisia luokituksia.

Vuoden 2000 maaseudun kolmijako -hankkeessa otettiin huomioon silloisen kaupunkiverkkotutkimuksen tulokset luokiteltaessa kaupungit -luokkaan tulevia kuntia. Kolmijakon valmistuttua kaupunki- ja maaseutupolitiikan kohdealueita vertailtiin ja "yhteen sovitetttiin": tällöin otettiin käyttöön käsite **kaupunki- ja maaseutupolitiikan vuorovaikutusalue**. Kaupungin ja maaseudun vuorovaikutusalue on perusidealtaan hyvin lähellä kaupunkien läheisen maaseutua, mutta siinä on mukana myös ydinmaaseudun ja harvaan asutun maaseudun kuntia sekä kaupungeja (Maaseutupoliittinen kokonaisohjelma... 2004: 27–28). Yhteinen vuorovaikutusalue on maaseudun luokittelun näkökulmasta ongelmallinen, koska se on hyvin heterogeeninen sisältäen sekä kaupunki- että maaseutukuntia (Kainulainen & Rintala 2003: 27).

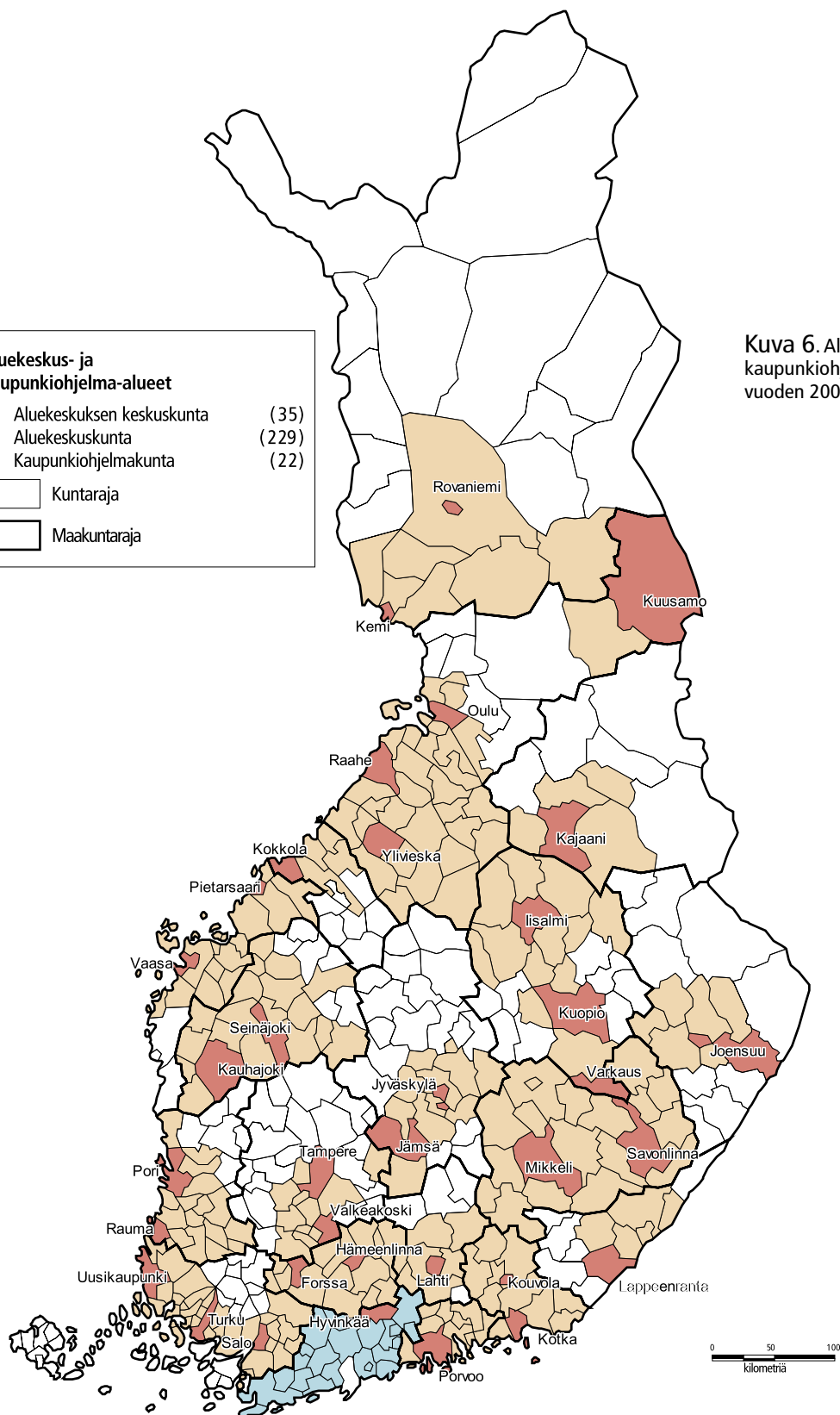
Kaupunkipolitiikan kohdealue sai konkreettisen muotonsa **aluekeskusohjelman** hakumenettelyssä, jonka kautta ohjelmaan valikoitui 34 ohjelma-alueita, joiden laajuus määräytyi työssäkäyntialuekriteerin perustella. Kohdealueeseen sisältyi 270 kuntaa. Aluekeskusohjelman lisäksi kaupunkipolitiikkaan kuuluu metropolialueen kaupunkipolitiikka, joka jakautuu Helsingin seudun kehittämiseen ja Uudellamaalla toteutettaviin kaupunkiohjelmiin (Kuva 6).

Aluekeskusohjelmakausi alkoi vuonna 2001 ja päättyi vuonna 2006. Hallitus on tehnyt periaatepäätöksen ohjelman jatkamisesta vuosiksi 2007–2012. Ohjelmaan on parhaillaan käynnissä haku, joka vaikuttanee jonkin verran kohdealueen muuttumiseen. Antikainen päivitti vuoden 1995 tilastotietoihin perustuneen Kaupunkiverkkotutkimus 1998:n vuonna 2001. Tuloksena oli tilannekatsaus kaupunkiverkosta, johon kuului 37 joko kooltaan tai toiminnallisuudeltaan merkittävää kaupunkiseutua (Antikainen 2001). Kaupunkiverkkotutkimuksen lisäksi kaupunkien kehittämisen työkaluksi luotiin kaupunkiprofiilit Antikaisen (2003) julkaisussa Aluekeskukset – koko kuva. Tämän kertaisen maaseututyyppittely -hankkeemme aikana, maaliskuussa 2006, valmistui uusi Kaupunkiverkko 2006 -tutkimus (Antikainen et al. 2006). Sen tuloksia päästiin hyödyntämään hankkeemme viimeisen iteraatiokierroksen yhteydessä. Kaikki kaupunkiverkkotutkimuksessa vahvuuskriteerillä kaupungeiksi luokitellut kunnat tulevat myös tässä työssä luokitelluiksi kaupungeiksi. Sen sijaan kaupunkien vaikutusalueetarkastelussa kaupunkiverkkotutkimuksen tuloksia ei seurata, koska tässä hankkeessa näkökulmana on maaseutualueiden riippuvuus kaupunkikeskuksista.

Koska muutama aluekeskusohjelmaan kuuluva kunta ei täyttänyt kaupunkiverkkotutkimuksessa kaupunkikriteeriä (esim. Kuusamo ja Ylivieska) nämä kunnat tulevat maaseututyyppittelyssä ehdolle myös maaseutupolitiikan kohdealueiksi.

Kuva 6. Aluekeskus- ja kaupunkiohjelma-alueet vuoden 2005 kuntajaolla.

Kajaanin yliopistokeskus, Oulun yliopisto
Suomen Aluetutkimus FAR
3.4.2006

Maaseututyypittelyn 2006 toteutus

Maaseututyypittelyssä käytettiin vuoden 2005 kuntajakoa eli 432 kuntaa.

Tyypittely toteutettiin vaiheittain kuvan 7 mukaista menetelmää käyttäen. Hankkeen aikana maaseututyypittely toteutettiin kolme kertaa kunnes tässä esitettävä ratkaisu saatiin aikaan. Työn eri vaiheissa keskeistä oli luokittelukriteerien testaaminen ja menetelmän selkeyttäminen.

Ensin kuntajoukosta rajattiin kaupungit eli Kaupunkiverkko ja kaupunkiseudut 2006 -tutkimuksen (Antikainen ym. 2006) mukaiset toiminnallisesti merkittävien kaupunkiseutujen keskukset sekä muut kaupungit, joiden määrittelyssä peruskriteerinä käytettiin maaseutuväestön osuutta kunnassa. Tämän jälkeen seuraava vaihe oli kaupunkien läheisen maaseudun rajaaminen, joka perustui kunnan maaseutuosa-alueilta kohdetaajamiin suuntautuvan pendelöinnin tarkasteluun. Tätä rajausta täydennettiin ja tarkistettiin osa-aluejaoltaan ongelmallisten kuntien, saaristokuntien ja vahvasti maaseutumaisten kuntien osalta. Viimeisessä vaiheessa jäljellä olevalle kuntajoukolle tehtiin monimuuttuja-analyysi (pääkomponenttianalyysi) kymmenellä muuttujalla. Ydinmaaseudun ja harvaan asutun maa-

seudun rajaamisessa käytettiin apuna lisäksi ns. vaihtumisyöhykettä, jolla sijaitsevien kuntien maaseututyypin ratkaistiin tarkemman tarkastelun avulla.

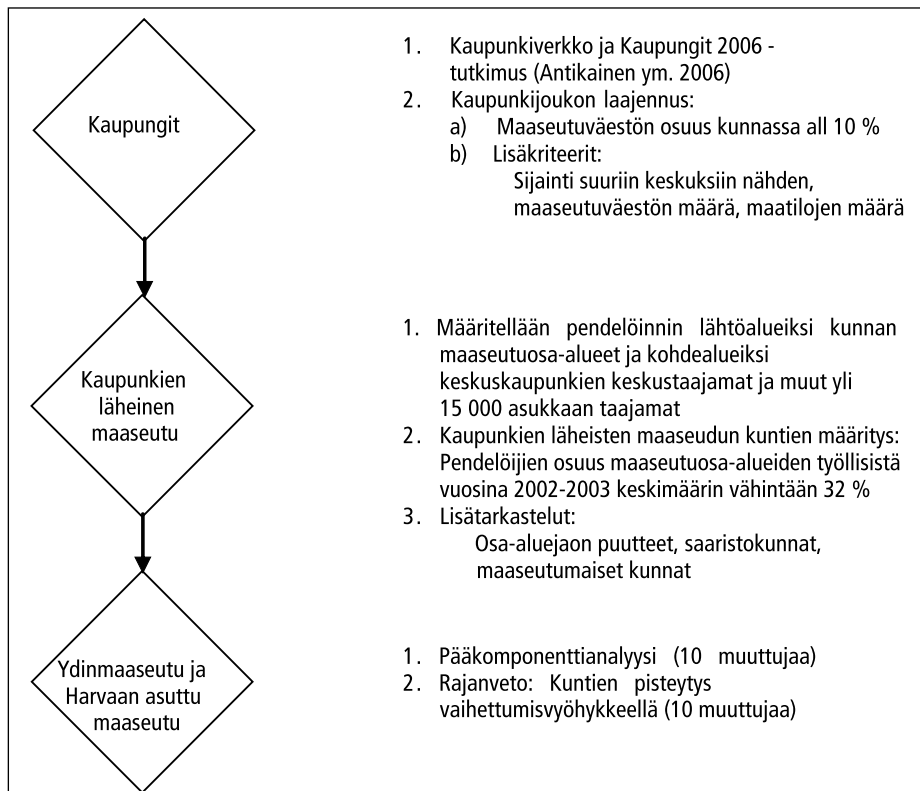
Kaupunkien rajaus

Kaupunkien luokittelemisessa maaseutupolitiikan näkökulmasta on kyse sellaisten kuntien valitsemisesta, joiden keskeinen ominaisuus on kaupunkimaisuus, kaupunkipoliittisen kehittämisen ensisijaisuus sekä kuntien sisällä olevien taajaman ulkopuolisten alueiden riippuvuus kaupunkivetoisesta kehityksestä. Maaseudulla asuvaa väestöä, maaseutuyrityksiä ja maatiloja esiintyy myös kaupunkikunnissa, mutta niiden suhteellinen osuus paikallistalouden kehityksen näkökulmasta on pieni.

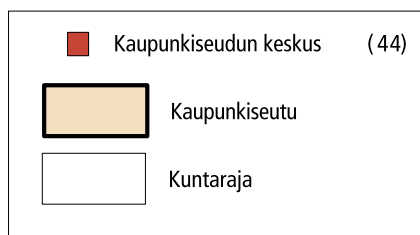
Kaupunkityyppiin valittiin kunnat kahdella kriteerillä:

1. keskeisten kaupunkiseutujen keskukset sekä
2. muut ominaisuuksiltaan näihin rinnastettavat kaupungit.

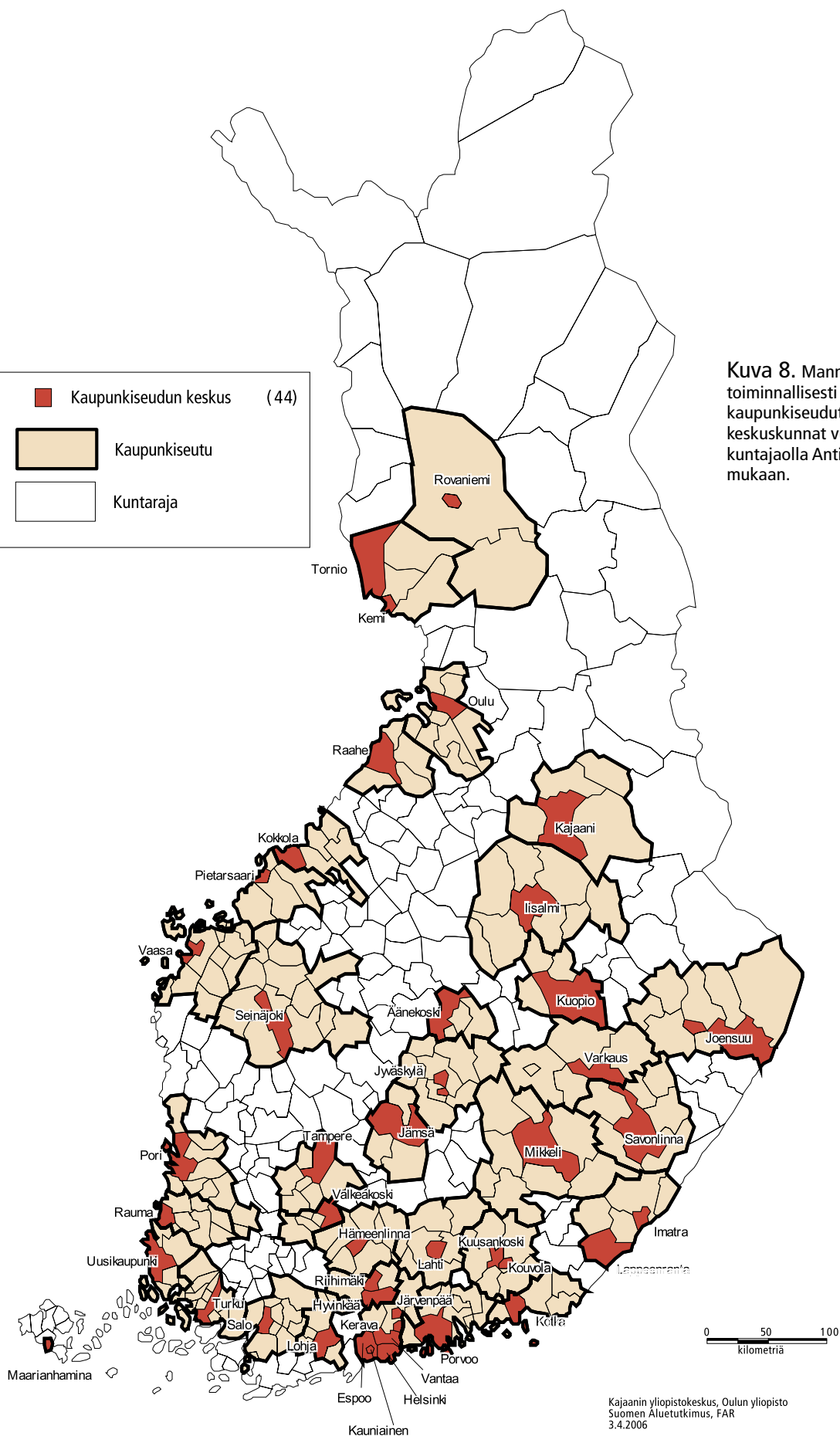
Ensimmäisen kriteerin täyttäviksi kunniksi katsottiin Antikaisen ym. (2006) Kaupunkiverkko ja kaupunkiseudut 2006 -tutkimuksessa toiminnallisesti merkittävien kaupunkiseutujen keskuskunniksi määrittelemät kunnat. Lisäksi on olemassa kuntia, jotka eivät Antikaisen ym. tutkimuksessa täyttäneet kaupunkimaisuuden kriteerejä, mutta joissa on erittäin vähän maaseutu-alueita, -väestöä tai muita maaseutumaisuuden tunnuspiirteitä. Kaupunkijoukon laajentamisessa käytettiin peruskriteerinä maaseutuväestön osuutta kunnassa ja lisäksi sovellettiin kahta lisäkriteeriä kunnan sijainnin mukaan.

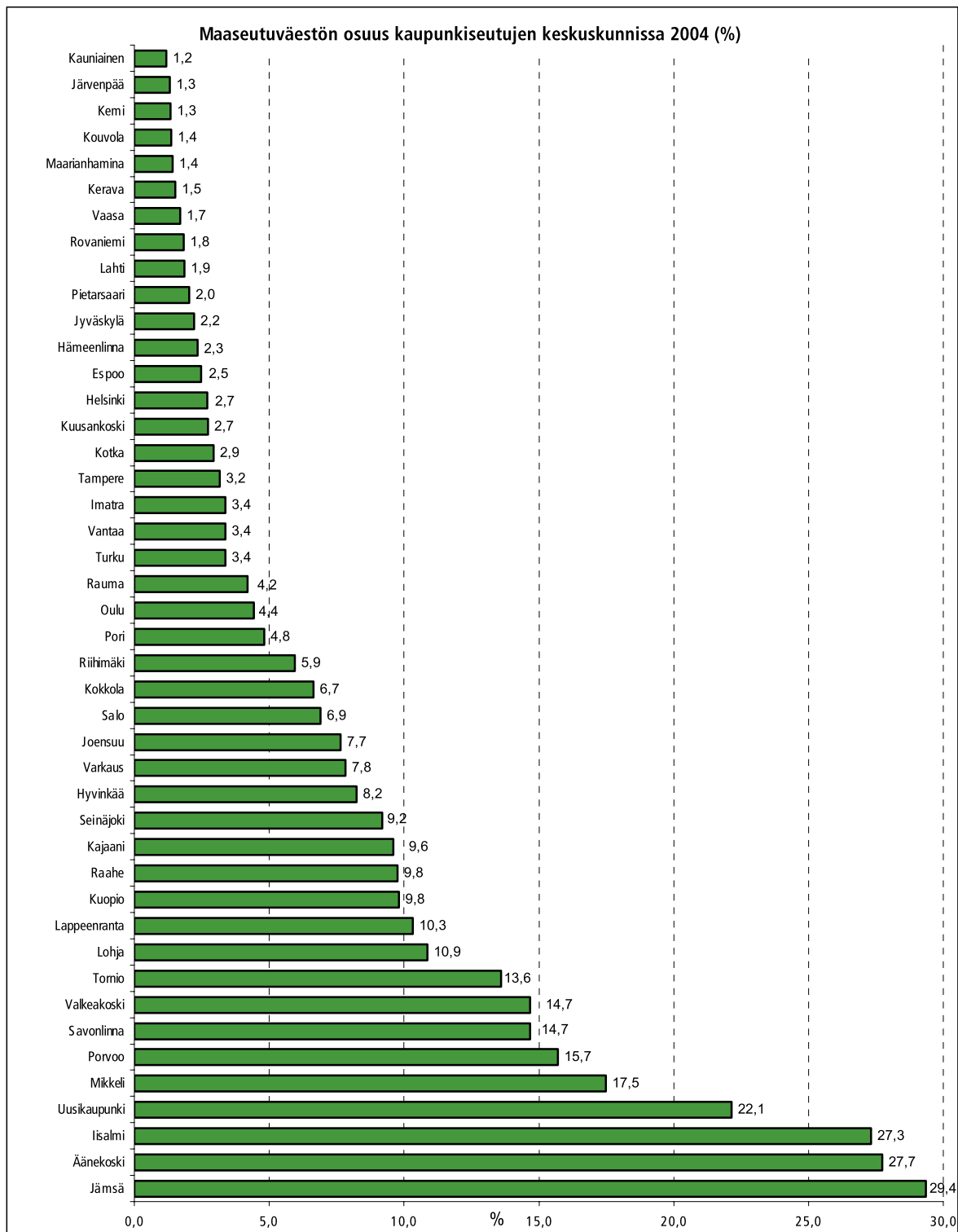
Kuva 7. Maaseututyypittelyn vaiheet

Kuva 8. Manner-Suomen toiminnallisesti merkittävät kaupunkiseudut ja niiden keskuskunnat vuoden 2005 kuntajaolla Antikaisen ym. (2006) mukaan.

Kajaanin yliopistokeskus, Oulun yliopisto
Suomen Aluetutkimus, FAR
3.4.2006

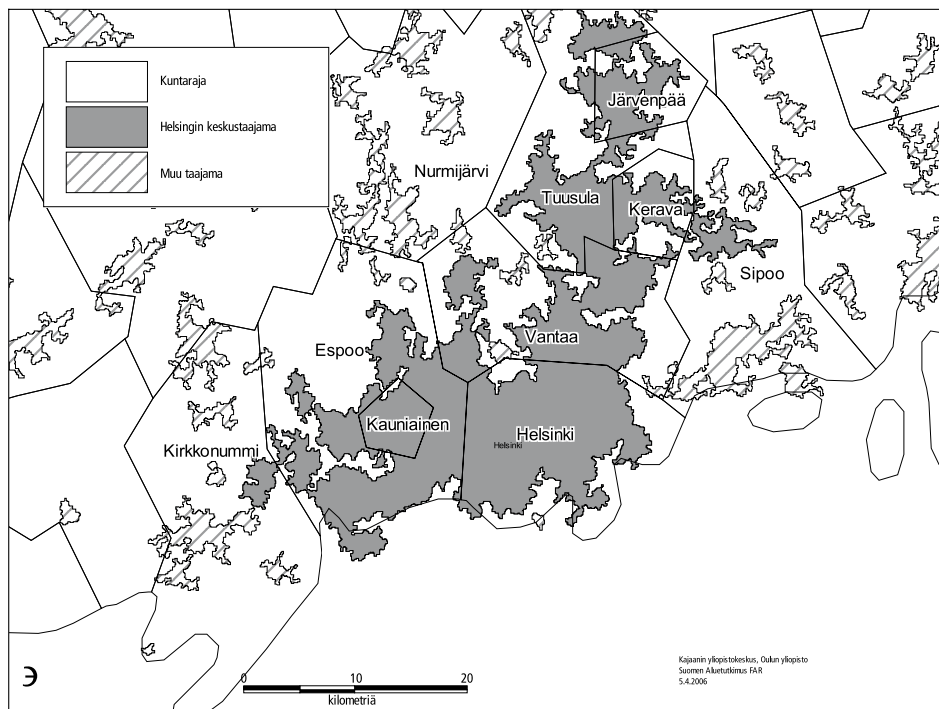
Kuva 9.
Kaupunkiseutujen keskuskuntien maaseutuväestön osuus vuonna 2004, %

Kaupunkiseutujen keskukset

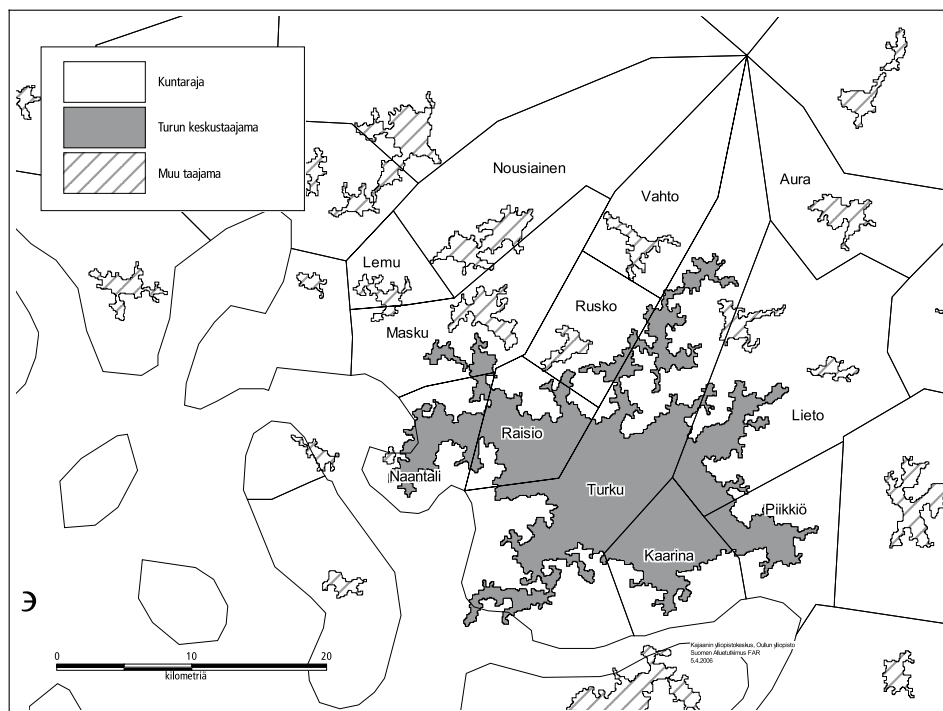
Kaupunkien rajauksen lähtökohtana pidettiin Antikaisen ym. (2006) määrittelemiä keskeisten kaupunkiseutujen keskuskuntia (Kuva 8). Keskuskaupungit (44 kuntaa) ovat kaupunkipolitiikan keskeisimmät kohdekunnat, jolloin ne on perusteltua rajata maaseutupolitiikan ulkopuolelle. Osassa näistä kuntia, kuten Jämsässä, maaseutuväestön osuus on kuitenkin huomattava, lähes 30 % (Kuva 9. ja Liite 4.). Myös muut maaseutumai-

suutta kuvaavat muuttujat, kuten alkutuotannon työpaikkojen osuus ja maatilojen lukumäärä nostavat monista kaupunkikunnista esiin maaseutumaisia piirteitä. Kaupunkien "maaseutuistumiseen" ovat osaltaan vaikuttaneet kuntaliitokset, joiden myötä kaupunkikuntien pinta-ala on kasvanut.

Voidaankin esittää, että **kaupunkikuntien maaseutualueita voidaan maaseutupolitiikassa käsitellä kaupunkien läheiseen maaseutuun rinnastettavina alueina.**

Kuva 10. Pääkaupunkiseudun kunnat ja taajamat.

Kuva 11. Turun seudun kunnat ja taajamat.

Muut kaupungit

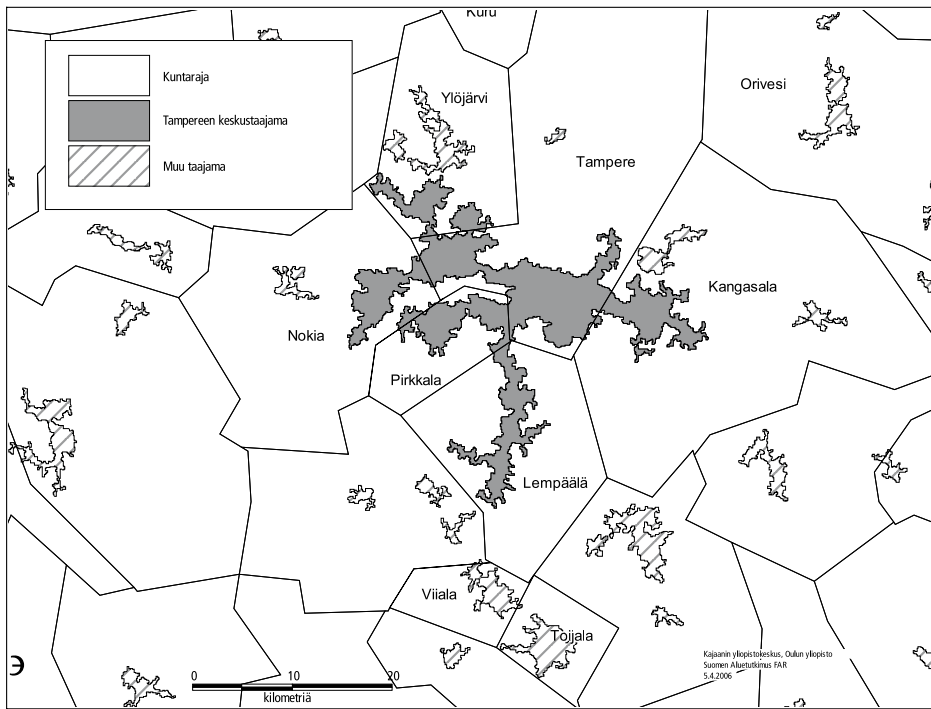
Kaupunkijoukkoa laajennettiin muilla kaupunkimaisilla kunnilla, joissa maaseutuväestön osuus kunnan koko väestöstä on pieni (ks. Liite 4.). Kaupunkijoukon laajentamisen **peruskriteeri, maaseutuväestön osuus kunnassa alle 10 %**, pohjautuu Tilastokeskuksen (2005) tilastollisen kuntaryhmituksen kaupunkimaisten kuntien määrittelyyn¹. Kaupunkijoukon laajentami-

ssa sovelletaan peruskriteerin lisäksi seuraavia lisäkriteerejä kunnan sijainnin mukaan.

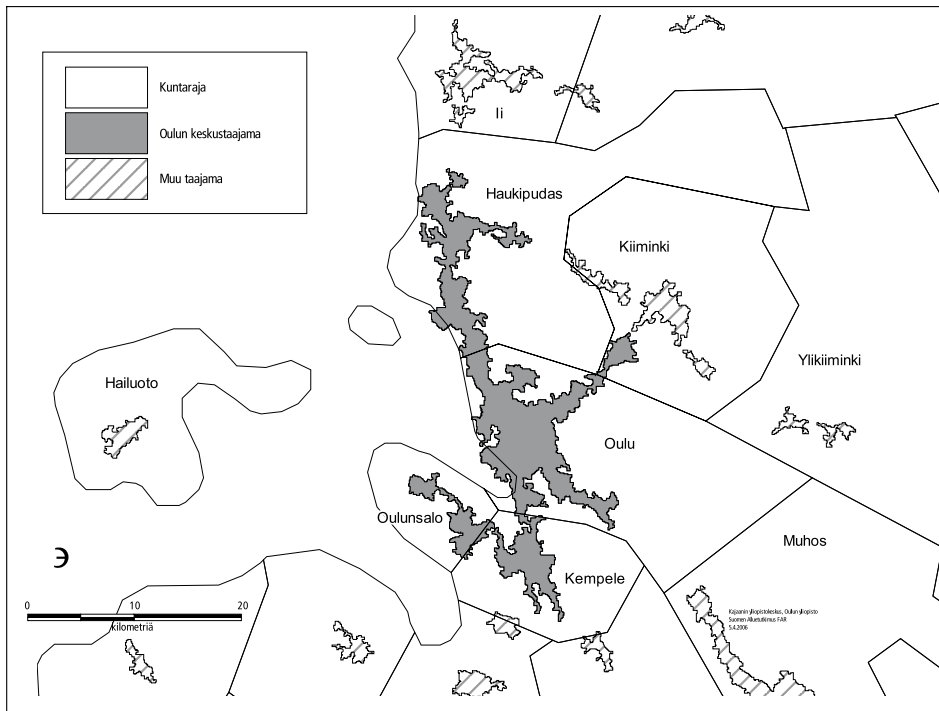
Jos kunta sijaitsee suuren kaupungin/taajaman (Helsinki, Tampere, Turku, Oulu) vieressä käytetään

Lisäkriteeriä 1: kunnan taajama kuuluu emokaupungin keskustaajamaan + maaseutuväestön määrä alle 1000 henkilöä (mediaani peruskriteerin täyttävästä kuntajoukosta)

¹ Kaupunkimaisia kuntia ovat kunnat, joiden väestöstä vähintään 90 % asuu taajamissa tai suurimman taajaman väkiluku on vähintään 15 000.

Kuva 12. Tampereen seudun kunnat ja taajamat.

Kuva 13. Oulun seudun kunnat ja taajamat.

Jos kunta sijaitsee kauempana suurista kaupungeista/taajamista käytetään

Lisäkriteriä 2: maaseutuväestön määrä alle 433 henkilöä tai maatiloja alle 9 kappaletta (alakvartiilit peruskriteerin täyttävästä kuntajoukosta)

Kuntien sijainti suhteessa suuriin kaupunkeihin ja taajamiin on esitetty kuvissa 10–13. Maaseutuväestön absoluuttisen määrän tarkastelu lisäkritereissä on sikäli perusteltu, että vaikka maa-

seutuväestön suhteellinen osuus kunnassa olisi pieni, niin sen absoluuttinen määrä voi silti olla maaseutupolitiikan kannalta merkittävä. Kauempana suurista kaupungeista sijaitsevien kuntien kohdalla käytettävään lisäkriteriin sisältyy lisäksi maatilojen määrän tarkastelu. Raja-arvoina maaseutuväestön ja maatilojen määrille käytetään peruskriteerin täyttävistä kunnista (51 kpl) laskettuja tilastollisia tunnuslukuja. Suurten kaupunkien läheisyydessä olevien kuntien osalta maaseutuväestön määrän raja-arvona käytetään mediaania. Kauempana suurista

Taulukko 3. Kaupunkijoukon laajentamisen kriteerit kunnittain.

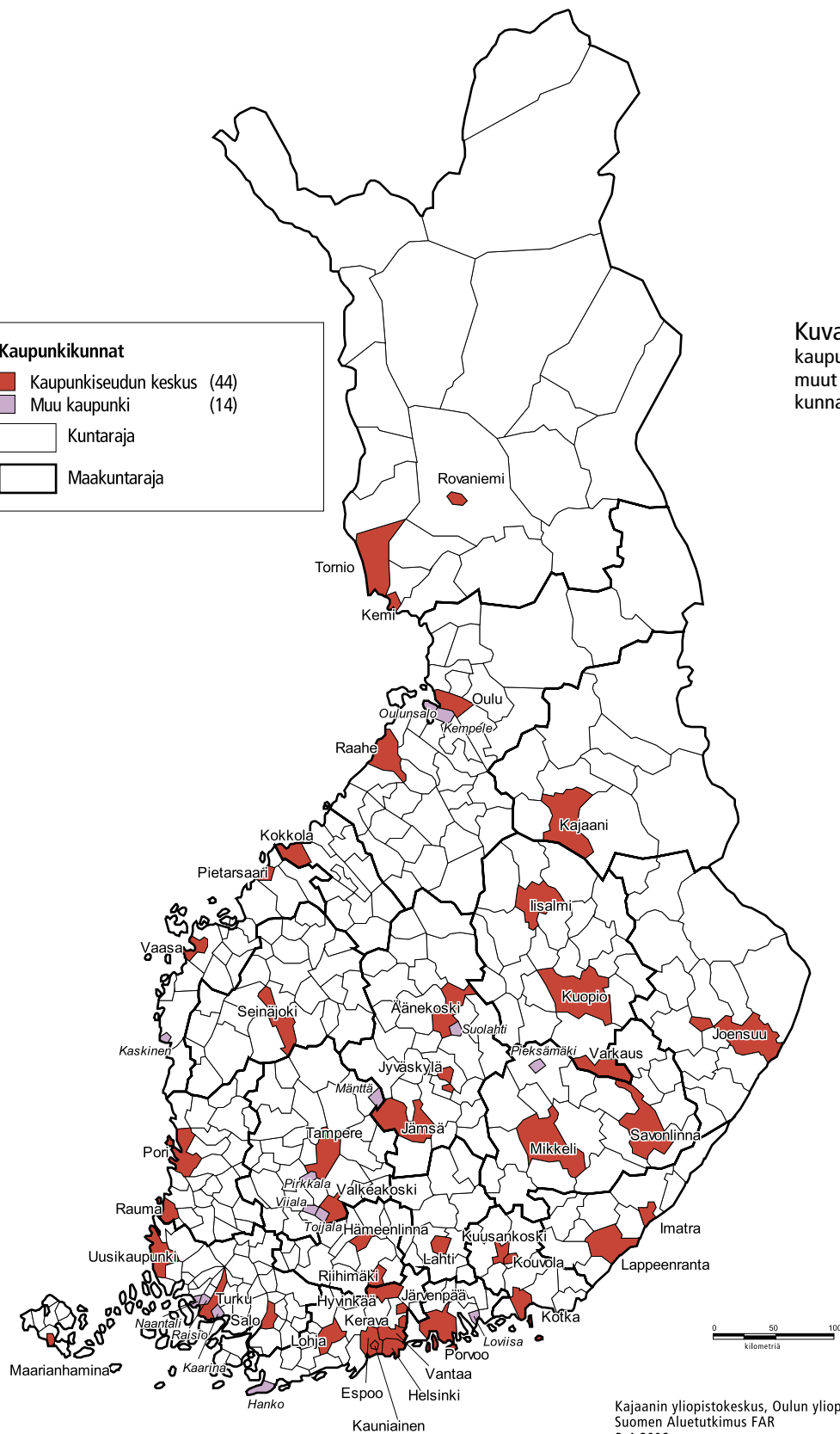
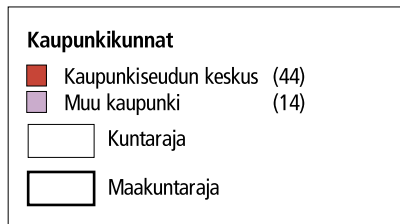
Kunta	Perustelu kaupunkikunnaksi ottamiseksi	Perustelu kaupunkikuntien ulkopuolelle jättämiseksi
Raisio	Lisäkriteeri 1: taajama-alueet kuuluvat Turun keskus-taajamaan (kuva 11.) ja maaseutuväestöä 309 henkilöä	
Loviisa	Lisäkriteeri 2: maaseutuväestöä 112 henkilöä ja maatiloja 6	
Kaskinen	Lisäkriteeri 2: maaseutuväestöä 23 henkilöä ja ei lainkaan maatiloja	
Kaarina	Lisäkriteeri 1: taajama-alueet kuuluvat Turun keskus-taajamaan (kuva 11.) ja maaseutuväestöä 601 henkilöä	
Pieksämäki	Lisäkriteeri 2: maaseutuväestöä 433 henkilöä ja maatiloja 2	
Pirkkala	Lisäkriteeri 1: taajama-alueet kuuluvat Tampereen keskus-taajamaan (kuva 12.) ja maaseutuväestöä 606 henkilöä	
Toijala	Lisäkriteeri 2: maaseutuväestöä 390 henkilöä ja maatiloja 35	
Kempele	Lisäkriteeri 1: taajama-alueet kuuluvat Oulun keskus-taajamaan (kuva 13.) ja maaseutuväestöä 683 henkilöä	
Oulunsalo	Lisäkriteeri 1: taajama-alueet kuuluvat Oulun keskus-taajamaan (kuva 13.) ja maaseutuväestöä 450 henkilöä	
Hanko	Lisäkriteeri 2: maaseutuväestöä 505 henkilöä ja maatiloja 7	
Naantali	Lisäkriteeri 1: taajama-alueet kuuluvat Turun keskus-taajamaan (kuva 11.) ja maaseutuväestöä 715 henkilöä	
Viiala	Lisäkriteeri 2: maaseutuväestöä 307 henkilöä ja maatiloja 36	
Mänttä	Lisäkriteeri 2: maaseutuväestöä 379 henkilöä ja maatiloja 5	
Haukipudas		Lisäkriteeri 1: taajama-alueet kuuluvat Oulun keskus-taajamaan (kuva 13.), mutta maaseutuväestöä suhteellisen paljon, 1046 henkilöä
Tuusula		Lisäkriteeri 1: taajama-alueet kuuluvat Helsingin keskus-taajamaan (kuva 10.), mutta maaseutuväestöä suhteellisen paljon, 2247 henkilöä
Suolahti	Lisäkriteeri 2: maaseutuväestöä 352 henkilöä ja maatiloja 8	
Harjavalta		Lisäkriteeri 2: maaseutuväestöä 672 henkilöä ja maatiloja 74
Forssa		Lisäkriteeri 2: maaseutuväestöä 1686 henkilöä ja maatiloja 186

keskuksista sijaitsevien kuntien osalta puolestaan alakvartiileja eli näiden kuntien kohdalla raja-arvot ovat tiukemmat ja kaupunkiksi luokittuminen siten vaikeampaa.

Ehdolle tuleva kuntajoukko (kunnat, jotka täyttävät peruskriteerin ja joita ei ole määritetty keskuskaupungeiksi) on lueteltu taulukossa 3. maaseutuväestön osuuden mukaan pienimmästä suurimpaan. Taulukossa on esitetty millä kriteerillä kunta on otettu kaupunkikunnaksi tai jätetty kaupunkikuntien ulkopuolelle. Kaupunkijoukko laajentui tämän tarkastelun myötä 14 kunnalla (Kuva 14.).

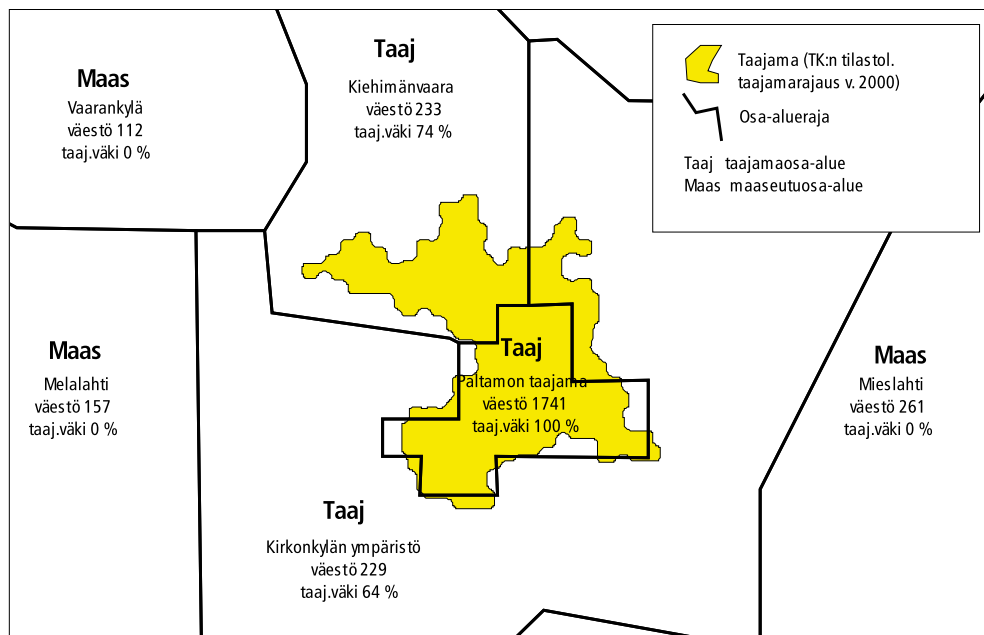
Kaupunkien läheisen maaseudun raja

Kaupunkien rajauksen jälkeen analyysissä oli mukana 374 kuntaa, joista seuraavaksi rajattiin kaupunkien läheisen maaseudun kunnat. Luokittelun tässä vaiheessa on kyse sellaisten kuntien valitsemisesta, joissa aluetaloudellinen kehitys on vahvasti sidoksissa suhteellisen lähellä sijaitsevaan vahvaan keskukseseen (taajamakokonaisuuteen). Kaupunkien läheisen maaseudun määritelmän mukaisesti: *”Asukkailla on mahdollisuus käydä työssä lähikaupungeissa. Maatalous- ja muilla yrittäjillä on monipuoliset lähimarkkinat. Kaupunkien läheinen maaseutu sijoittuu Etelä- ja Länsi-Suomeen. Näissä osissa maata ovat parhaat edellytykset maataloudelle ja maaseudun elinkeinorakenteen monipuolistamiselle.”* Pääkriteerinä luokittelussa käyte-

Kuva 14. Keskeisten kaupunkiseutujen keskuskeskukset ja muut kaupungeiksi määritellyt kunnat.

Kajaanin yliopistokeskus, Oulun yliopisto
Suomen Aluetutkimus FAR
3.4.2006

Kuva 15. Osa-alueiden määrittäminen taajama- ja maaseutuosa-alueiksi, esimerkkinä Paltamon Kirkonkylän ympäristö. Väestötiedot vuodelta 2003.

tään kunnan maaseutualueilta suuriin taajamiin suuntautuvaa työssäkäyntiä. Koska pendelöinti on riippuvainen etäisyyksistä ja liikenneyhteyksien toimivuudesta, työssäkäyntiliikenne kuvastaa välillisesti myös maaseutuyritysten lähimarkkinoiden olemassa oloa.

Erikoistapauksina tässä luokitteluvaiheessa käsiteltiin muutamia saaristokuntia, aineistoltaan (osa-aluejako) puutteellisia kuntia sekä kuntia, jotka ovat samanaikaisesti vahvoja sekä maaseutuelinkeinoiltaan että taajamissa työssäkäynnin osalta.

Pendelöintitarkastelu

Kaupunkien läheisen maaseudun rajauksen perustana käytettiin aikaisempien maaseututyypittelyjen (Keränen ym. 1993, Keränen ym. 2000) tavoin maaseudulta taajamissa työssäkäyntiä. Työssäkäyntiä täydentävänä muuttujana kokeiltiin käyttää alueella työssäkäyvien valtionveronalaisia tuloja, jotta saataisiin selville taajamista maaseudulle pendelöijien mukana kulkeutuvien tulovirtojen suuruus. Tulomuuttujasta jouduttiin kuitenkin luopumaan, koska pendelöintiaineistossa alle 5 henkilön pendelöintivirtojen osalta tulotiedot oli tietosuojan vuoksi salattu. Osa-alueitasolla tämä merkitsi huomattavaa katoa pendelöijien tuloista.

Työssäkäyntiä tarkasteltiin **kunnan osa-alueitasolla**, osa-aluejako on kuntien itsensä päättämä aluejako, jota Tilastokeskus päivittää vuosittain. Tuoreimmat saatavissa olevat osa-alueittaiset tiedot joulukuussa 2005 olivat vuosilta 2002 ja 2003. Maaseutuosa-alueilta pendelöintiä tarkasteltiin mainittujen kahden vuoden keskiarvoina, jolloin saadaan luotettavampi kuva työssäkäyntialueista, kuin vain yhden vuoden tietoja käyttämällä. Aineistosta oli mahdollisuus vapaasti määrittellä työssäkäynnin lähtö- ja kohdealueet (kummankin vuoden aineistossa yli 550 000 tietuetta).

Kuvassa 15 on havainnollistettu taajama- ja maaseutuosa-alueiden määrittelyä tilastollisen taajamarajauksen pohjalta Paltamon Kirkonkylän ympäristössä. Tässä tapauksessa osa-aluejako erottelee suhteellisen huonosti taajama- ja maaseutualueita, sillä kahdella osa-alueella (Kiehimänvaara ja Kirkonkylän ympäristö) on huomattavan paljon myös maaseutuväestöä vaikka ne tässä työssä käytetyn määrittelyn perusteella luokittevatkin taajamaosa-alueiksi.

Kaupunkien läheisen maaseudun rajaus toteutettiin vaiheittain seuraavasti:

1. Määriteltiin kunnan osa-alueitasolla **pendelöinnin lähtöalueet**.

Osa-alueiden määrittäminen maaseuduksi tai taajamaksi tehtiin tarkastelemalla taajamaväestön osuutta alueella. Tarkastelu on tarpeen siksi, että osa-alueiden rajat eivät täysin noudata tilastollisten taajamien rajoja. Osa-alue voi siis osittain ulottua taajaman alueelle, mutta suurin osa alueen väestöstä asuu kuitenkin taajaman ulkopuolella. Rajauksessa käytettiin pohjana Tilastokeskuksen vuoden 2000 taajamarajauksen mukaisia taajamia ja näiden taajamien väkilukua vuonna 2004. Maaseutuosa-alueiden määrittely tehtiin erikseen vuosien 2002 ja 2003 pendelöintiaineistoille, koska osa-aluejako voi hieman muuttua vuosittain. Lähtöalueiksi määriteltiin **kaikki maaseutuosa-alueet** eli osa-alueet, joiden väestöstä alle puolet kuuluu taajamaväestöön ja lisäksi osa-alueet, jotka kuuluvat alle 500 asukkaan taajamiin. Vuoden 2000 tyypittelyssä lähtöalueiksi määriteltiin vain sellaiset maaseutuosa-alueet, joilla kohdettaajamiin pendelöijien osuus oli vähintään neljännes alueen työllisistä. Nyt nähtiin paremmaksi tarkastella kunnan kaikkia maaseutualueita yhtenä kokonaisuutena. Tarkastelutavan muutoksella ei ole kovinkaan suurta merkitystä lopputuloksen kannalta, mutta selkeytensä takia nyt valittu tapa on perusteltu.

2. Määriteltiin **pendelöinnin kohdealueet** eli alueet, joihin maaseutuosa-alueiden työssäkäynti kohdistuu.

Kohdealueiden määrittämisen lähtökohtana ovat taajamat. Taajamien on oltava riittävän suuria, jotta ympäröivät maaseutu-alueet voivat tukeutua niihin riittävästi (mm. työssäkäynti, markkinat maaseudun tuotteille). Lähtökohtana pendelöinnin kohdetaajamien määrittämisessä käytettiin yli 15 000 asukkaan taajamia, jotka olivat kohdealueita myös vuoden 2000 maaseututyypittelyssä (vrt. Tilastokeskuksen tilastollisen kuntaryhmittelyn kaupunkimaiset kunnat²). Näin rajattaessa kohdealueiden ulkopuolelle jää neljä Kaupunkiverkko ja kaupunkiseudut 2006 -tutkimuksessa määriteltyä keskustaajamaa (Jämsä, Maarianhamina, Uusikaupunki ja Äänekoski). Nämä keskustaajamat ovat kuitenkin em. tutkimuksessa täyttäneet tietyt kaupunkikeskuksille asetetut kriteerit, niinpä kohdetaajamien joukkoa päätettiin laajentaa näiden neljän edellä mainitun keskustaajaman keskustaajamilla. Pendelöinnin kohdealueiksi määriteltiin siis kokeilujen tuloksena **taajamaosa-alueet, jotka kuuluvat yli 15 000 asukkaan taajamiin tai keskustaajamien (44 kuntaa) keskustaajamiin.**

3. Määriteltiin **kaupunkien läheisen maaseudun kunnat** eli kunnat, jotka täyttävät määritellyt pendelöintikriteerit.

Laskettiin edellä määritellyiltä maaseutuosa-alueilta kohdetaajamiin pendelöijien osuus alueella asuvista työllisistä. Pendelöijien osuus laskettiin kuntatasolla, eli ei erikseen jokaiselle osa-alueelle. Tarkastelussa ei huomioida sitä, mille kohdealueelle pendelöinti suuntautuu. Kunta määriteltiin pendelöintikunnaksi, jos maaseutuosa-alueilta pendelöijien osuus ylittää määritellyn raja-arvon. Tätä raja-arvoa haettiin eri vaihtoehtoja testaamalla (Kuva 16.). Testien tuloksena saatiin seuraavat kuntamäärät, suluisa kuntamäärät, joissa mukana myös jo aiemmin kaupungeiksi määritellyt 58 kuntaa:

- vähintään 25,0 % alueen työllisistä pendelöi kohdetaajamiin – 130 kuntaa (176)
- vähintään 28,0 % alueen työllisistä pendelöi kohdetaajamiin – 114 kuntaa (159)
- vähintään 30,0 % alueen työllisistä pendelöi kohdetaajamiin – 105 kuntaa (150)
- vähintään 32,0 % alueen työllisistä pendelöi kohdetaajamiin – 93 kuntaa (138)
- vähintään 33,0 % alueen työllisistä pendelöi kohdetaajamiin – 87 kuntaa (130)

Koko kunta määriteltiin kaupunkien läheisen maaseutuun, jos sen **maaseutuosa-alueilta pendelöi em. kohdetaajamiin vähintään 32 % työllisistä.** Nyt käytettävä pendelöintikriteeri on tiukempi kuin vuoden 2000 tyypittelyssä käytetty (tuolloin 25 %).

² Kaupunkimaisia kuntia ovat kunnat, joiden väestöstä vähintään 90 % asuu taajamissa tai suurimman taajaman väkiluku on vähintään 15 000.

Pendelöintikriteeri (32 %) perustuu kaikkien maaseutukuntien (374 kpl) maaseutuosa-alueilta kohdetaajamiin pendelöijien osuuteen maaseudun työllisistä. Joka neljännessä maaseutukunnassa pendelöijien osuus ylittää valitun 32 % rajan eli yläkvartiilin.

Erikoistapaukset: Osa-aluejoaltaan puutteelliset kunnat, saaristokunnat ja maaseutumaiset pendelöintikunnat

Pendelöintitarkastelua täydennettiin ja tarkistettiin muutamin lisätarkasteluin. Suurimassa osassa kuntia osa-aluejako rajaa kunnan maaseutu- ja taajama-alueita hyvin. Kaikkien kuntien kohdalla osa-aluepohjainen maaseutu-taajama -jaottelu ei ole kuitenkaan menetelmän kannalta riittävän tarkka. Epätarkkuutta aiheuttaa se, että joissakin kunnissa on vain muutama osa-alue ja maaseutuosa-alueita ei mahdollisesti ole lainkaan, vaikka kunnassa maaseutualuetta ja -väestöä todellisuudessa olisikin. Toinen epätarkkuutta aiheuttava tekijä on se, että osa-aluejako voi joissakin kunnissa poiketa huomattavastikin taajamarajoista. Osa-aluejoaltaan puutteellisuuden aiheuttamien vaikutusten lisäksi selvitettiin onko kaupunkien läheiseen maaseutuun pendelöinnin perusteella luokiteltu sellaisia kuntia, jotka pitäisi muiden ominaisuuksiensa (saaristoisuus, vahva maaseutumaisuus) perusteella poistaa tästä joukosta.

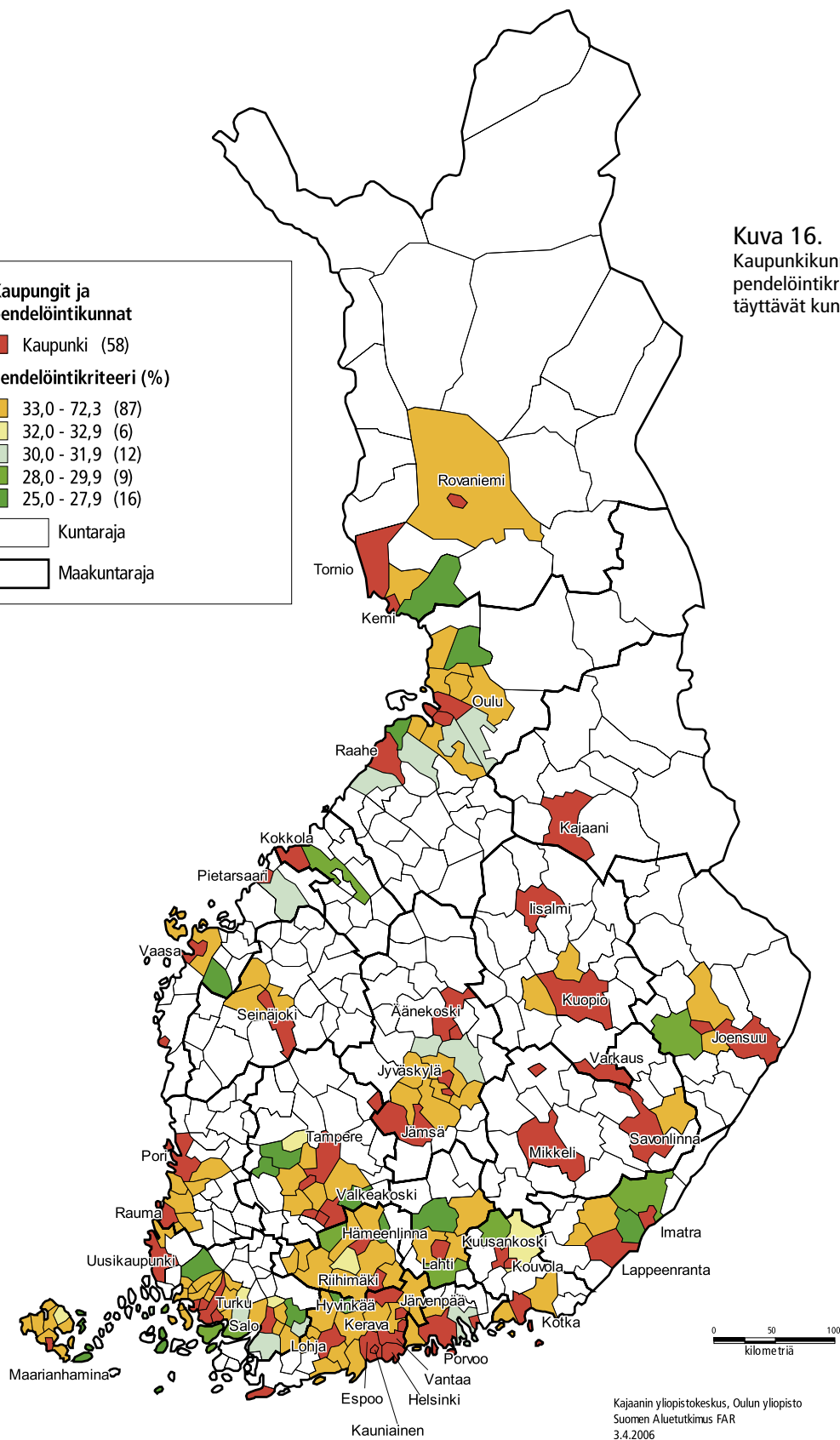
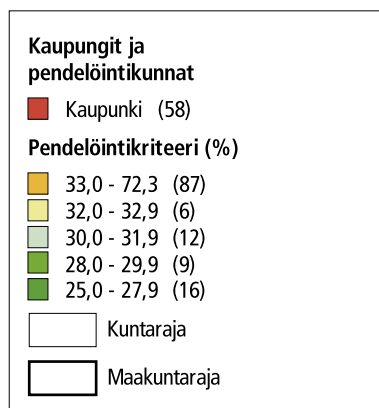
Osa-aluejoaltaan puutteelliset kunnat

Osassa kuntia osa-aluejako³ erottelee huonosti maaseutu- ja taajama-alueita, muutamissa kunnissa maaseutuosa-alueita ei ole lainkaan (ks. Liite 5.). Sellaisten maaseutukuntien (66 kuntaa) osalta, joissa maaseutuosa-alueiden väestön ja tilastolliseen taajamarajaukseen perustuvan väestön välinen suhde on joko alle 75,0 % tai yli 125,0 %, selvitettiin niiden mahdollinen kelpoisuus kaupunkien läheiseen maaseutuun kuntakohtaisesti. Näiden kuntien osalta työssäkäyntiä kohdetaajamiin tarkasteltiin laskemalla pendelöijien osuus *koko kunnan* työllisistä. Koska pendelöinti on yleistä taajamien välillä, käytettiin tässä edellä kuvattua tarkastelua (32 %) tiukempaa pendelöintikriteeriä. Kriteerinä käytettiin niiden 32 % pendelöintikriteerin täyttävän kunnan, joissa osa-aluejako toimii, maaseutualueilta kohdetaajamiin pendelöijien osuuden alakvartiilia (36 %). Kunta luokiteltiin kaupunkien läheiseen maaseutuun, jos pendelöinti ylitti tämän kriteerin (Taulukko 4.). Vastaavasti ne pendelöintikunniksi määritellyt kunnat, joissa osa-aluejako on puutteellinen ja jotka alittavat kriteerin, poistettiin pendelöintikuntien joukosta.

Saaristokunnat

Pendelöintikriteerin täyttävissä kunnissa oli mukana yksi saaristolain piiriin kuuluva kunta, Rymättylä. Saaristo-olosuhteiden takia kunnalla katsottiin olevan muita kuntia heikommalla mahdollisuudella hyödyntää sijaintiaan kaupunkien läheisyydessä. Niinpä Rymättylää ei luokiteltu kaupunkien läheiseen maaseutuun.

³ Osa-aluejako on kuntien itsensä päättämä aluejako, jonka Tilastokeskus päivittää vuosittain

Kuva 16.
Kaupunkikunnat ja eri pendelöintikriteerin täyttävät kunnat.

Kajaanin yliopistokeskus, Oulun yliopisto
Suomen Aluetutkimus FAR
3.4.2006

Taulukko 4. Kaupunkien läheiseen maaseutuun lisätyt ja siitä poistetut kunnat.

Kunta	Peruste, jolla kunta lisättiin kaupunkien läheiseen maaseutuun	Peruste, jolla kunta poistettiin kaupunkien läheisestä maaseudusta
Finström		Osa-aluejaoltaan puutteellinen kunta, kunnan työllisistä 35,3 % (<36,0 %) pendelöi kohdetaajamiin
Kisko		Osa-aluejaoltaan puutteellinen kunta, kunnan työllisistä 35,0 % (<36,0 %) pendelöi kohdetaajamiin
Kuusjoki		Osa-aluejaoltaan puutteellinen kunta, kunnan työllisistä 34,4 % (<36,0 %) pendelöi kohdetaajamiin
Lappi		Osa-aluejaoltaan puutteellinen kunta, kunnan työllisistä 32,1 % (<36,0 %) pendelöi kohdetaajamiin
Luoto	Osa-aluejaoltaan puutteellinen kunta, kunnan työllisistä 48,6 % (>36,0 %) pendelöi kohdetaajamiin	
Noormarkku	Osa-aluejaoltaan puutteellinen kunta, kunnan työllisistä 42,6 % (>36,0 %) pendelöi kohdetaajamiin	
Rymättylä		Saaristokunta
Siikajoki	Osa-aluejaoltaan puutteellinen kunta, kunnan työllisistä 39,8 % (>36,0 %) pendelöi kohdetaajamiin	
Sund		Osa-aluejaoltaan puutteellinen kunta, kunnan työllisistä 34,7 % (<36,0 %) pendelöi kohdetaajamiin
Toivakka		Osa-aluejaoltaan puutteellinen kunta, kunnan työllisistä 29,2 % (<36,0 %) pendelöi kohdetaajamiin
Tyrnävä	Osa-aluejaoltaan puutteellinen kunta, kunnan työllisistä 40,1 % (>36,0 %) pendelöi kohdetaajamiin	
Ylistaro		Osa-aluejaoltaan puutteellinen kunta, kunnan työllisistä 26,1 % (<36,0 %) pendelöi kohdetaajamiin

Maaseutumaiset kunnat

Pendelöintikunnissa havaittiin olevan mukana myös kuntia, joissa kaupunkitaajamiin suuntautuvan pendelöinnin ohella esiintyy samalla vahvaa maataloutta ja maaseutumaisuutta. Ilmiö on kaupunkien läheisyydessä sijaitsevilla maaseutukunnissa hyvinkin luonteva ja tulee esille myös kaupunkien läheisen maaseudun määritelmässä. Maaseututyypittelyssä ei nähty olevan perusteita poistaa näitä pendelöintikuntia kaupunkien läheisen maaseudun tyylistä niiden maaseutumaisuuden takia.

Kaupunkien läheisen maaseudun kunnat

Perustan kaupunkien läheiselle maaseudulle muodostavat pendelöintikriteerit täyttävät 93 kuntaa. Tähän kuntajoukkoon edellä kuvattujen lisätarkastelujen perusteella tehty muutokset perusteluineen on esitetty taulukossa 4. Näiden täydennysten ja tarkistusten jälkeen kaupunkien läheiseen maaseutuun kuuluu 89 kuntaa (Kuva 17. ja Liite 1.).

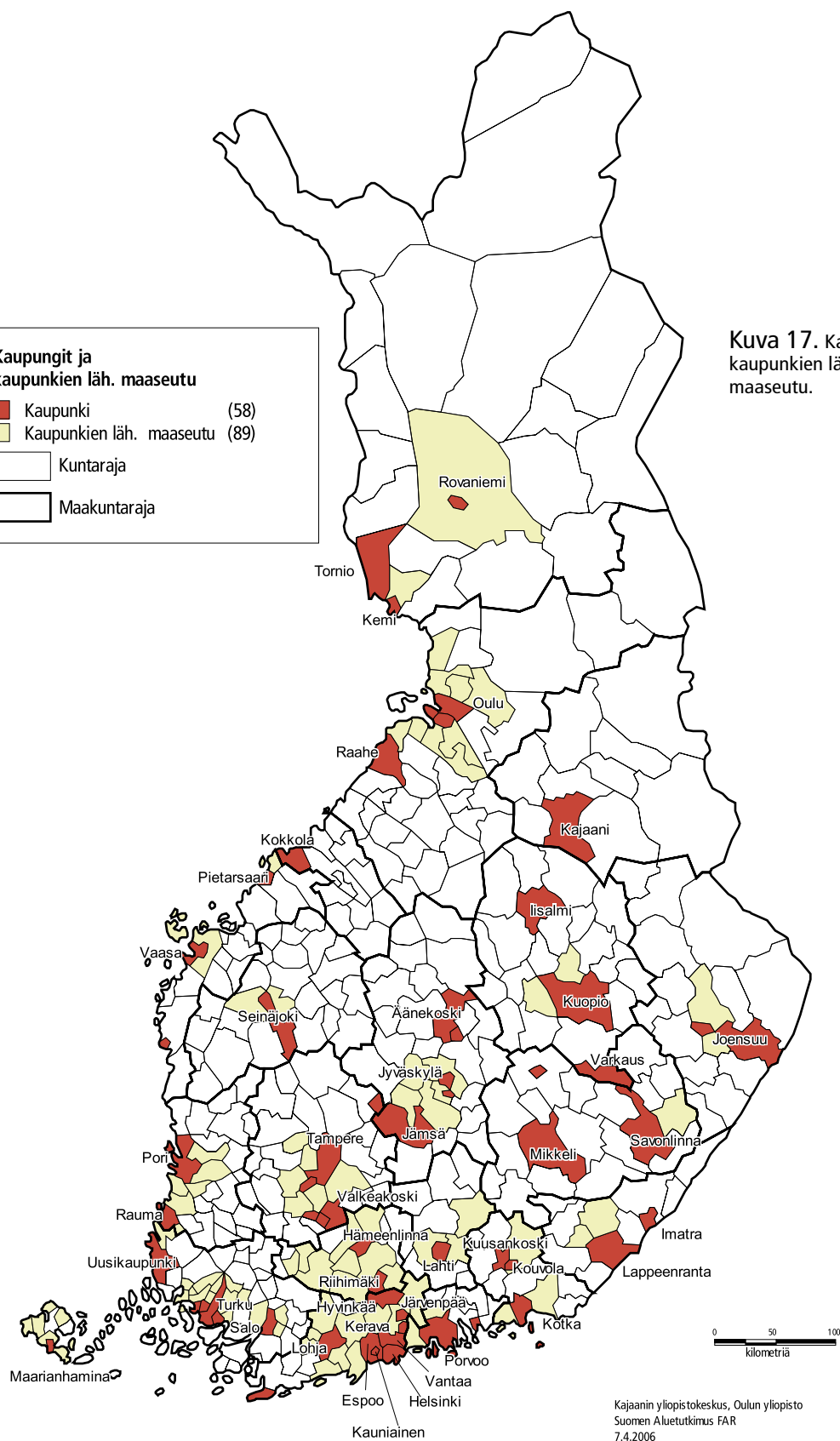
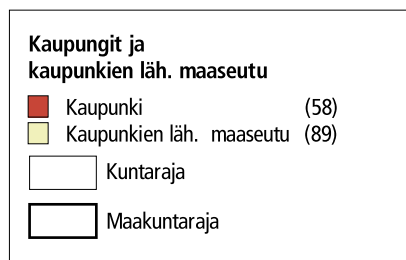
Ydinmaaseudun ja harvaan asutun maaseudun raja

Tyypittelyn kolmannessa vaiheessa oli jäljellä 285 kuntaa. Tätä kaikkein maaseutumaisimmiksi kunniksi valikoitunutta joukkoa analysoitiin tilastollista monimuuttujamenetelmää, pääkomponenttianalyysiä, käyttäen. Analyysi tehtiin SPSS -ohjelmiston

faktorianalyysin Principal Component -metodilla, jonka avulla analysoidut kunnat järjestettiin ydinmaaseutu – harvaan asuttu maaseutu -akselille. Perusluokittelu toteutettiin jakamalla kuntajoukko vuoden 2000 tyypittelyn perusteella arvioidun ns. taitekohdan mukaan. Tämän taitekohdan molemmille puolille sijoittuvaan vaihteluväliin kuuluvien kuntien luokittelu tarkistettiin kuntakohtaisesti analyysissä käytettyjen muuttujien arvoja tarkastelemalla. Lisäksi erikoistapauksina käsiteltiin – aikaisempien tyypittelyjen tapaan – saaristokuntia.

Pääkomponenttianalyysi

Pääkomponenttianalyysin 10 muuttujaa valittiin siten, että ne kuvaavat mahdollisimman luotettavasti ja kattavasti ydinmaaseudun ja harvaan asutun maaseudun piirteitä. Muuttujavalinta perustuu maaseututyypien määritelmiin, joissa eri tyyppien ominaisuuksia kuvataan. Valittujen muuttujien tulee mitata jotakin määritelmässä kuvattua maaseututyypin ominaisuutta. Määritelmien perusteella edellisen, vuoden 2000, tyypittelyn muuttujajoukko päivitettiin nykytilannetta vastaavaksi. Uusia muuttujavaihtoehtoja ja niiden variaatioita tarkasteltiin sekä kartografisesti (alueelliset jakaumat) että testaamalla niitä pääkomponenttianalyysissä. Muuttujien valinnan kriteereinä olivat pääkomponenttianalyysin kokonaisselitysaste, yksittäisten muuttujien kommunaliteetit sekä luokittelutuloksen selkeys.

Kuva 17. Kaupungit ja kaupunkien läheinen maaseutu.

Kajaanin yliopistokeskus, Oulun yliopisto
Suomen Aluetutkimus FAR
7.4.2006

Päivityksessä huomioitiin muun muassa maaseututyypin määritelmässä tapahtuneet muutokset (ks. Keränen ym. 2000: 7, Maaseutupoliittinen kokonaisohjelma 2005–2008... 2004: 27). Miesten määrä suhteessa naisiin 20–39 -vuotiaiden ikäluokassa maaseudulla korvattiin 20–39 -vuotiaiden osuudella maaseutuväestöstä. Aktiivitulojen osuudesta ei enää ole saatavissa vastaava tietoa, tämän muuttujan tilalle maatilataloutta kuvaamaan otettiin eri tuotantosuuntien osuuksia (koko maasta) kunnassa kuvaava muuttuja. Uutena muuttujana analyysiin otettiin myös taloudellinen huoltosuhde. Vuosittaiselle vaihtelulle herkkien muuttujien (valtionveronaiset tulot/tila, nettomuutto ja tuotantosuunta -summamuuttuja) osalta käytettiin kolmen vuoden keskiarvoja.

Valittu muuttujajoukko kuvaa maaseutukuntia ja erityisesti näiden maaseutualueita neljästä näkökulmasta. Seuraavassa muutujat perusteluineen ryhmiteltynä eri näkökulmien mukaan:

Maaseudun aluerakenne

- Maaseudun⁴ asukasluvu/asutut neliökilometririudut 2004, as/km²
Kuvaa asutuksen hajanaisuutta ja siitä aiheutuvia ongelmia infrastruktuurin rakentamiselle ja ylläpitämiselle (esimerkiksi Lapissa perinteisellä tavalla mitatuissa harvan asutuksen kunnissa asutus voi olla hyvinkin keskittynyttä kyliin, kun taas Järvi-Suomessa asutus on sijoittunut hajanaisemmin koko kunnan alueelle).
- Maaseudun¹ asuttujen neliökilometririutujen keskimääräinen etäisyys linnuntietä lähimpään yli 500 asukkaan taajamaan 2004, km
Kuvaa maaseudun asutuksen sijaintia taajamiin ja palveluihin nähden.
- Yleisten teiden pituus suhteessa maaseutuväestöön 2004, m/maaseutuasukas¹
Kuvaa asutusrakenteen hajanaisuutta.

Elinkeinorakenne

- Metsätalouden ja kaivannaistoiminnan työpaikat 2003, %
Kuvaa tuotannon sidonnaisuutta luontoon/maaseutuun (kaivannaistoiminta kuvaa pääasiassa turvetuotantoa)
- Elinkeinojen monipuolisuus maaseudulla⁵ 2002
Kuvaa montako elinkeinoa maaseudun työpaikkaruuduissa on keskimäärin edustettuina 17 toimialasta, muuttuja laskettu neliökilometririutuaineistosta kunnittaiseksi keskiarvoksi.

Maatilatalous

- Keskimääräiset valtionveronaiset tulot/tila vuosina 2001–2003 keskimäärin, euroa
Kuvaa maatilojen tulotasoa.
- Maatilojen tuotantosuunta -summamuuttuja, vuosien 2003–2005 keskiarvo
Kuvaa maatilojen alueellista keskittymistä ja erikoistumista eri tuotantosuuntiin. Tuotantosuuntien osuuksien summa (koko maasta) laskettu seuraavista tuotantosuunnista: lypsykarjatalous, sikatalous, siipikarjatalous, hevostalous, viljanviljely, erikoiskasvituotanto, puutarhakasvien viljely

Kehitysongelmat

- Nettomuutto suhteessa kunnan väkilukuun vuosina 2002–2004 keskimäärin, %
Muuttotappio kuvastaa myös alueen muita ongelmia, kuten työttömyyttä ja heikkoa palvelutasoa.
- 20–39-vuotiaiden osuus maaseutuväestöstä 2004, %
Kuvaa maaseudun väestörakennetta ja sitä kautta osaltaan myös muita alueen kehitysedellytyksiä.
- Taloudellinen huoltosuhde 2003
Taloudellisella huoltosuhteella tarkoitetaan työttömien ja työvoiman ulkopuolella olevien määrää suhteessa työllisiin. Ei-työlliseen väestöön kuuluvat työttömien lisäksi muun muassa lapset, eläkeläiset ja kotiäidit. Taloudellinen huoltosuhde kuvastaa siis osaltaan myös alueen ikärakennetta ja hyvinvointia yleensä.

Pääkomponenttianalyysin tuloksena saatiin uusi harvaan asuttu-ydinmaaseutu -ulottuvuus, joka selittää 42,9 % edellä kuvattujen muuttujien vaihtelusta. Selitysaste ei ole kovin korkea, mutta kaikki analyysin muuttujat kuvaavat maaseutua omasta näkökulmastaan ja ovat siten perusteltuja.

Muuttujista *maaseudun asukastiheys, elinkeinojen monipuolisuus, valtionveronaiset tulot/tila, maatilojen tuotantosuunta -summamuuttuja, nettomuutto ja 20–30 -vuotiaiden osuus maaseutuväestöstä* latautuivat⁶ positiivisesti (Taulukko 5.). Negatiivisen latauksen saivat puolestaan *etäisyys lähimpään yli 500 asukkaan taajamaan, yleisten teiden pituus, metsätalouden ja kaivannaistoiminnan työpaikat ja taloudellinen huoltosuhde*. Eli analyysin tuloksena muodostunut ydinmaaseutu – harvaan asuttu maaseutu -ulottuvuus (faktori) korreloi positiivisesti ensiksi mainittujen muuttujien kanssa ja negatiivisesti jälkimmäisen muuttujajoukon kanssa. Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että mitä enemmän kunnassa on ydinmaaseutumaisia piirteitä, sitä suurempia ovat positiivisesti ja sitä pienempiä negatiivisesti latautuvien muuttujien arvot.

4 Käsittää myös alle 500 asukkaan taajamat.

5 Käsittää myös alle 500 asukkaan taajamat.

6 Faktorilataukset ovat korrelaatiokertoimia alkuperäisen muuttujan ja faktorin välillä.

Taulukko 5. Muuttujien lataukset faktorianalyysin ensimmäisellä komponentilla (pääkomponentti).

Muuttuja	Latausarvo
Maaseudun asukasluku/ asutut km ² ruudut 2004, as/km ²	0,758
Maaseudun asuttujen km ² ruutujen ka. etäisyys läh. yli 500 as. taajamaan 2004, km	-0,421
Yleisten teiden pituus suhteessa maaseutuväestöön 2004, m/ maaseutuasukas	-0,702
Metsätalouden ja kaivannaistoiminnan työpaikat 2003, %	-0,708
Elinkeinojen monipuolisuus maaseudulla 2002	0,651
Keskimääräiset valtionveronalaiset tulot/tila vuosina 2001–2003 keskimäärin, euroa	0,581
Maatilojen tuotantosunta -summamuuttuja, vuosien 2003–2005 keskiarvo	0,466
Nettomuutto suhteessa kunnan väkilukuun vuosina 2002–2004 keskimäärin, %	0,491
20–39-vuotiaiden osuus maaseutuväestöstä 2004, %	0,782
Taloudellinen huoltosuhde 2003	-0,844

Pääkomponenttianalyysin kunnittaiset pistemäärät sekä jo rajatut kaupungit ja kaupunkien läheisen maaseudun kunnat on esitetty kuvassa 18., jossa ei ole vielä tehty rajanvetoa ydinmaaseudun ja harvaan asutun maaseudun välillä. Karttaa voi tulkiten siten, että mitä alhaisempi pääkomponenttianalyysin pistemäärä on, sitä enemmän kunnassa on harvaan asutun maaseudun piirteitä.

Rajanveto ydinmaaseudun ja harvaan asutun maaseudun välillä

Pääkomponenttianalyysin tuloksena kunnat ryhmittäytyivät ulottuvuuden toisessa ääripäässä selvästi ydinmaaseutuun ja toisessa harvaan asuttuun maaseutuun. Ulottuvuuden keskivaiheilla tilanne on epäselvempi, jolloin voidaan puhua vaihteluvähytyksestä. Ratkaistavana on mihin ja miten raja ydinmaaseudun ja harvaan asutun maaseudun välillä vedetään. Tässä rajanveto tehtiin vuoden 2000 tyypittelyssä toimivaksi havaitulla tavalla eli tarkasteltiin kunnittain kaikkien 10 muuttujan saamia arvoja ja sen perusteella laskettua eräänlaista ydinmaaseutua kuvaavaa summamuuttujaa (liitteessä 6. ydinmaaseutupisteet -sarake). Seuraavassa rajanveto vaiheittain:

1. Harvaan asutun ja ydinmaaseudun kunnat (285 kuntaa) järjestettiin pääkomponenttianalyysin pistemäärän perusteella siten, että pienimmän pistemäärän saanut kunta sai arvon 1 jne. Mitä suurempi järjestysnumero kunnalla on, sitä enemmän siinä on ydinmaaseutumaisia piirteitä.
2. Vuoden 2000 tyypittelyn perusteella harvaan asutun maaseudun ja ydinmaaseudun kuntamäärien suhteeksi arvioitiin noin 40/60 % eli harvaan asutun maaseudun kuntia olisi vähemmän (vuoden 2000 tyypittelyssä 41,6 %). Näiden kahden maaseututyypin taitekohdan oletettiin siis nyt kulkevan suunnilleen 119. kunnan kohdalla.
3. Valittiin 119. kunnan molemmin puolin 29 kuntaa vaihteluvähytykseen, johon kuuluvien kuntien maaseututyyppi ratkaistiin kuntakohtaisen tarkastelun avulla. Vaihteluvähytykseen kuuluu yhteensä siis 58 kuntaa, joka on noin 20 % tarkasteltavista 285 kunnasta.

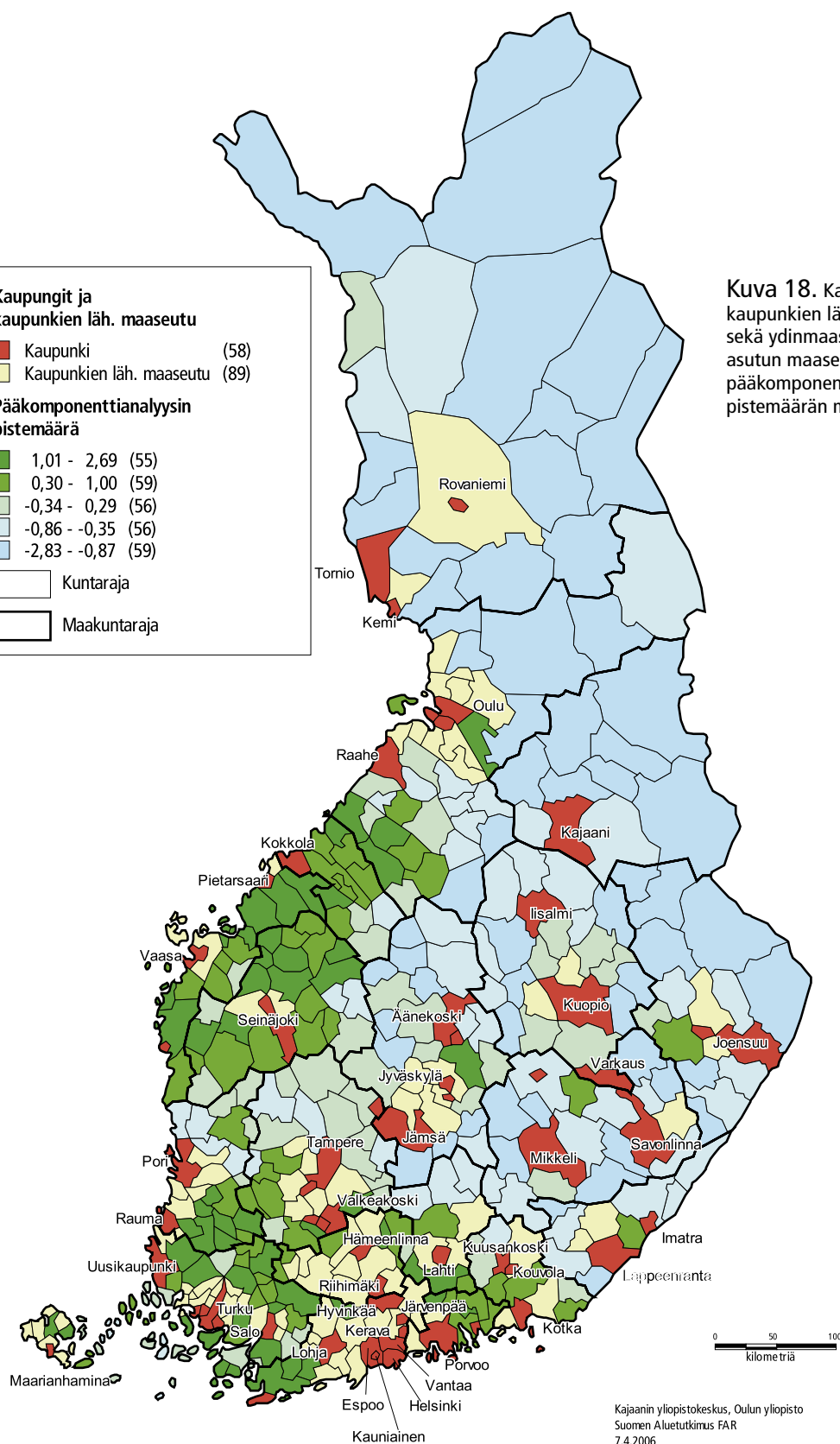
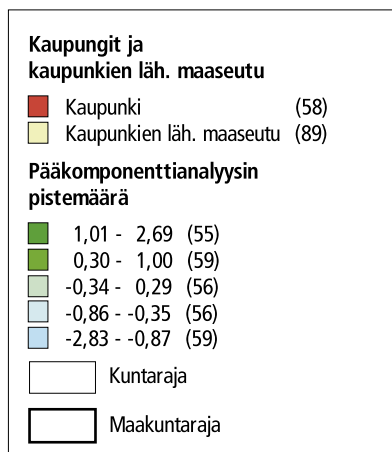
4. Laskettiin ydinmaaseutupisteet kaikille 285 kunnalle periaatteella 1 piste/muuttuja. Pisteen sai jokaisesta muuttujasta, joiden arvo ylittää (tai etäisyys lähimpään yli 500 asukkaan taajamaan, yleiset tiet/maaseutuasukas, metsätalouden työpaikat ja huoltosuhde muuttujien kohdalla alittaa) tästä kuntajoukosta (285 kuntaa) lasketun aritmeettisen keskiarvon.
5. Vaihteluvähytyksellä kunta luokiteltiin ydinmaaseutuun, jos se sai vähintään 5 maaseutupistettä maksimipistemäärän ollessa 10. Liitteessä 6. vaihteluvähytykseen yläpuolella olevat kunnat ovat harvaan asuttua maaseutua.

Osa saaristokunnista luokituu pääkomponenttianalyysissä ydinmaaseutuun (Brändö, Dragsfjärd, Föglö, Hailuoto, Houtskari, Iniö, Kustavi, Kökar, Maalahti, Nauvo, Rymättylä, Sottunga, Velkua ja Vårdö). Turun ja Ahvenanmaan saaristokunnissa maaseudun aluerakennetta kuvaavat muuttujat eivät kuitenkaan toimi halutulla tavalla. Esimerkiksi taajamaetäisyydet on mitattu linnuntie-etäisyyksinä, mikä ei anna oikeaa kuvaa välimatkoista muun muassa kulkuyhteyksien ongelmallisuuden takia. Lisäksi Ahvenanmaalta ei ollut käytettävissä tietoa yleisten teiden pituudesta, niinpä Ahvenanmaan kuntien osalta käytettiin yleisten teiden pituus/maaseutuasukas -muuttujan kohdalla koko maan keskiarvoa.

Kaikki saaristolain mukaiset kunnat sekä Ahvenanmaan Föglön seutukunnan kuusi kuntaa päätettiin saariston erityisolosuhteiden takia määrittää harvaan asutuksi maaseudeksi.

Johtopäätökset alueprofiilien muutoksista 2000–2006

Edelliseen, vuoden 2000 maaseututyypittelyyn verrattuna merkittävin muutos on ydinmaaseudun kuntamäärän supistuminen 39:llä (Taulukko 6.). Kaupunkikuntien joukko on lukumääräisesti pysynyt ennallaan, kaupunkien läheisen maaseudun kuntajoukko on lisääntynyt 5 ja harvaan asutun maaseudun 14 kunnalla. Kuntamäärällä mitattuna eniten onkin kasvanut harvaan asuttu maa-

Kuva 18. Kaupungit ja kaupunkien läheinen maaseutu sekä ydinmaaseudun ja harvaan asutun maaseudun kunnat pääkomponenttianalyysin pistemäärän mukaan.

Kajaanin yliopistokeskus, Oulun yliopisto
 Suomen Aluetutkimus FAR
 7.4.2006

seutu, pinta-alalla mitattuna puolestan kaupunkien joukko (noin 30 %). Etenkin kaupunkien osalta oma vaikutuksensa on kuntaliitoksilla, joiden kautta kuntien määrä on vuodesta 2000 vähentynyt 20:llä. Kuntaliitosten myötä kaupungit ovat myös "maaseutistuneet" maaseutuväestön (ml. alle 500 asukkaan taajamat) ja maatilojen määrän kasvaessa (Taulukot 6. ja 7.). Suhteellisesti suurin muutos maaseutuväestön ja maatilojen vähenemisen osalta on tapahtunut ydinmaaseudun alueella. Koko maassa maatilojen määrä on pienentynyt lähes viidenneksellä.

Työpaikkojen ja samalla työllisten määrä koko maan osalta on lisääntynyt vuoden 2000 tyypittelystä. Ainoastaan ydinmaaseudun työpaikkojen ja työllisten määrät ovat pienentyneet, mikä johtuu ainakin osin ydinmaaseudun aluetyypin rajusta pienene- misestä. Kaupungeissa työpaikkojen määrä on lisääntynyt työl- listen määrää enemmän, kun tilanne on muilla aluetyypeillä päinvastainen. Työpaikat ovat siis entistä enemmän keskitty- neet kaupunkityypin kuntiin. Valtionveronalaiset tulot ovat edellisestä, vuoden 2000, tyypittelystä kasvaneet kaikilla alue- tyypeillä, eniten kaupunkikunnissa.

Maaseututyyppejen väliset erot ovat vuoden 2000 tyypittelyyn verrattuna pysyneet useimpien tarkasteltujen muuttujien ja tunnuslukujen osalta paljolti samansuuntaisina. Kunta- ja alue- rakenteen muutosten lisäksi maaseututyyppeihin ja niiden

alueprofiileihin vaikuttavat osaltaan myös kulloisessakin tyypit- telyssä käytetyt muuttuja- ja menetelmävalinnat.

Vuoden 2000 tyypittelyyn verrattuna kaupunkikuntien joukosta jäivät nyt pois Hamina, Loimaa ja Tammisaari. Uusina kuntina kaupunkien joukkoon tulevat puolestaan Uusikaupunki, Iisalmi ja Kempele. Tammisaaren, Uudenkaupungin ja Iisalmen osalta luokittumiseen vaikuttaa niiden aseman muuttuminen Suomen kaupunkiverkossa. Oulun läheisyydessä sijaitsevassa Kempe- leessä maaseutuväestön määrä on sen sijaan pienentynyt ja kunnan taajama-alueet ovat kasvaneet kiinni Oulun keskus- taajamaan. Haminan ja Loimaan muutos maaseutukunniksi se- littyy kuntaliitosten myötä kasvaneella maaseutuväestön mää- rällä. Useimmissa kuntaliitostapauksissa ainakin yhden liitos- kunnan maaseututyyppi onkin muuttunut (Liite 2.). Kuntien maaseututyyppiin vaikuttaneista kuntaliitoksista suurimmassa osassa liittyminen on tapahtunut kaupunkikuntaan.

Ilman kuntaliitoksen vaikutusta maaseututyyppi on muuttunut 66 kunnassa (Liite 3.). Suurimman muutoksen alueelta eli ydin- maaseudulta on "liikkunut" kuntia sekä harvaan asutun maa- seudun että kaupunkien läheisen maaseudun suuntaan. Myös muiden aluetyyppejen kunnissa on tapahtunut vaihtuvuutta, vaikka kuntamääräisesti muutokset eivät olekaan yhtä suuria. Maaseututyyppejen alueellinen sijoittuminen on kuitenkin pysy- nyt pitkälti vuoden 2000 tyypittelyn suuntaisena (Liite 7.).

Taulukko 6. Vuosien 2000 ja 2006 tyypittelyjen välisen muutoksen tunnuslukuja väkiluvun ja pinta-alan osalta.

Muutos v. 2000 ja 2006 maaseututyyppejen välillä	Kuntia		Väestö		Maapinta-ala		Maaseutuväestö (ml. alle 500 as. taajamat)	
	(lkm)		(lkm)	(%)	km ²	(%)	(lkm)	(%)
Kaupungit	0		133 333	4,6	4 573	31,6	16 143	10,7
Kaup. läh. maaseutu	5		12 859	1,6	-1 550	-4,1	-18 018	-7,3
Ydinmaaseutu	-39		-97 392	-10,9	-12 560	-17,4	-90 108	-22,2
Harvaanas. maaseutu	14		16 911	3,1	9 483	5,3	9 702	3,5
Koko maa yhteensä	-20		65 711	1,3	-54	0,0	-82 281	-7,6

Taulukko 7. Vuosien 2000 ja 2006 tyypittelyjen välisen muutoksen tunnuslukuja maatilojen, työpaikkojen ja tulojen osalta.

Muutos v. 2000 ja 2006 maaseututyyppejen välillä	Maatilat		Työpaikat		Työlliset		Valtionveronal. tulot	
	(lkm)	(%)	lkm	(%)	lkm	(%)	Milj. €	(%)
Kaupungit	627	11,6	134 053	9,6	109 028	8,7	13 097	30,5
Kaup. läh. maaseutu	-3 054	-18,7	289	0,1	17 645	5,1	2 794	26,4
Ydinmaaseutu	-12 710	-27,7	-23 323	-7,6	-20 634	-6,0	1 407	13,7
Harvaanas. maaseutu	-978	-4,8	9 226	5,4	14 206	7,7	1 716	29,1
Koko maa yhteensä	-16 015	-18,2	120 245	5,7	120 245	5,7	19 013	27,3

MAASEUTUTYYPPIEN 2006 ALUEPROFIILIT JA KEHITYSTRENDIT

Maaseututyyppejen välisiä ja sisäisiä eroja tarkasteltiin sosioekonomisten ja muiden keskeisten tunnuslukujen avulla. Alueprofiilien lisäksi keskeisimpien muuttujien osalta luodaan katsaus maaseututyyppejen 1990-luvun kehitystrendeihin. Tilastotiedot koskevat koko kuntaa, ei pelkästään maaseutualueita.

Maaseututyyppejen perustunnuslukuja

Maaseututyypeille laskettiin keskeisimpien tunnuslukujen osalta sekä absoluuttiset lukuarvot että prosenttiosuudet koko maasta. Kolmen maaseututyypin (ei kaupungit -tyyppiä) osuus koko maan pinta-alasta on yli 90 %, mutta väestöosuus vain noin 40 % (Taulukko 8.). Kaupunkien läheinen maaseutu ja ydinmaaseutu ovat väkimäärältään lähes yhtä suuria. Harvaan asutun maaseudun kunnissa asuu vain noin kymmenesosa maan väestöstä, vaikka alue kattaa reilusti yli puolet (62,4 %) maan pinta-alasta. Maaseutuväestöstä (ml. alle 500 asukkaan taajamat) noin 83 % asuu maaseutukunnissa.

Suomen kaikista noin 72 000 maatilasta lähes puolet sijaitsee ydinmaaseudulla (Taulukko 9.). Harvaan asutun maaseudun kunnissa sijaitsee reilu neljännes ja kaupunkien läheisellä maaseudulla vajaa viidennes tiloista. Työpaikkojen aluetyypeittäin jakauma poikkeaa väestöjakaumasta siten, että työpaikkojen osuus väestöosuuteen nähden on selvästi suurempi kaupungeissa. Vastaavasti kaikkien kolmen maaseututyypin kohdalla

tilanne on päinvastainen. Sama ilmiö näkyy myös työllisten osuuksissa, kaupungeissa työllisten osuus on työpaikkaosuutta pienempi ja muilla maaseututyypeillä vastaavasti suurempi. Tulos kuvastaa työpaikkojen keskittymistä kaupunkikuntiin ja nettopendelöinnin suuntautumista maaseutukunnista kaupunkeihin. Valtionveronalaisten tulojen jakauma noudattaa melko tarkoin työllisten jakaumaa, kaupungeissa korkeampi tulotaso nostaa niiden tulo-osuutta hieman työllisten osuutta suuremmaksi.

Kuvassa 19. on havainnollistettu maaseututyyppejen välisiä ja sisäisiä eroja keskeisten sosioekonomisten muuttujien suhteen. Kuvassa tumma viiva laatikon sisällä edustaa havaintojen mediaania, laatikko kuvaa ylä- ja alakvartiilin väliä (50 % havainnoista) ja viikset tilastollista minimi ja maksimiarvoja, jotka eivät ole vielä ääriarvoja (outliers), ne eivät siis edusta havaintojen absoluuttisia minimi- ja maksimiarvoja.

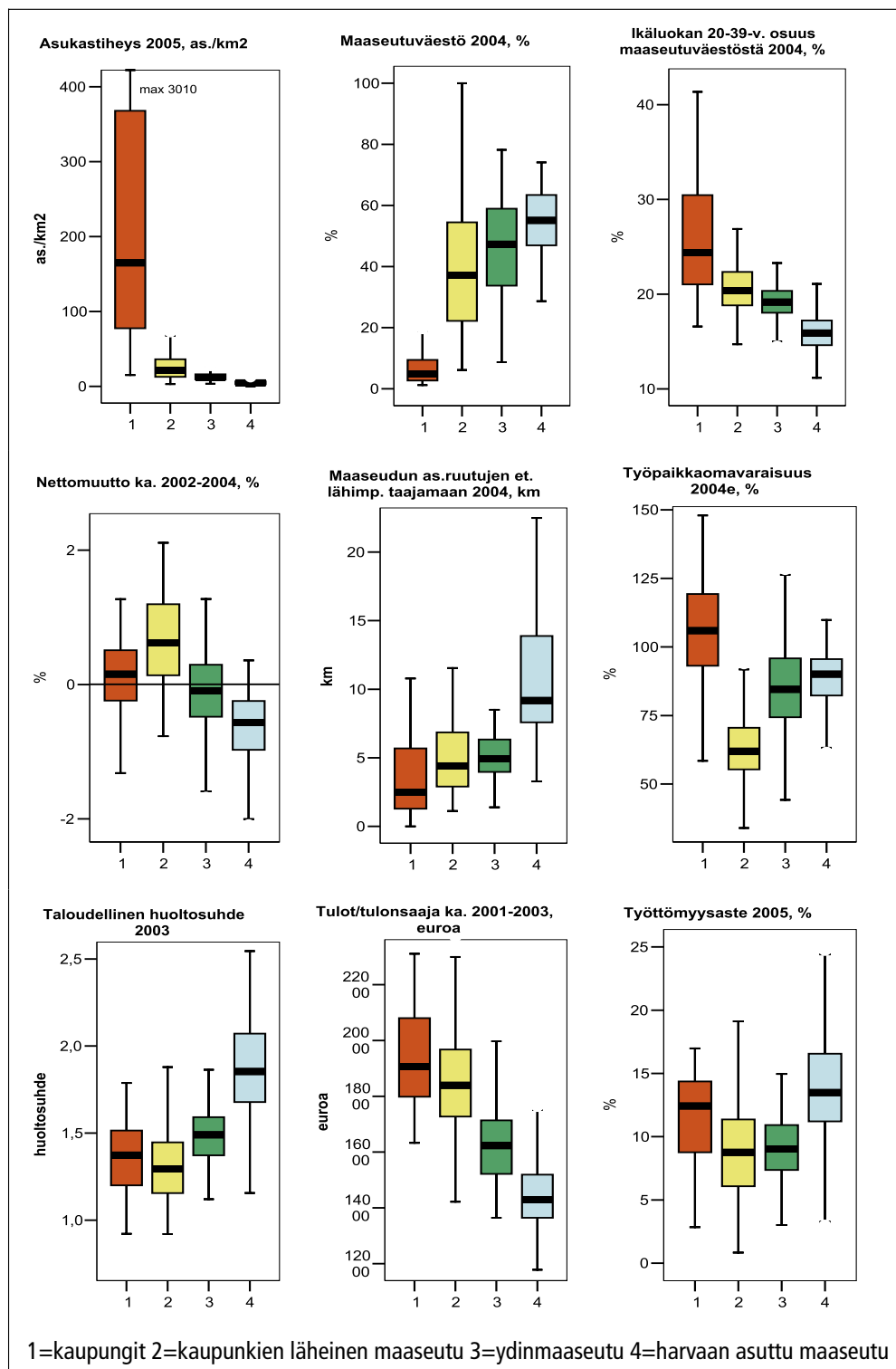
Kaupunkikunnissa **asukastiheys** on selvästi suurempi kuin maaseutukunnissa, joskin asukastiheys vaihtelee huomattavasti kaupunkikuntien kesken. **Maaseutuväestön** (ml. alle 500 asukkaan taajamat) osuus kunnan väkiluvusta on luonnollisesti pienin kaupunkikunnissa. Maaseutuväestön osuus kasvaa siirryttäessä maaseutumaisempien tyyppien kuntiin ollen keskimäärin suurin harvaan asutun maaseudun kunnissa, joissa suurimmassa osassa vähintään puolet kunnan asukkaista kuuluu maaseutuväestöön. Kaupunkien läheisellä maaseudulla maaseutuväestön osuus vaihtelee huomattavasti kuntien välillä. Maaseututyypeittäin **20–39-vuotiaiden osuus maaseutuväestöstä** ja myös ko. osuuden vaihtelu on suurinta kaupungeissa, 20–39-vuotiaiden ikäluokan osuus väestöstä on keskimäärin pienin harvaan asutulla maaseudulla. Ydinmaaseudulla ikäluokan osuus on keskimäärin hieman pienempi kuin kaupun-

Taulukko 8. Maaseututyyppejen tunnuslukuja väkiluvun ja pinta-alan osalta.

Maaseututyyppi 2006	Kuntia (lkm)	Väestö 2004		Maapinta-ala 2002		Maaseutuväestö (ml. alle 500 as. taaj.) 2004	
		(lkm)	(%)	km ²	(%)	(lkm)	(%)
Kaupungit	58	3 055 223	58,3	19 057	6,3	166 457	16,7
Kaup. läh. maaseutu	89	826 158	15,8	35 900	11,8	228 380	22,9
Ydinmaaseutu	142	793 848	15,2	59 619	20,0	316 190	31,7
Harvaanas. maaseutu	143	561 382	10,7	189 900	62,4	287 216	28,8
Koko maa yhteensä	432	5 236 611	100,0	304 476	100,0	998 243	100,0

Taulukko 9. Maaseututyyppejen tunnuslukuja maatilojen, työpaikkojen ja tulojen osalta.

Maaseututyyppi 2006	Maatilat 2004		Työpaikat 2003		Työlliset 2003		Valtionveronal. tulot (2003)	
	(lkm)	(%)	lkm	(%)	lkm	(%)	Milj. €	(%)
Kaupungit	6 039	8,4	1 533 850	68,3	1 364 999	60,8	56 094	63,2
Kaup. läh. maaseutu	13 285	18,4	247 662	11,0	360 682	16,1	13 361	15,1
Ydinmaaseutu	33 206	46,1	283 556	12,6	321 517	14,3	11 665	13,1
Harvaanas. maaseutu	19 424	27,0	180 712	8,0	198 582	8,8	7 603	8,6
Koko maa yhteensä	72 054	100,0	2 245 780	100,0	2 245 780	100,0	88 723	100,0

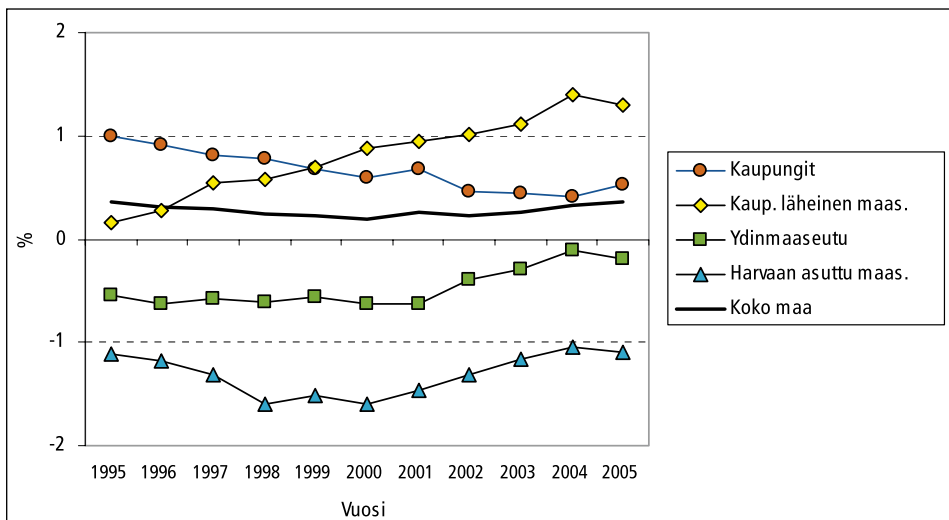

Kuva 19. Maaseututyypin väliset ja sisäiset erot keskeisten sosioekonomisten muuttujien osalta.

kien läheisellä maaseudulla, molemmilla maaseututyypeillä mediaaniarvo on noin 20 % luokkaa. **Muuttovoitto** on suurinta kaupunkien läheisellä maaseudulla ja kaupungeissa. Ydinmaaseudun kunnista muuttovoittoa saa lähes puolet ja myös harvaan asutulla maaseudulla on joitain muuttovoittoa saavia kuntia.

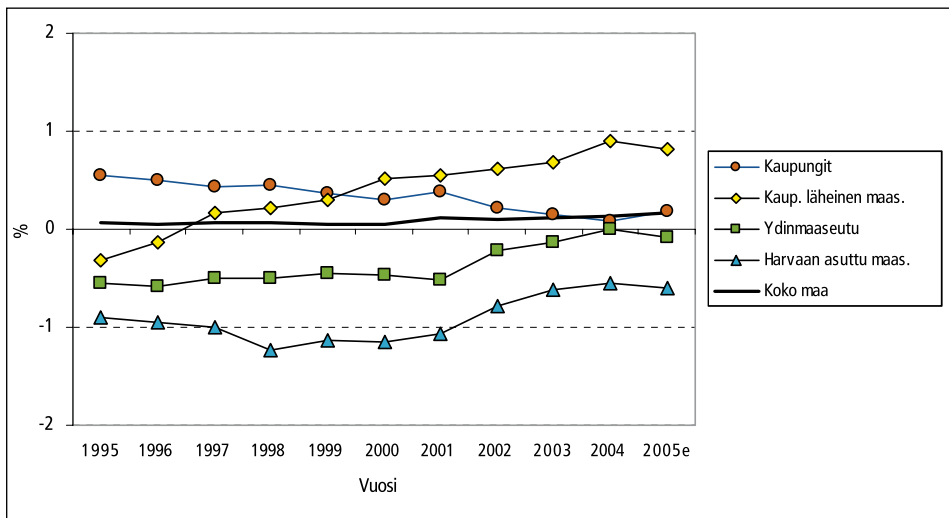
Maaseudun asuttujen neliökilometriruutujen keskimääräinen etäisyys lähimpään yli 500 asukkaan taajamaan on kau-

punkien jälkeen pienin kaupunkien läheisellä maaseudulla. Pissimmät etäisyydet ovat harvaan asutulla maaseudulla, jossa etäisyyden mediaani on vajaa 10 kilometriä, joskin taajamaetäisyydessä on suuria eroja tyyppien kuntien kesken. **Työpaikkaomavaraisuus** on selvästi pienin kaupunkien läheisellä maaseudulla ja suurin kaupungeissa. Lähes kaikissa maaseutukunnissa työpaikkaomavaraisuus jää alle 100 % eli alueen työllisten määrä on työpaikkojen määrää suurempi. **Taloudellista huoltosuhdetta** tarkastellen paras tilanne on kaupunkien läheisellä maa-

Kuva 20. Vuotuinen väestön muutos maaseututyypeittäin 1995–2005, %. Lähde: Tilastokeskus ALTIKA ¹.

¹ Vuoden 2005 väestötiedot Tilastokeskuksen ALTIKA -tietokannassa olemassa vain vuoden 2006 kuntajaolla, jossa Rovaniemi ja Rovaniemen mlk yhdistyneenä. Maaseututyyppien vuoden 2005 väestötietojen laskemista varten Rovaniemen tiedot hajotettiin laskennallisesti Rovaniemen ja Rovaniemen mlk osalle edellisten vuosien väestösuuksien perusteella

Kuva 21. Nettomuutto suhteessa väkilukuun maaseututyypeittäin 1995–2005, %. Lähde: Tilastokeskus ALTIKA. Vuosi 2005 on ennakkotieto.

seudulla, harvaan asutun maaseudun erottuessa selvästi heikoimpana alueena. Asukkaiden **tulotaso** valtionveronalaisilla tuloilla mitattuna laskee kaupungeista harvaan asutulle maaseudulle päin mentäessä, myös tulotason vaihteluväli on pienin harvaan asutulla maaseudulla ja suurin kaupungeissa. **Työttömyysaste** on keskimäärin pienin kaupunkien läheisen maaseudun ja ydinmaaseudun kunnissa, korkein työttömyysaste on harvaan asutulla maaseudulla.

Erot eri maaseututyyppien välillä ovat selvät, mutta on myös huomattava, että maaseututyyppien sisäiset (kuntien väliset) vaihtelut voivat olla huomattavia. Ydinmaaseutu sijoittuu muutujatarkasteluissa kaupunkien läheisen maaseudun ja harvaan asutun maaseudun välille.

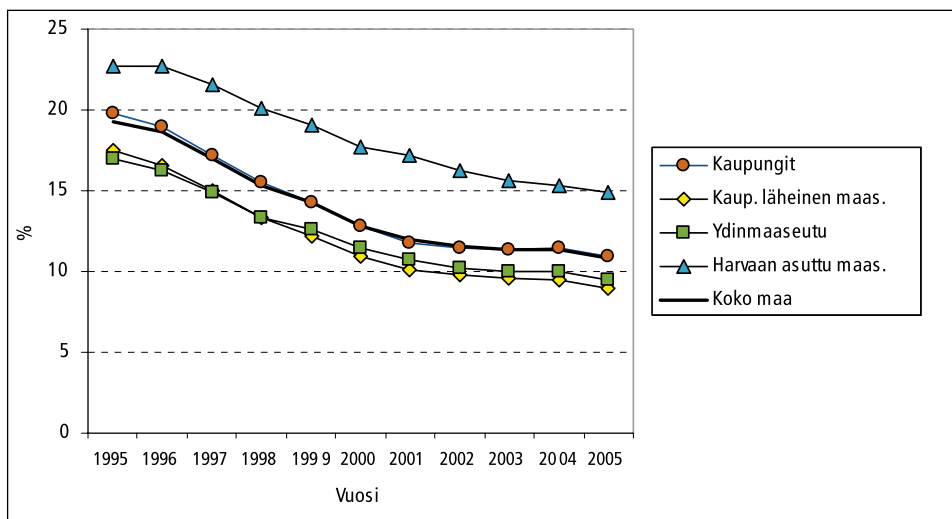
Kehitystrendejä maaseututyypeittäin

Seuraavassa tarkastellaan lyhyesti muutamien keskeisimpien muuttujien kehitystrendejä maaseututyypeittäin. Tarkasteluaikajänteen lähtökohtana on vuosi 1995, joka on Suomen ensimmäisen EU-ohjelmakauden alkamisajankohta. Muutoksia tarkastellaan vuosittain ulottaen tarkastelu uusimpaan saatavissa olevaan tilastotietoon.

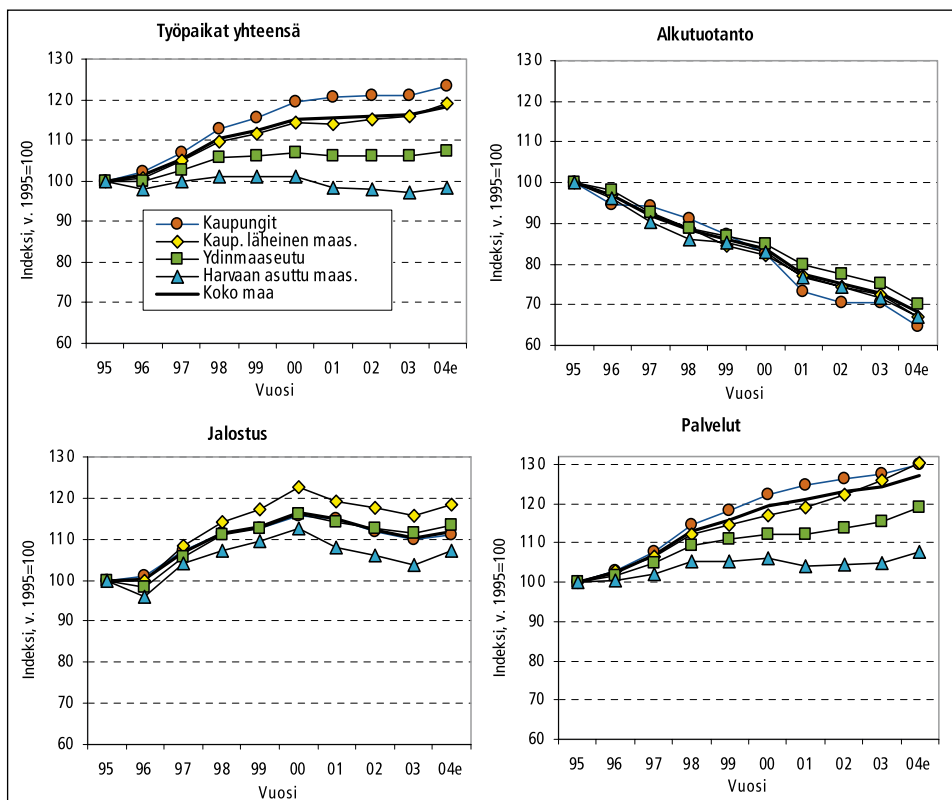
Väestö

Väestökehitys on ollut hyvin erilaista eri maaseututyypeillä (Kuva 20.). Harvaan asutulla maaseudulla vuotuinen väestökato on ollut koko tarkastelujakson ajan yli prosentin luokkaa, huonoimmillaan 1990-luvun lopulla jopa yli 1,5 %. Väestömäärinä 1,5 %:n vuotuinen väestön vähentyminen tarkoitti harvaan asutulla maaseudulla yli 9000 henkilöä ja hieman yli 1 %:n taso yli 6000 henkilöä. Ydinmaaseudulla väestön vähentyminen on ollut selvästi harvaan asuttua maaseutua pienempää. Vuodesta 2000 alkaen sekä harvaan asutun maaseudun että ydinmaaseudun väestökato on pienentynyt tasaisesti lähentyen ydinmaaseudulla nollaa vuonna 2004. Vuoden 2005 tietojen mukaan tilanne näyttäisi kääntyneen takaisin hieman huonompaan suuntaan. Kaupunkien läheisellä maaseudulla väestönkasvu on ollut kiihtyvää koko aikajakson ajan ohittaen 1990-luvun lopulla jopa kaupunkien väestönkasvun. Vuonna 2005 kasvuvauhti näyttäisi taittuneen, mutta väestömäärä lisääntyi tuolloinkin vielä 1,3 % vuodessa eli yli 10 700 henkilöllä.

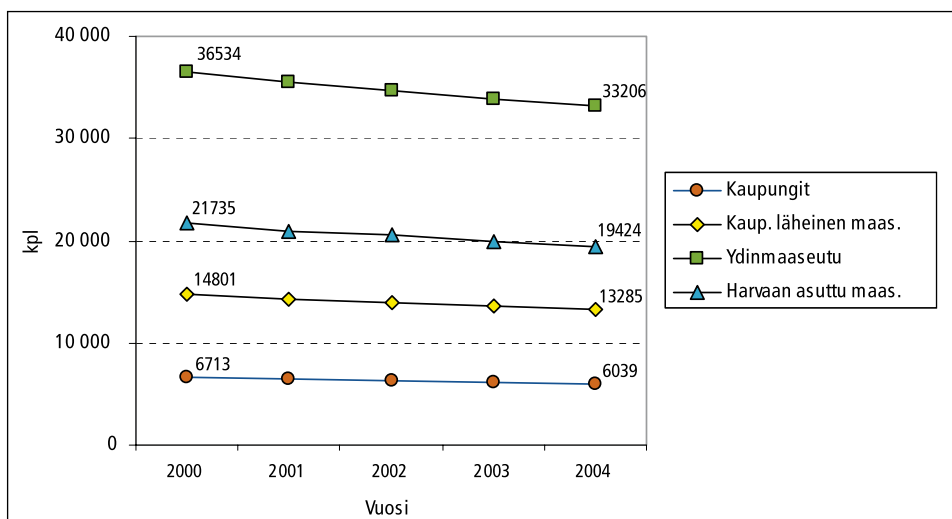
Väestökehityksen taustalla on pitkälti muuttoliike, jonka kehitys noudattaa väestönkehitystä (Kuva 21.). Harvaan asutun maaseudun ja ydinmaaseudun muuttotappio on pienentynyt

Kuva 22. Työttömyysaste
Työministeriön tietojen mukaan
maaseututyypeittäin 1995–2005,
%. Lähde: Tilastokeskus ALTIKA.

Kuva 23. Työpaikat
toimialoittain 1995–2005,
indeksi v. 1995=100. Lähde:
Tilastokeskus ALTIKA.

Kuva 24. Maatilojen
lukumäärä maaseututyypeittäin
2000–2004, kpl. Lähde: Maa- ja
metsätalousministeriön
tietopalvelukeskus Tike.

Taulukko 10. Työpaikkamäärien muutos toimialoittain ja maaseututyypeittäin 1995–2004e. Vuosi 2004 on ennakkotieto.

Lähde: Tilastokeskus ALTIKA.

Maaseututyyppi	Työpaikat yht.		Alkutuotanto		Jalostus		Palvelut	
	kpl	%	kpl	%	kpl	%	kpl	%
Kaupungit	294 263	23,2	-5 976	-35,3	35 744	10,9	267 852	29,9
Kaup. läheinen maas.	40 267	18,9	-7 047	-32,9	12 798	18,3	35 307	30,6
Ydinmaaseutu	19 891	7,4	-15 857	-29,9	10 155	13,3	25 024	19,2
Harvaan asuttu maas.	-3 260	-1,8	-14 292	-32,9	2 725	7,0	7 700	7,9
Koko maa yhteensä	351 161	18,2	-43 172	-32,0	61 422	12,0	335 883	27,1

Taulukko 11. Elinkeinorakenteen muutos maaseututyypeittäin 1995–2004e. Vuosi 2004 on ennakkotieto. Lähde: Tilastokeskus ALTIKA.

Maaseututyyppi	Elinkeinorak. 1995, %			Elinkeinorak. 2004e, %			Elinkeinorak. muutos 1995–2004e, %-yks		
	Alkut.	Jalos.	Palv.	Alkut.	Jalos.	Palv.	Alkut.	Jalos.	Palv.
Kaupungit	1,3	25,8	70,9	0,7	23,2	74,7	-0,6	-2,6	3,8
Kaup. läheinen maas.	10,0	32,8	54,2	5,7	32,6	59,5	-4,4	-0,2	5,3
Ydinmaaseutu	19,8	28,6	48,7	12,9	30,2	54,1	-6,9	1,6	5,3
Harvaan asuttu maas.	23,4	20,9	52,4	16,0	22,7	57,6	-7,4	1,9	5,1
Koko maa yhteensä	7,0	26,5	64,2	4,0	25,1	69,0	-3,0	-1,4	4,8

2000-luvulla aina vuoteen 2004 saakka, jolloin ydinmaaseudulla muuttoliike oli tasapainossa. Vuonna 2005 tilanne on kääntynyt molemmilla maaseututyypeillä huonompaan suuntaan. Kaupunkien läheisellä maaseudulla muuttovoitto on kasvanut koko tarkastelujakson ajan aina vuoteen 2004 saakka ylittäen kaupunkien suhteellisen muuttovoiton 1990-luvun lopulla.

Työttömyys

Työttömyysaste on pienentynyt kaikilla maaseututyypeillä 1990-luvun puolivälistä alkaen suhteellisen tasaisesti aina 2000-luvun alkuvuosiin, jolloin kehitys tasaantui (Kuva 22.). Kaikilla aluetyypeillä työttömyysaste on laskenut 7–9 % -yksikköä. Maaseututyypien väliset erot työttömyysasteessa ovat säilyneet lähes ennallaan. Harvaan asutulla maaseudulla työttömyysaste on edelleen lähes 15 %, mikä on yli 4 %-yksikköä korkeampi kuin koko maassa keskimäärin. Ydinmaaseudulla ja kaupunkien läheisellä maaseudulla työttömyysaste on pysynyt 1–2 % -yksikköä koko maata alhaisemmalla tasolla.

Työpaikat

Työpaikkojen kokonaismäärä on kasvanut kaikilla aluetyypeillä lukuunottamatta harvaan asuttua maaseutua, jossa työpaikkamäärä on vuosina 1995–2004 pysynyt lähes samalla tasolla (Kuva 23.). Työpaikkamäärän kasvu ajoittuu pääosin 1990-luvun loppuun, sillä 2000-luvun alussa työpaikat lisääntyivät vain vähän kaupunkien läheisellä maaseudulla. Vuoden 2004 tiedot osoittavat työpaikkamäärän kääntyneen jälleen kasvuun kaikilla alueilla. Työpaikkakasvun takana on suurimmalta osin lisäys palvelutyöpaikkojen määrässä, joka on kasvanut kaikilla aluetyypeillä kasvuprosentin vaihdelta harvaan asutun maaseudun 8 %:sta kaupunkien läheisen maaseudun yli 30 %:n (Kuva 23., Taulukko 10.). Jalostustyöpaikkojen 1990-luvun nopea li-

sääntyminen taittui laskuun 2000-luvun vaihteessa. Vuonna 2004 työpaikkamäärä näyttäisi kääntyneen uudelleen kasvuun. Alkutuotannon työpaikkakato on ollut koko ajanjaksolla tasaisista ja suhteellisesti saman suuruisista eri maaseututyypeillä. Kaikilla maaseututyypeillä alkutuotannon työpaikoista on hävinnyt noin kolmannes.

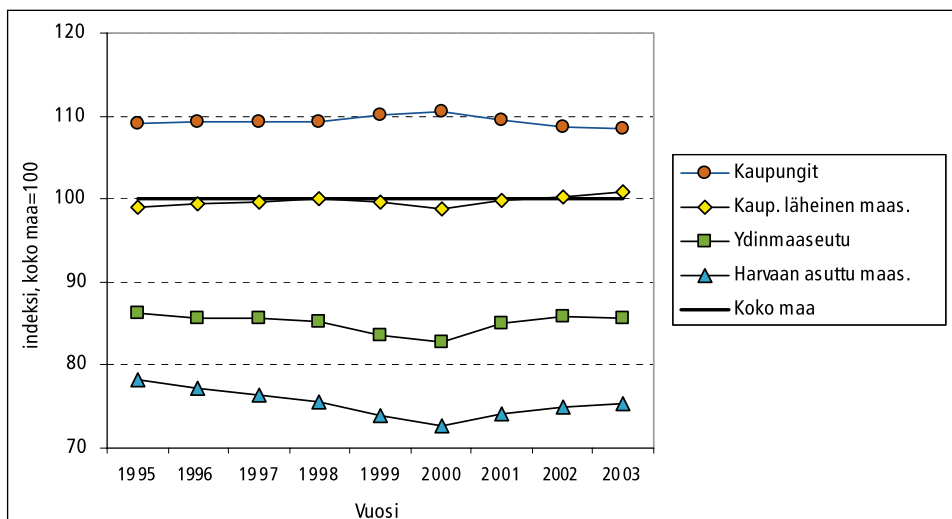
Edellä kuvattu toimialoittaisen työpaikkakehityksen erilaisuus on johtanut maaseututyypien elinkeinorakenteen muuttumiseen (Taulukko 11.). Pääasiallisin muutos on ollut alkutuotannon osuuden pienentyminen ja palvelujen osuuden kasvu kaikilla aluetyypeillä. Vuosina 1995–2004 alkutuotannon työpaikkaosuus laski harvaan asutulla maaseudulla ja ydinmaaseudulla yli 7 %-yksikköä ja vastaavasti palvelujen osuus kasvoi yli 5 %-yksikköä. Muista alueista poiketen harvaan asutulla maaseudulla ja ydinmaaseudulla myös jalostuksen työpaikkaosuus kasvoi hieman.

Maatilat

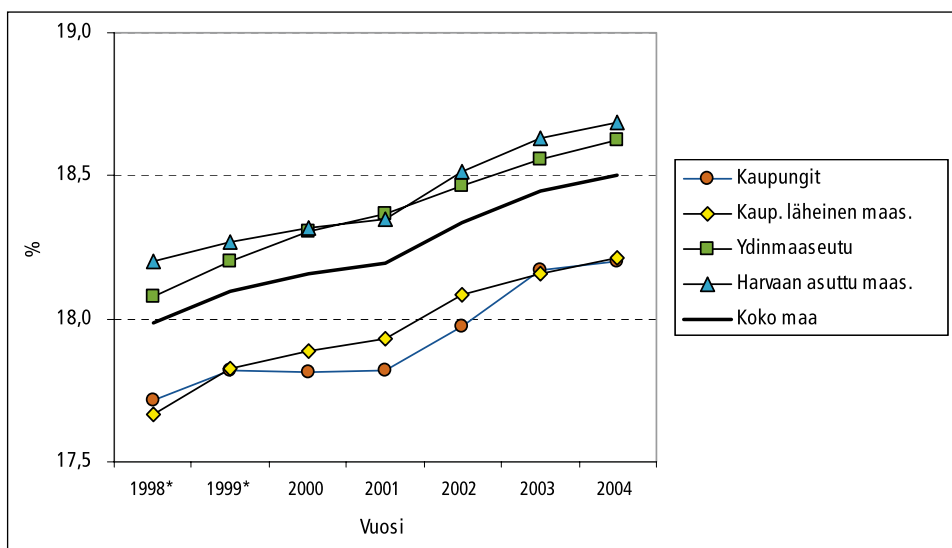
Maatilojen vähentyminen on ollut kaikilla aluetyypeillä samaa suuruusluokkaa eli 9,1–10,6 % vuosina 2000–2004 (Kuva 24.). Ydinmaaseudulla tämä tarkoitti yli 3300 tilan, harvaan asutulla maaseudulla 2300 ja kaupunkien läheisellä maaseudulla yli 1500 tilan vähentymistä.

Tulotaso

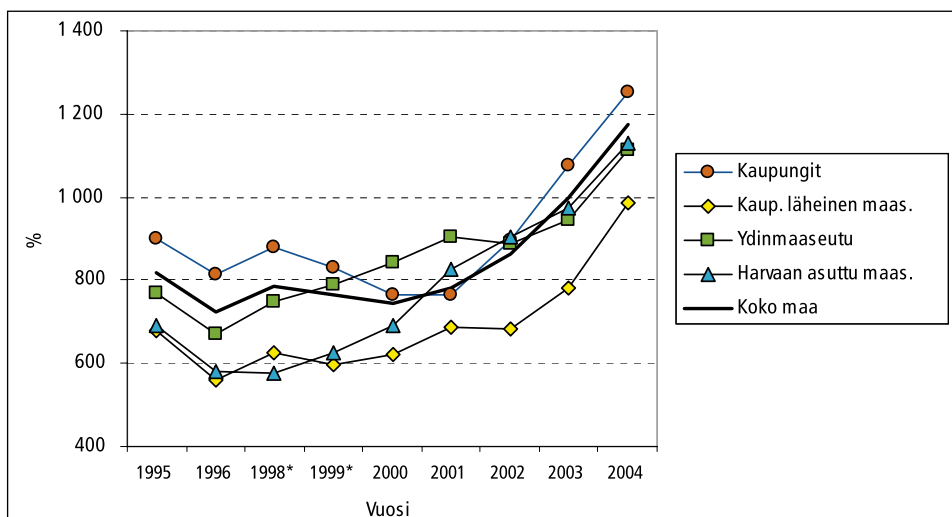
Väestön tulotasossa on huomattavat erot maaseututyypien välillä (Kuva 25.). Harvaan asutun maaseudun tulotaso on vain noin 75 % koko maan keskimääräisestä tulotasosta. Ydinmaaseudulla vastaava luku on 10 % -yksikköä suurempi eli noin 85 %. Kaupunkien läheisellä maaseudulla tulotaso oli tarkasteluajanjaksolla likimäärin koko maan keskitasoa. Alueiden

Kuva 25. Valtionveronalaiset tulot/tulonsaaja maaseututyyppittäin 1995–2003, indeksi koko maa=100.
Lähde: Tilastokeskus ALTIKA.

Kuva 26. Kuntien tuloveroprosentti keskimäärin maaseututyyppittäin 1998–2004, %. Ahvenanmaan tiedot puuttuvat vuosilta 1998 ja 1999.
Lähde: Tilastokeskus ALTIKA.

Kuva 27. Kuntien lainakanta/asukas keskimäärin maaseututyyppittäin 1995–2004, %. Tiedot puuttuvat v. 1997, Ahvenanmaan tiedot puuttuvat vuosilta 1998 ja 1999.
Lähde: Tilastokeskus ALTIKA

väliset tuloerot ovat pysyneet lähes ennallaan 1990-luvun puolivälistä alkaen. 1990-luvun lopulla harvaan asutun maaseudun ja ydinmaaseudun tulotaso laski hieman koko maahan nähden, mutta vuoteen 2003 mennessä nämä alueet kirivät eroa kiinni; ydinmaaseutu kokonaan, harvaan asutun maaseudun jäädessä hieman vuoden 1995 tasoa alemmalle tasolle.

Kuntatalous

Kuntien keskimääräisen tuloveroprosenttien tarkastelu maaseututyypeittäin osoittaa kaikkien alueiden veroprosenttien olleen nousussa 1990-luvun lopulta lähtien (Kuva 26.). Harvaan

asutulla maaseudulla ja ydinmaaseudulla tuloveroprosentit ovat olleet koko maata korkeammalla tasolla ja lähes 0,5 prosenttiyksikköä korkeampia kuin kaupunkien läheisellä maaseudulla.

Kuntien velkaantumista kuvaava lainakanta asukasta kohden on ollut voimakkaassa kasvussa kaikilla aluetyypeillä 2000-luvulla (Kuva 27.). Suhteellisesti voimakkain muutos on tapahtunut harvaan asutulla maaseudulla, jossa lainakanta asukasta kohti on kasvanut lähes kaksinkertaiseksi verrattuna 1990-luvun lopun tasoon.

SUMMARY

With rural typology as one of its tools, rural policy has a fifteen year long history in Finland. Rural policy developed into a separate political entity in Finland during the early 1990s through the agency of the first national rural programme. The programme put into action the idea of the areal division of rural policy in the form of the so-called tripartite principle. According to this tripartite division rural municipalities are divided into rural municipalities close to urban areas (cities and towns), core rural municipalities and isolated/sparsely populated rural municipalities. This report presents the third updated version of this rural classification.

In accordance with the remit of the commissioning body (Ministry of Agriculture and Forestry) the aim of the work was to produce a national level rural classification for use as a tool in rural policy, through which rural municipalities were classified in 1993 and 2000 using the tripartite principle into the three above-mentioned rural categories. The task was to update the tripartite rural approach using new materials and new classification criteria as well as to make an appropriate selection of variables in order to focus and revise. Rural policy may exploit area classification both at the national level and in EU rural policy undertakings.

The latest programme directing Finnish national rural policy, Integrated Rural Policy Programme 2005–2008 (2004), defines the rural categories to be used in the classification of rural policy as follows:

Rural municipalities close to urban areas

These municipalities have the best development opportunities. Residents have the chance to work in nearby towns and cities. Agricultural and other businesses have highly diverse markets nearby. These economically integrated rural municipalities are located in southern and western Finland. These parts of the country enjoy the best conditions for agriculture and for the diversification of the rural economic structure. Many of these municipalities are enjoying a net gain in population migration. In particular, families with children favour such municipalities. As a result of the net increase in population many municipalities in this category, including a number of small towns, are able to diversify their services and to invest while still retaining their economic freedom of action. The level of welfare is the highest in the country.

Core rural municipalities

These are important municipalities for primary production. They also contain some rurally located sector-specific industrial centres here and there.

In addition, specialised centres of primary production are located in core rural municipalities. These include pig farming, fur production, greenhouse cultivation and poultry farming. Core rural municipalities are situated close to a number of medium-large centres. The centres of these municipalities are diverse in their activities and most of the villages they contain are economically viable. Core rural municipalities are to be found in southern and western Finland.

Sparsely populated rural municipalities

The threat to these municipalities is the cycle of poor development: young people move away, services disappear, the economy dwindles, there are insufficient new jobs to replace the old traditional jobs which are disappearing, the elderly make up an ever-increasing proportion of the population and the capacity of municipalities to manage their economies is pushed to the limit. The shortness of the growing season together with other limits imposed by nature hinder the attainment of the conditions required for the development of primary production. Most sparsely populated rural municipalities are to be found in eastern or northern Finland and throughout the duration of Finland's membership of the EU they have been situated within the EU Objective 6 and Objective 1 areas.

Method and results

Rural classification was effected by applying a stepwise area typological process already employed in previous classifications. The process was performed four times during the course of the project. According to our method the first step was to identify urban municipalities and thereafter rural municipalities close to urban areas. The remaining area was divided into two parts: core rural municipalities and sparsely populated rural municipalities.

In the first stage urban municipalities were identified in the Study on Urban Networks and Districts (2006) as those municipalities which form centres of the economically most important centres of population. This group of urban municipalities was extended to include town-like municipalities of relatively small land area and population. The basic criterion for this extension was the proportion of the population living in rural locations within the municipality.

In the second stage rural municipalities close to urban areas were identified according to the volume of commuter traffic between the rural locations within the municipalities and their target centres. Target centres in these cases are large centres of employment, i.e. the centres of urban municipalities and other population centres of over 15 000 people. This classification

was completed with the inclusion of certain municipalities presenting difficulties with regard to the subdivision of areas, archipelago municipalities and various rural municipalities of distinct rural character.

In the third stage the remaining municipalities were identified as either core rural municipalities or sparsely populated rural municipalities with the help of a multivariate analysis (principal component analysis). In the analysis the municipalities were arranged along the core rural municipality – sparsely populated rural municipality axis using ten variables relating to rural character, degree of isolation and sparseness of population. The set of variables selected describes rural municipalities and especially the rural areas within those municipalities from the standpoints of rural area structure, rural employment structure, farm economies and development problems. The borderline between core rural municipalities and sparsely populated rural municipalities was brought into closer focus by examining the values for each individual municipality of the selected variables used in the analysis.

As a consequence of the above rural classification the 432 municipalities of Finland (in the year 2005) were divided up as follows:

• urban municipalities	58
• rural municipalities close to urban areas	89
• core rural municipalities	142
• sparsely populated rural municipalities	143

Rural profiles

The differences between and within the rural categories together with development trends were examined using socioeconomic and other important parameters. Population densities in urban municipalities are clearly higher than in rural municipalities even though there are noticeable variations within the categories. The proportion of the municipal population living in rural locations (including all residential centres of less than 500 people) is, naturally, lowest in urban municipalities. The proportion living in rural locations increases on moving to municipalities of greater rural classification and is, in general, at its greatest in sparsely populated rural municipalities, in the majority of which cases it accounts for over half of the total municipal population. In rural municipalities close to urban areas the proportion made up by the rural population varies markedly from one municipality to another. The proportion of young people of working age (20–39 years) within the rural population is greatest in urban municipalities, as too is the degree of variation. By contrast, the smallest value for this same parameter is found in sparsely populated rural municipalities. The proportion made up by this age group is on average slightly less in core rural municipalities than in rural municipalities close to urban areas, the median value for both categories being around 20%. Net po-

pulation gain is greatest in rural municipalities close to urban areas and in urban municipalities themselves. Almost half of core rural municipalities are experiencing a net gain in population as too are a few sparsely populated rural municipalities.

The average distance from rural settlements measured in square kilometre grid shells to the nearest population centres of over 500 inhabitants is, after urban municipalities, smallest in rural municipalities close to urban areas. The greatest distances are found in sparsely populated rural municipalities where the median value is almost 10 kilometres although there are large variations in distances to population centres within municipalities in this category. Workplace self-sufficiency is clearly lowest in rural municipalities close to urban areas and highest in urban municipalities. In nearly all rural municipalities workplace provision is less than 100%, in other words the number of employed people living in the municipality is greater than the number of workplaces located in the municipality. On examining the dependency ratio the best situation is found in rural municipalities close to urban areas while by far the worst situation occurs in sparsely populated rural municipalities. The levels of income of residents measured in terms of income liable for state taxation falls on moving from urban municipalities to sparsely populated rural municipalities. Variations in income are also smallest in sparsely populated rural municipalities and largest in urban municipalities.

While the differences between the rural categories are clear there are also some noticeable variations between municipalities of the same category. In terms of the values of selected variables core rural municipalities occupy an intermediate position between rural municipalities close to urban areas and sparsely populated rural municipalities.

The values of certain important parameters for each of the rural categories as proportions of national values are given in Table 12. Thus rural municipalities make up over 90% of the area of the country but contain only 40% of the population. At the same time, of those living in rural locations in Finland, the majority (about 80%) resides in rural municipalities. Of the 72 000 farms in the country, the greatest single group (almost a half) is to be found in core rural municipalities.

Compared with the previous rural classification undertaken in 2000 the most significant change has been the fall by a factor of 39 in the number of municipalities previously classified as core rural municipalities. In terms of numbers of municipalities the category to have grown the most is that of sparsely populated rural municipalities (14 new municipalities) while in terms of land area it is urban municipalities which have increased the most (approximately 30%). Especially with regard to urban municipalities the most significant effect has been made by the merging of municipalities, through which the number of municipalities in Finland has decreased by a factor of 20. Thanks to

Table 12. Parameters for rural categories for 2006

Rural category 2006	Number of municipalities	Population 2004		Land area 2002		Rural population 2004 (inhabiting settlements of under 500 people)		No. of farms 2004	
		(lkm)	(%)	km ²	(%)	(lkm)	(%)	(lkm)	(%)
Urban municipalities	58	3 055 223	58,3	19 057	6,3	166 457	16,7	6 039	8,4
Rural municipalities close to urban areas	89	826 158	15,8	35 900	11,8	228 380	22,9	13 285	18,4
Core rural municipalities	142	793 848	15,2	59 619	20,0	316 190	31,7	33 206	46,1
Sparsely populate rural municipalities	143	561 382	10,7	189 900	62,4	287 216	28,8	19 424	27,0
Whole of Finland	432	5 236 611	100,0	304 476	100,0	998 243	100,0	72 054	100,0

these municipal mergers urban municipalities have also become more rural with an increase in the number of farms and of those living in rural locations within these municipalities.

Municipalities belonging to the various rural categories have experienced quite differing socioeconomic development trends during the period from the mid-1990s to the middle of the first decade of the 21st century. The most favourable development has occurred in rural municipalities close to urban areas where the numbers of both inhabitants and jobs have increased most rapidly. These municipalities have also retained their leading positions in terms of other variables describing municipal conditions (such as level of income and rate of unemployment). The poorest development has occurred in sparsely populated rural municipalities where the number of jobs has remained more or less at the same level whilst elsewhere it has been growing. Sparsely populated rural municipalities have also experienced the greatest aging of the population and the largest net loss in population migration. Measured in terms of parameters describing living conditions municipalities in this category have not managed to reduce the gap between themselves and municipalities in other categories. Average municipal income tax levels in both sparsely populated and core rural municipalities have

been higher than both the national average and the average for rural municipalities close to urban areas. Average municipal income tax levels have risen for all rural municipalities since the end of the 1990s. The degree of indebtedness per inhabitant has also grown rapidly over the last few years with the greatest increase occurring in sparsely populated rural municipalities. Between 2000 and 2004 there has been a reduction in the number of farms by about 10% across all categories of rural municipalities.

The areal division produced by this analysis reveals the differences in socioeconomic conditions and development between the municipalities so clearly that the classification may be used in the directing of development measures (especially regional and rural policy) as well as in the scaling of resources. In this last case it is also important to set limits for the Regional Centre Programme as well as for EU-financed programmes. The allocation of rural policy resources can in this way be optimised especially from the standpoint of the most rural municipalities, thereby emphasising the means for promoting endogenous development factors which in other policy structures would remain dormant.

LÄHTEET

Kirjallisuus- ja internetlähteet

- Alarinta, J. (1993). *Verkostoituva työ ja tuotanto – haaste maaseudun kehittämiseksi*. Helsingin yliopisto, Maaseudun tutkimus- ja koulutuskeskus Seinäjoki, Sarja A:3. Seinäjoki. 164 s.
- Alarinta, J. (1997). *Maaseudun määrittely ja omaehtoinen kehitys*. Maaseudun uusi aika 1/1997: 130–132.
- Antikainen, J. (2001). *Kaupunkiverkkotutkimus 2001*. Aluekeskus- ja kaupunkipolitiikan yhteistyöryhmän julkaisu 1/01. 70 s. + liitteet.
- Antikainen, J. (2003). *Aluekeskukset – koko kuva. Sisäasiainministeriön julkaisuja 2/2003*.
- Antikainen, J., J. Luukkonen & T. Pyöriä (2006) Kaupunkiverkko ja kaupunkiseudut 2006. Sisäasiainministeriön julkaisu 10/2006. <[http://www.intermin.fi/intermin/biblio.nsf/EBFA8DA8470B7D85C225713A00335D5A/\\$file/102006.pdf](http://www.intermin.fi/intermin/biblio.nsf/EBFA8DA8470B7D85C225713A00335D5A/$file/102006.pdf)> Sivulla käyty 29.3.2006.
- Aulaskari O. (1999). *Eri tyyppisten kaupunkien ja niitä ympäröivän maaseudun välinen vuorovaikutus*. Poliitiikkatarkastelu. Suomen Aluetutkimus FAR . Selvityksiä:19.
- Bengts, K. (2005). Kaupunkien ja maaseudun suhteet Euroopassa. Teoksessa Eskelinen, H. & T. Hirvonen (toim.): *ESPON Maantieteen Päivillä Joensuussa 2004*. Joensuun yliopisto, Karjalan tutkimuslaitoksen raportteja N:o 2/2005: 24–35.
- Boscacci, F. (1999). *A typology of territories according to agricultural strength*. Roma, 18–20 October 1999. 6 p.
- Copus, A. K. (2001). *Integrated Conceptual Framework and Set of Operational Definitions (AsP)*. AsPIRE, Deliverable 7. 27 s.
- DETR (2000). *Peripherality and Spatial Planning*. Contractor: Department of City and Regional Planning, Cardiff University; Department of Land Economy, Aberdeen University, and; Scottish Agricultural College, Aberdeen.
- Gloersen, E. & A. Dubois (2005). *Sparsely Populated Areas: Just Another Name for Nordic Rural Regions?* *Journal of NordRegio* 4:2005, 13–18
- Gloersen, E., A. Dubois, A. Copus & C. Schürmann (2005). Northern peripheral sparsely populated regions in the European Union. *NordRegio Report* 2005:4. 162 s.
- Hyryläinen, T. & T. Widbom (1999). *Kolme maaseutua – yksi trendi?* Maaseutuluokitusten vertailua Etelä-Savossa. Maaseudun uusi aika 1/1999. 49–60.
- Högbacka, R. (1995). *Naisena maaseudulla. Tutkimus naisten asemasta erilaisilla maaseutualueilla*. Helsingin yliopiston maaseutututkimus- ja koulutuskeskus, Mikkeli. 149 s.
- Kahila, P. & A. Saartenoja (1998). *Maaseutu kaupungissa – kaupunki maaseudulla*. Maaseudun uusi aika 2/98. 13–18.
- Kainulainen, S., T. Rintala (2003). Maaseutukuntien mosaiikki – menestyjiä ja häviäjiä. *Maaseudun uusi aika* 2003: 2, 26–35.
- Kainulainen S., T. Rintala & M. Heikkilä (2001). *Hyvinvoinnin alueellinen erilaistuminen 1990-luvun Suomessa*. 114 s. Gummerus Kirjapaino Oy, Saarijärvi.
- Kaupungin ja maaseudun vuorovaikutus politiikaksi* (2002). Kaupungin ja maaseudun vuorovaikutustyöryhmän toinen raportti, elokuu 2002.
- Kaupunkipolitiikan yhteistyöryhmän 1997–1999 loppuraportti. Sisäasiainministeriön julkaisuja 3/2000.
- Keränen, H., p. Malinen & O. Aulaskari (2000). *Suomen maaseututyypit*. Suomen Aluetutkimus FAR. Moniste. 60 s. + liitteet
- Keränen, Heikki (2002). Maaseudun ja kaupungin vuorovaikutus paikkatietojen valossa. University of Oulu, REDEC Kajaani. Working Papers 42. Oulu. 54 s.
- Keränen, Heikki (2003). Palvelujen saavutettavuus maaseudulla. University of Oulu, REDEC Kajaani. Working Papers 44. Oulu. 51 s.
- Keränen, Heikki (2004). Maaseudun aluerakenteen muutos 1990–2002. University of Oulu, REDEC Kajaani. Working Papers 48. Oulu. 128 s.
- Keränen, R., P. Malinen, H. Keränen & T. Heiskanen (1993). *Suomen maaseututyypien alueellistaminen*. Ylä-Savon Instituutti. 54 s. + liitteet.
- Kuhmonen, T. (1998). *Suomen maatalojen sopeutuminen EU-jäsenyyteen*. Suomen Aluetutkimus FAR.

Malinen, M., M. Pikkarainen & M. Komulainen (2002). Naismetsänomistajat ja metsän mahdollisuudet. *Maaseudun uusi aika* 2002: 1, 28–39.

Malinen, P., R. Keränen & H. Keränen (2004). *Rural Area Typology in Finland – a Tool for Rural Policy*. University of Oulu, Research Institute of Northern Finland, Research Reports 123. 78 s.

Malinen, P., & H. Keränen (1996). *Indikaattorisuositus maaseudun elinolojen seurantaan EU -sopeutumiskaudella*. Suomen Aluetutkimus FAR. 75 s.

Malinen, P. (2002). Yhdentävä maaseutupolitiikka. Teoksessa Hyyryläinen, Torsti & Pertti Rannikko (toim.): Eurooppalaistuva maaseutupolitiikka. Vastapaino.

Muilu, T. (2004). Pohjoisen maaseutututkimuksen näköaloja. *Maaseudun uusi aika* 2004:2, 58–62.

Mustakangas, E., M. Kiviniemi & H. Vihinen (2004). *Kunta maaseudun kehittämisessä – maaseutu kunnan kehittämisessä*. 202 s. + liitteet.

MYTR (1996). *Toimiva maaseutu -maaseutuohjelma*. (1996). Maaseutupolitiikan yhteistyöryhmän (MYTR) julkaisu 1/1996. 152 s.

MYTR (1998). *Syrjäisen maaseudun kehittäminen*. (1996). Maaseutupolitiikan yhteistyöryhmän (MYTR) julkaisu 1/1998. 154s.

MYTR (2004). *Maaseutupoliittinen kokonaisohjelma 2005–2008*. Elinvoimainen maaseutu – yhteinen vastuumme. (2004). Maaseutupolitiikan yhteistyöryhmä. 318 s.

Niemi, E., Y. Paltila & M. Tammilehto-Luode (2002). Taajamat ja alueiden tyypittelyt. *Terra* 2002: 2, 86–90.

OECD (1995). *OECD Reviews of Rural Policy. Finland*. OECD; Paris. 133 s.

Paltila, Y. (2003). Maaseutu indikaattoreissa. *Maaseudun uusi aika* 2003: 3, 67–71.

Rantamäki-Lahtinen, L., M. Warren & A. Errington (2004). Strategic adaptation among Finnish and English diversified farms in the context of differing rural entrepreneurial environments. *Maaseudun uusi aika – New Rural Policy English Supplement* 2004: 4, 97–110.

Ritsilä, J. (1997). *Maaseutualueet ja kaupungit innovatiivisina miljöinä – tilastopohjainen analyysi*. Jyväskylän yliopiston, Keski-Suomen taloudellinen tutkimuskeskus. Julkaisu 141. Jyväskylä. 97 s.

Rosenqvist, O. (1996). *Miksi ja miten maaseutua kannattaa määritellä?* *Maaseudun uusi aika* 2/1996. 71–77.

Rosenqvist, O. (2002). ”Maaseudun” ja ”kaupungin” rakentuminen Tilastokeskuksen taajamamäärittelyyn perustuvassa aluekehikossa. *Terra* 2002: 1, 3–12.

Rosenqvist, O. (2004). Maaseudun asemoituminen myöhäismodernissa yhteiskunnassa. *Acta Wasaensia* 129. 173 s.

Rosenqvist, O. (2005). *Maaseudun tutkimus – miten maaseutu tulisi määritellä*. Puheenvuoro Tilastokeskuksen seminaarissa ”Maaseudun ja kaupungin määrittely tilastoissa ja tilastojen avulla” 24.8. 2005. 6s.

Rusanen, J., A. Naukkarinen & A. Colpaert (1993). *Square Kilometer Grid System: An Efficient Database in Rural Studies*. Geography Research Forum 13, 129–138.

Rytönen, M., H. Mähönen ja O. Aulaskari (1998). *Maaseudun ja eri alueiden sosioekonominen tila ja kehitys*. Suomen Aluetutkimus FAR. 106 s.

Tammilehto-Luode (2005). Tarvitaanko kaupunki- ja maaseutu-luokittelua? Puheenvuoro Tilastokeskuksen seminaarissa ”Maaseudun ja kaupungin määrittely tilastoissa ja tilastojen avulla” 24.8. 2005. 26s.

Tilastokeskus (2005). Tilastollinen kuntaryhmitys. <http://www.stat.fi/tk/ttl/luokitukset/index_alue_keh.html> Sivulla käyty 8.3.2006.

Uusitalo, E. (1994). *Maaseutupolitiikan keinot Elinkeinojen edistäminen maaseudun kehittäjäyhteisöissä*. 269 s. Gummerus Kirjapaino Oy, Jyväskylä.

Valtakari, M. (1999). Katsaus suomalaiseen maaseutupolitiikkaan. Teoksessa Kosonen, M., H. Schulman, M. Valtakari & P. Viitala: *Suunnittelualueena Suomi*, 166–201. Yliopistopaino, Helsinki.

Varmola, R. (1987). *Maaseutukuntien luokittelu*. Pellervo-Seuran markkinatutkimuslaitos, Raportteja ja artikkeleita 20.

Vartiainen, P. (1994). *Maaseutu yhdyskuntarakenteen kokonaisuudessa*. Arvio Suomen maaseututyypin alueellistamisesta. *Maaseudun uusi aika* 1/1994. 86–88.

Vartiainen, P. & J. Antikainen (1998). *Kaupunkiverkkotutkimus 1998*. Sisäasiainministeriön julkaisu 2/1998.

Virkkala, S. & E. Storhammar (2004). Maaseutu tietotaloudessa – Innovaationäkökulma kaupungin ja maaseudun vuorovaikutukseen. *Maaseudun uusi aika* 2004: 3, 5–25.

Tilastoaineistot ja -lähteet

Tilastokeskus, erillistilaus:

- Keskimääräiset valtionveronalaiset tulot/tila 2001–2003
- Maaseutuväestön määrä ja prosenttiosuus 31.12.2004
- Metsätalouden ja kaivannaistoiminnan työpaikat 31.12. 2003
- Miehet 20–39 v. / 20–39 v. väestö maaseudulla 31.12.2004
- Neliökilometriruutuaineistot: väestötiedot 2004 ja työpaikkatiedot 2002
- Pendelöintiaineisto 2002–2003
- Taajamarajat 2000
- Taajamien väkiluku 2004

Tilastokeskus, Aluetietokanta ALTIKA:

- Kuntien lainakanta/asukas
- Kuntien tuloveroprosentti
- Nettomuutto
- Taloudellinen huoltosuhde
- Työlliset
- Työpaikat toimialoittain
- Työttömyysaste Työministeriön tietojen mukaan
- Valtionveronalaiset tulot/tulonsaaja
- Vuotuinen väestön muutos
- Väkiluku

Maa- ja metsätalousministeriön tietopalvelukeskus

Tike erillistilaus:

- Maatilojen lukumäärä ja tilakoko maankäyttölajeittain 2004–1995
- Maatilojen lukumäärä ja tilakoko tuotantosuunnittain 2002–2005

Muut:

- Maapinta-ala 1.1.2002 (aluejako 1.1.2005), Tilastokeskus Kuntafakta 1/2005
- Yleisten teiden pituus 1.1.2005, Tiehallinto

Maaseututyyppit 2006 kunnittain

Kela	Kunta	Maakunta	Seutukunta
Kaupungit (58 kuntaa)			
049	Espoo	Uusimaa	Helsinki
078	Hanko	Uusimaa	Tammisaari
091	Helsinki	Uusimaa	Helsinki
106	Hyvinkää	Uusimaa	Helsinki
109	Hämeenlinna	Kanta-Häme	Hämeenlinna
140	Iisalmi	Pohjois-Savo	Ylä-Savo
153	Imatra	Etelä-Karjala	Imatra
167	Joensuu	Pohjois-Karjala	Joensuu
179	Jyväskylä	Keski-Suomi	Jyväskylä
182	Jämsä	Keski-Suomi	Jämsä
186	Järvenpää	Uusimaa	Helsinki
202	Kaarina	Varsinais-Suomi	Turku
205	Kajaani	Kainuu	Kajaani
231	Kaskinen	Pohjanmaa	Sydösterbottens kustregion
235	Kauniainen	Uusimaa	Helsinki
240	Kemi	Lappi	Kemi-Tornio
244	Kempele	Pohjois-Pohjanmaa	Oulu
245	Kerava	Uusimaa	Helsinki
272	Kokkola	Keski-Pohjanmaa	Kokkola
285	Kotka	Kymenlaakso	Kotka-Hamina
286	Kouvola	Kymenlaakso	Kouvola
297	Kuopio	Pohjois-Savo	Kuopio
306	Kuusankoski	Kymenlaakso	Kouvola
398	Lahti	Päijät-Häme	Lahti
405	Lappeenranta	Etelä-Karjala	Lappeenranta
444	Lohja	Uusimaa	Lohja
434	Loviisa	Itä-Uusimaa	Loviisa
478	Maarianhamina	Ahvenanmaa	Mariehamns stad
491	Mikkeli	Etelä-Savo	Mikkeli
506	Mänttä	Pirkanmaa	Ylä-Pirkanmaa
529	Naantali	Varsinais-Suomi	Turku
564	Oulu	Pohjois-Pohjanmaa	Oulu
567	Oulunsalo	Pohjois-Pohjanmaa	Oulu
593	Pieksämäki	Etelä-Savo	Pieksämäki
598	Pietarsaari	Pohjanmaa	Jakobstadsregionen
604	Pirkkala	Pirkanmaa	Tampere
609	Pori	Satakunta	Pori
638	Porvoo	Itä-Uusimaa	Porvoo
678	Raahe	Pohjois-Pohjanmaa	Raahe
680	Raisio	Varsinais-Suomi	Turku
684	Rauma	Satakunta	Rauma
694	Riihimäki	Kanta-Häme	Riihimäki
698	Rovaniemi	Lappi	Rovaniemi
734	Salo	Varsinais-Suomi	Salo
740	Savonlinna	Etelä-Savo	Savonlinna
743	Seinäjoki	Etelä-Pohjanmaa	Seinäjoki
774	Suolahti	Keski-Suomi	Äänekoski
837	Tampere	Pirkanmaa	Tampere
864	Toijala	Pirkanmaa	Etelä-Pirkanmaa
851	Tornio	Lappi	Kemi-Tornio
853	Turku	Varsinais-Suomi	Turku
895	Uusikaupunki	Varsinais-Suomi	Vakka-Suomi
905	Vaasa	Pohjanmaa	Vaasa
908	Valkeakoski	Pirkanmaa	Etelä-Pirkanmaa
092	Vantaa	Uusimaa	Helsinki
915	Varkaus	Pohjois-Savo	Varkaus
928	Viiala	Pirkanmaa	Etelä-Pirkanmaa
992	Äänekoski	Keski-Suomi	Äänekoski
Kaupunkien läheinen maaseutu (89 kuntaa)			
017	Askainen	Varsinais-Suomi	Turku
018	Askola	Itä-Uusimaa	Porvoo
019	Aura	Varsinais-Suomi	Loimaa

043	Eckerö	Ahvenanmaa	Ålands landsbygd
051	Eurajoki	Satakunta	Rauma
061	Forssa	Kanta-Häme	Forssa
065	Geta	Ahvenanmaa	Ålands landsbygd
073	Halikko	Varsinais-Suomi	Salo
075	Hamina	Kymenlaakso	Kotka-Hamina
076	Hammarland	Ahvenanmaa	Ålands landsbygd
082	Hattula	Kanta-Häme	Hämeenlinna
083	Hauho	Kanta-Häme	Hämeenlinna
084	Haukipudas	Pohjois-Pohjanmaa	Oulu
086	Hausjärvi	Kanta-Häme	Riihimäki
111	Heinola	Päijät-Häme	Heinola
098	Hollola	Päijät-Häme	Lahti
139	Ii	Pohjois-Pohjanmaa	Oulunkaari
145	Ilmajoki	Etelä-Pohjanmaa	Seinäjoki
149	Inkoo	Uusimaa	Tammisaari
165	Janakkala	Kanta-Häme	Hämeenlinna
169	Jokioinen	Kanta-Häme	Forssa
170	Jomala	Ahvenanmaa	Ålands landsbygd
180	Jyväskylän mlk	Keski-Suomi	Jyväskylä
183	Jämsänkoski	Keski-Suomi	Jämsä
211	Kangasala	Pirkanmaa	Tampere
223	Karjalohja	Uusimaa	Lohja
227	Karttula	Pohjois-Savo	Kuopio
241	Keminmaa	Lappi	Kemi-Tornio
246	Kerimäki	Etelä-Savo	Savonlinna
255	Kiiminki	Pohjois-Pohjanmaa	Oulu
257	Kirkkonummi	Uusimaa	Helsinki
266	Kodisjoki	Satakunta	Rauma
276	Kontiolahti	Pohjois-Karjala	Joensuu
277	Korpilahti	Keski-Suomi	Jyväskylä
416	Lemi	Etelä-Karjala	Länsi-Saimaa
417	Lemland	Ahvenanmaa	Ålands landsbygd
418	Lempäälä	Pirkanmaa	Tampere
419	Lemu	Varsinais-Suomi	Turku
423	Lieto	Varsinais-Suomi	Turku
425	Liminka	Pohjois-Pohjanmaa	Oulu
433	Loppi	Kanta-Häme	Riihimäki
436	Lumijoki	Pohjois-Pohjanmaa	Oulu
438	Lumparland	Ahvenanmaa	Ålands landsbygd
440	Luoto	Pohjanmaa	Jakobstadsregionen
442	Luvia	Satakunta	Pori
481	Masku	Varsinais-Suomi	Turku
485	Merimasku	Varsinais-Suomi	Turku
490	Mietoinen	Varsinais-Suomi	Vakka-Suomi
499	Mustasaari	Pohjanmaa	Vaasa
500	Muurame	Keski-Suomi	Jyväskylä
501	Muurla	Varsinais-Suomi	Salo
505	Mäntsälä	Uusimaa	Helsinki
531	Nakkila	Satakunta	Pori
532	Nastola	Päijät-Häme	Lahti
536	Nokia	Pirkanmaa	Tampere
537	Noormarkku	Satakunta	Pori
538	Nousiainen	Varsinais-Suomi	Turku
540	Nummi-Pusula	Uusimaa	Lohja
543	Nurmijärvi	Uusimaa	Helsinki
544	Nurmo	Etelä-Pohjanmaa	Seinäjoki
587	Pertteli	Varsinais-Suomi	Salo
592	Petäjävesi	Keski-Suomi	Jyväskylä
602	Piikkiö	Varsinais-Suomi	Turku
611	Pornainen	Uusimaa	Helsinki
624	Pyhtää	Kymenlaakso	Kotka-Hamina
631	Pyhäranta	Varsinais-Suomi	Vakka-Suomi
632	Pyhäselkä	Pohjois-Karjala	Joensuu
692	Renko	Kanta-Häme	Hämeenlinna
699	Rovaniemen mlk	Lappi	Rovaniemi
704	Rusko	Varsinais-Suomi	Turku
736	Saltvik	Ahvenanmaa	Ålands landsbygd
737	Sammatti	Uusimaa	Lohja
748	Siikajoki	Pohjois-Pohjanmaa	Raahe
749	Siilinjärvi	Pohjois-Savo	Kuopio
753	Sipoo	Itä-Uusimaa	Porvoo
755	Siuntio	Uusimaa	Helsinki

831	Taipalsaari	Etelä-Karjala	Länsi-Saimaa
834	Tammela	Kanta-Häme	Forssa
838	Tarvasjoki	Varsinais-Suomi	Loimaa
858	Tuusula	Uusimaa	Helsinki
859	Tyrnävä	Pohjois-Pohjanmaa	Oulu
886	Ulvila	Satakunta	Pori
906	Vahto	Varsinais-Suomi	Turku
909	Valkeala	Kymenlaakso	Kouvola
922	Vesilahti	Pirkanmaa	Tampere
927	Vihti	Uusimaa	Lohja
932	Viljakkala	Pirkanmaa	Luoteis-Pirkanmaa
973	Ylikiminki	Pohjois-Pohjanmaa	Oulunkaari
980	Ylöjärvi	Pirkanmaa	Tampere

Ydinmaaseutu (142 kuntaa)

004	Alahärmä	Etelä-Pohjanmaa	Härmänmaa
005	Alajärvi	Etelä-Pohjanmaa	Järviseu
006	Alastaro	Varsinais-Suomi	Loimaa
010	Alavus	Etelä-Pohjanmaa	Kuusiokunnat
754	Anjalankoski	Kymenlaakso	Kouvola
015	Artjärvi	Päijät-Häme	Lahti
016	Asikkala	Päijät-Häme	Lahti
044	Elimäki	Kymenlaakso	Kouvola
050	Eura	Satakunta	Rauma
052	Evijärvi	Etelä-Pohjanmaa	Järviseu
060	Finström	Ahvenanmaa	Ålands landsbygd
069	Haapajärvi	Pohjois-Pohjanmaa	Nivala-Haapajärvi
071	Haapavesi	Pohjois-Pohjanmaa	Siiikalatva
074	Halsua	Keski-Pohjanmaa	Kaustinen
077	Hankasalmi	Keski-Suomi	Jyväskylä
079	Harjavalta	Satakunta	Pori
095	Himanka	Keski-Pohjanmaa	Kokkola
099	Honkajoki	Satakunta	Pohjois-Satakunta
102	Huittinen	Satakunta	Pori
103	Humppila	Kanta-Häme	Forssa
283	Hämeenkoski	Päijät-Häme	Lahti
108	Hämeenkyrö	Pirkanmaa	Luoteis-Pirkanmaa
142	Iitti	Kymenlaakso	Kouvola
143	Ikaalinen	Pirkanmaa	Luoteis-Pirkanmaa
151	Isojoki	Etelä-Pohjanmaa	Suupohja
152	Isokyrö	Pohjanmaa	Kyrönmaa
164	Jalasjärvi	Etelä-Pohjanmaa	Eteläiset seinänaapurit
171	Joroinen	Etelä-Savo	Juva
173	Joutseno	Etelä-Karjala	Lappeenranta
175	Jurva	Etelä-Pohjanmaa	Suupohja
177	Juupajoki	Pirkanmaa	Ylä-Pirkanmaa
181	Jämijärvi	Satakunta	Pohjois-Satakunta
208	Kalajoki	Pohjois-Pohjanmaa	Ylivieska
210	Kalvola	Kanta-Häme	Hämeenlinna
214	Kankaanpää	Satakunta	Pohjois-Satakunta
217	Kannus	Keski-Pohjanmaa	Kokkola
218	Karjoki	Etelä-Pohjanmaa	Suupohja
220	Karjaa	Uusimaa	Tammisaari
224	Karkkila	Uusimaa	Lohja
232	Kauhajoki	Etelä-Pohjanmaa	Suupohja
233	Kauhava	Etelä-Pohjanmaa	Härmänmaa
236	Kaustinen	Keski-Pohjanmaa	Kaustinen
243	Kemiö	Varsinais-Suomi	Åboland-Turunmaa
249	Keuruu	Keski-Suomi	Keuruu
252	Kiikala	Varsinais-Suomi	Salo
254	Kiikoinen	Satakunta	Pohjois-Satakunta
259	Kisko	Varsinais-Suomi	Salo
262	Kiukainen	Satakunta	Rauma
271	Kokemäki	Satakunta	Pori
280	Korsnäs	Pohjanmaa	Vaasa
281	Kortesjärvi	Etelä-Pohjanmaa	Järviseu
284	Koski Tl	Varsinais-Suomi	Loimaa
287	Kristiinankaupunki	Pohjanmaa	Sydösterbottens kustregion
288	Kruunupy	Pohjanmaa	Jakobstadsregionen
289	Kuhmalahti	Pirkanmaa	Kaakkois-Pirkanmaa
300	Kuortane	Etelä-Pohjanmaa	Kuusiokunnat
301	Kurikka	Etelä-Pohjanmaa	Eteläiset seinänaapurit
308	Kuusjoki	Varsinais-Suomi	Salo

310	Kylmäkoski	Pirkanmaa	Etelä-Pirkanmaa
315	Kälviä	Keski-Pohjanmaa	Kokkola
316	Kärkölä	Päijät-Häme	Lahti
319	Köyliö	Satakunta	Rauma
399	Laihia	Pohjanmaa	Kyrönmaa
400	Laitila	Varsinais-Suomi	Vakka-Suomi
401	Lammi	Kanta-Häme	Hämeenlinna
407	Lapinjärvi	Itä-Uusimaa	Loviisa
402	Lapinlahti	Pohjois-Savo	Ylä-Savo
403	Lappajärvi	Etelä-Pohjanmaa	Järviseutu
406	Lappi	Satakunta	Rauma
408	Lapua	Etelä-Pohjanmaa	Härnäsmaa
410	Laukaa	Keski-Suomi	Jyväskylä
424	Liljendal	Itä-Uusimaa	Loviisa
426	Liperi	Pohjois-Karjala	Joensuu
429	Lohtaja	Keski-Pohjanmaa	Kokkola
430	Loimaa	Varsinais-Suomi	Loimaa
439	Luopioinen	Pirkanmaa	Kaakkois-Pirkanmaa
476	Maaninka	Pohjois-Savo	Kuopio
479	Maksamaa	Pohjanmaa	Vaasa
480	Marttila	Varsinais-Suomi	Loimaa
482	Mellilä	Varsinais-Suomi	Loimaa
493	Mouhijärvi	Pirkanmaa	Lounais-Pirkanmaa
494	Muhos	Pohjois-Pohjanmaa	Oulu
503	Mynämäki	Varsinais-Suomi	Turku
504	Myrskylä	Itä-Uusimaa	Porvoo
534	Nilsia	Pohjois-Savo	Koillis-Savo
535	Nivala	Pohjois-Pohjanmaa	Nivala-Haapajärvi
545	Närpiö	Pohjanmaa	Syösterbottens kustregion
559	Oravainen	Pohjanmaa	Vaasa
560	Orimattila	Päijät-Häme	Lahti
561	Oripää	Varsinais-Suomi	Loimaa
562	Orivesi	Pirkanmaa	Ylä-Pirkanmaa
563	Oulainen	Pohjois-Pohjanmaa	Ylivieska
309	Outokumpu	Pohjois-Karjala	Joensuu
577	Paimio	Varsinais-Suomi	Turku
573	Parainen	Varsinais-Suomi	Åboland-Turunmaa
599	Pedersören kunta	Pohjanmaa	Jakobstadsregionen
584	Perho	Keski-Pohjanmaa	Kaustinen
585	Pernaja	Itä-Uusimaa	Loviisa
586	Perniö	Varsinais-Suomi	Salo
606	Pohja	Uusimaa	Tammisaari
616	Pukkila	Itä-Uusimaa	Porvoo
619	Punkalaidun	Pirkanmaa	Lounais-Pirkanmaa
625	Pyhäjoki	Pohjois-Pohjanmaa	Raahe
635	Pälkäne	Pirkanmaa	Kaakkois-Pirkanmaa
636	Pöytyä	Varsinais-Suomi	Loimaa
691	Reisjärvi	Pohjois-Pohjanmaa	Nivala-Haapajärvi
696	Ristiina	Etelä-Savo	Mikkeli
701	Ruotsinpyhtää	Itä-Uusimaa	Loviisa
708	Ruukki	Pohjois-Pohjanmaa	Raahe
738	Sauvo	Varsinais-Suomi	Turku
746	Sievi	Pohjois-Pohjanmaa	Ylivieska
761	Somero	Varsinais-Suomi	Salo
771	Sund	Ahvenanmaa	Ålands landsbygd
776	Suomusjärvi	Varsinais-Suomi	Salo
783	Säkylä	Satakunta	Rauma
833	Taivassalo	Varsinais-Suomi	Vakka-Suomi
835	Tammisaari	Uusimaa	Tammisaari
846	Teuva	Etelä-Pohjanmaa	Suupohja
849	Toholampi	Keski-Pohjanmaa	Kaustinen
850	Toivakka	Keski-Suomi	Jyväskylä
855	Tuulos	Kanta-Häme	Hämeenlinna
863	Töysä	Etelä-Pohjanmaa	Kuusiokunnat
885	Ullava	Keski-Pohjanmaa	Kaustinen
887	Urdala	Pirkanmaa	Etelä-Pirkanmaa
892	Uurainen	Keski-Suomi	Jyväskylä
893	Uusikaarlepyy	Pohjanmaa	Jakobstadsregionen
912	Vammala	Pirkanmaa	Lounais-Pirkanmaa
913	Vampula	Satakunta	Pori
918	Vehmaa	Varsinais-Suomi	Vakka-Suomi
924	Veteli	Keski-Pohjanmaa	Kaustinen
933	Vilppula	Pirkanmaa	Ylä-Pirkanmaa

934	Vimpeli	Etelä-Pohjanmaa	Järviseu
935	Virolahti	Kymenlaakso	Kotka-Hamina
942	Vähäkyrö	Pohjanmaa	Kyrönmaa
923	Västana	Varsinais-Suomi	Åboland-Turunmaa
944	Vöyri	Pohjanmaa	Vaasa
971	Ylihärmä	Etelä-Pohjanmaa	Härmanmaa
975	Ylistaro	Etelä-Pohjanmaa	Seinäjo
977	Ylivieska	Pohjois-Pohjanmaa	Ylivieska
979	Yläne	Varsinais-Suomi	Loimaa
981	Ypäjä	Kanta-Häme	Forssa
988	Äetsä	Pirkanmaa	Lounais-Pirkanmaa

Harvaan asuttu maaseutu (143 kuntaa)

009	Alavieska	Pohjois-Pohjanmaa	Ylivieska
035	Brändö	Ahvenanmaa	Ålands skärgård
040	Dragsfjärd	Varsinais-Suomi	Åboland-Turunmaa
045	Eno	Pohjois-Karjala	Joensuu
046	Enonkoski	Etelä-Savo	Savonlinna
047	Enontekiö	Lappi	Tunturi-Lappi
062	Föglö	Ahvenanmaa	Ålands skärgård
072	Hailuoto	Pohjois-Pohjanmaa	Oulu
081	Hartola	Päijät-Häme	Heinola
085	Haukivuori	Etelä-Savo	Mikkeli
090	Heinävesi	Etelä-Savo	Savonlinna
097	Hirvensalmi	Etelä-Savo	Mikkeli
101	Houtsari	Varsinais-Suomi	Åboland-Turunmaa
105	Hyrnsalmi	Kainuu	Kehys-Kainuu
146	Ilomantsi	Pohjois-Karjala	Joensuu
148	Inari	Lappi	Pohjois-Lappi
150	Iniö	Varsinais-Suomi	Åboland-Turunmaa
163	Jaala	Kymenlaakso	Kouvola
172	Joutsa	Keski-Suomi	Joutsa
174	Juankoski	Pohjois-Savo	Koillis-Savo
176	Juuka	Pohjois-Karjala	Pielisen Karjala
178	Juva	Etelä-Savo	Juva
204	Kaavi	Pohjois-Savo	Koillis-Savo
213	Kangasniemi	Etelä-Savo	Mikkeli
216	Kannonkoski	Keski-Suomi	Saarijärvi-Viitasaari
226	Karstula	Keski-Suomi	Saarijärvi-Viitasaari
230	Karvia	Satakunta	Pohjois-Satakunta
239	Keitele	Pohjois-Savo	Ylä-Savo
320	Kemijärvi	Lappi	Itä-Lappi
247	Kestilä	Pohjois-Pohjanmaa	Siiikalatva
248	Kesälahti	Pohjois-Karjala	Keski-Karjala
250	Kihniö	Pirkanmaa	Luoteis-Pirkanmaa
256	Kinnula	Keski-Suomi	Saarijärvi-Viitasaari
260	Kitee	Pohjois-Karjala	Keski-Karjala
261	Kittilä	Lappi	Tunturi-Lappi
263	Kiuruvesi	Pohjois-Savo	Ylä-Savo
265	Kivijärvi	Keski-Suomi	Saarijärvi-Viitasaari
273	Kolari	Lappi	Tunturi-Lappi
275	Konnevesi	Keski-Suomi	Äänekoski
279	Korppoo	Varsinais-Suomi	Åboland-Turunmaa
290	Kuhmo	Kainuu	Kehys-Kainuu
291	Kuhmoinen	Keski-Suomi	Jämsä
292	Kuivaniemi	Pohjois-Pohjanmaa	Oulunkaari
295	Kumlinge	Ahvenanmaa	Ålands skärgård
303	Kuru	Pirkanmaa	Ylä-Pirkanmaa
304	Kustavi	Varsinais-Suomi	Vakka-Suomi
305	Kuusamo	Pohjois-Pohjanmaa	Koillismaa
312	Kyyjärvi	Keski-Suomi	Saarijärvi-Viitasaari
317	Kärsämäki	Pohjois-Pohjanmaa	Nivala-Haapajärvi
318	Kökar	Ahvenanmaa	Ålands skärgård
413	Lavia	Satakunta	Pohjois-Satakunta
414	Lehtimäki	Etelä-Pohjanmaa	Kuusiokunnat
415	Leivonmäki	Keski-Suomi	Joutsa
420	Leppävirta	Pohjois-Savo	Varkaus
421	Lestijärvi	Keski-Pohjanmaa	Kaustinen
422	Lieksa	Pohjois-Karjala	Pielisen Karjala
435	Luhanka	Keski-Suomi	Joutsa
441	Luumäki	Etelä-Karjala	Länsi-Saimaa
443	Längelmäki	Pirkanmaa	Ylä-Pirkanmaa
475	Maalahti	Pohjanmaa	Vaasa

483	Merijärvi	Pohjois-Pohjanmaa	Ylivieska
484	Merikarvia	Satakunta	Pori
489	Miehikkälä	Kymenlaakso	Kotka-Hamina
495	Multia	Keski-Suomi	Keuruu
498	Muonio	Lappi	Tunturi-Lappi
507	Mäntyharju	Etelä-Savo	Mikkeli
533	Nauvo	Varsinais-Suomi	Äboland-Turunmaa
541	Nurmes	Pohjois-Karjala	Pielisen Karjala
576	Padasjoki	Päijät-Häme	Lahti
578	Paltamo	Kainuu	Kajaani
580	Parikkala	Etelä-Karjala	Imatra
581	Parkano	Pirkanmaa	Luoteis-Pirkanmaa
583	Pelkosenniemi	Lappi	Itä-Lappi
854	Pello	Lappi	Torniolaakso
588	Pertunmaa	Etelä-Savo	Mikkeli
640	Pieksänmaa	Etelä-Savo	Pieksämäki
595	Pielavesi	Pohjois-Savo	Ylä-Savo
601	Pihtipudas	Keski-Suomi	Saarijärvi-Viitasaari
603	Piippola	Pohjois-Pohjanmaa	Siikalatva
607	Polvijärvi	Pohjois-Karjala	Joensuu
608	Pomarkku	Satakunta	Pori
614	Posio	Lappi	Itä-Lappi
615	Pudasjärvi	Pohjois-Pohjanmaa	Oulunkaari
617	Pulkila	Pohjois-Pohjanmaa	Siikalatva
618	Punkaharju	Etelä-Savo	Savonlinna
620	Puolanka	Kainuu	Kehys-Kainuu
623	Puumala	Etelä-Savo	Juva
626	Pyhäjärvi	Pohjois-Pohjanmaa	Nivala-Haapajärvi
630	Pyhäntä	Pohjois-Pohjanmaa	Siikalatva
633	Pylkönmäki	Keski-Suomi	Saarijärvi-Viitasaari
681	Rantasalmi	Etelä-Savo	Juva
682	Rantsila	Pohjois-Pohjanmaa	Siikalatva
683	Ranua	Lappi	Rovaniemi
686	Rautalampi	Pohjois-Savo	Sisä-Savo
687	Rautavaara	Pohjois-Savo	Koillis-Savo
689	Rautjärvi	Etelä-Karjala	Imatra
697	Ristijärvi	Kainuu	Kajaani
700	Ruokolahti	Etelä-Karjala	Imatra
702	Ruovesi	Pirkanmaa	Ylä-Pirkanmaa
705	Rymättylä	Varsinais-Suomi	Turku
707	Rääkkylä	Pohjois-Karjala	Keski-Karjala
729	Saarijärvi	Keski-Suomi	Saarijärvi-Viitasaari
732	Salla	Lappi	Itä-Lappi
739	Savitaipale	Etelä-Karjala	Länsi-Saimaa
741	Savonranta	Etelä-Savo	Savonlinna
742	Savukoski	Lappi	Itä-Lappi
747	Siikainen	Satakunta	Pohjois-Satakunta
751	Simo	Lappi	Kemi-Tornio
758	Sodankylä	Lappi	Pohjois-Lappi
759	Soini	Etelä-Pohjanmaa	Kuusiokunnat
762	Sonkajärvi	Pohjois-Savo	Ylä-Savo
765	Sotkamo	Kainuu	Kajaani
766	Sottunga	Ahvenanmaa	Ålands skärgård
768	Sulkava	Etelä-Savo	Savonlinna
770	Sumiainen	Keski-Suomi	Äänekoski
772	Suodenniemi	Pirkanmaa	Lounais-Pirkanmaa
775	Suomenniemi	Etelä-Karjala	Länsi-Saimaa
777	Suomussalmi	Kainuu	Kehys-Kainuu
778	Suonenjoki	Pohjois-Savo	Sisä-Savo
781	Sysmä	Päijät-Häme	Heinola
784	Särkisalo	Varsinais-Suomi	Salo
832	Taivalkoski	Pohjois-Pohjanmaa	Koillismaa
844	Tervo	Pohjois-Savo	Sisä-Savo
845	Tervola	Lappi	Kemi-Tornio
848	Tohmajärvi	Pohjois-Karjala	Keski-Karjala
857	Tuusniemi	Pohjois-Savo	Koillis-Savo
889	Utajärvi	Pohjois-Pohjanmaa	Oulunkaari
890	Utsjoki	Lappi	Pohjois-Lappi
785	Vaala	Kainuu	Kajaani
911	Valtimo	Pohjois-Karjala	Pielisen Karjala
916	Varpaisjärvi	Pohjois-Savo	Ylä-Savo
920	Velkua	Varsinais-Suomi	Turku
921	Vesanto	Pohjois-Savo	Sisä-Savo

925	Vieremä	Pohjois-Savo	Ylä-Savo
926	Vihanti	Pohjois-Pohjanmaa	Raahe
931	Viitasaari	Keski-Suomi	Saarijärvi-Viitasaari
936	Virrat	Pirkanmaa	Ylä-Pirkanmaa
940	Vuolijoki	Kainuu	Kajaani
941	Vårdö	Ahvenanmaa	Ålands skärgård
972	Yli-Ii	Pohjois-Pohjanmaa	Oulunkaari
976	Ylitornio	Lappi	Torniolaakso
978	Ylämaa	Etelä-Karjala	Länsi-Saimaa
989	Ähtäri	Etelä-Pohjanmaa	Kuusiokunnat

Liite 2.

Kuntaliitoskunnat (36 kuntaa → 16 kuntaa)

Vuoden 2000 kuntajako	Maaseututyyppi 2000	Vuoden 2005 kuntajako	Maaseututyyppi 2006
Anttola Mikkeli Mikkelin mlk	Kaup. läheinen maaseutu Keskuskaupunki Kaup. läheinen maaseutu	Mikkeli	Keskuskaupunki
Temmes Tyrnävä	Ydinmaaseutu Ydinmaaseutu	Tyrnävä	Kaup. läheinen maaseutu
Jämsä Kuorevesi	Keskuskaupunki Ydinmaaseutu	Jämsä	Keskuskaupunki
Hamina Vehkalahti	Muu kaupunki Kaup. läheinen maaseutu	Hamina	Kaup. läheinen maaseutu
Pattijoki Raahe	Kaup. läheinen maaseutu Keskuskaupunki	Raahe	Keskuskaupunki
Jäppilä Pieksämäen mlk Virtasalmi	Kaup. läheinen maaseutu Kaup. läheinen maaseutu Harvaan as. maaseutu	Pieksänmaa	Harvaan as. maaseutu
Tohmajärvi Värtsilä	Ydinmaaseutu Ydinmaaseutu	Tohmajärvi	Harvaan as. maaseutu
Peräseinäjoki Seinäjoki	Ydinmaaseutu Keskuskaupunki	Seinäjoki	Keskuskaupunki
Loimaa Loimaan kunta	Muu kaupunki Ydinmaaseutu	Loimaa	Ydinmaaseutu
Kuopio Vehmersalmi	Keskuskaupunki Harvaan as. maaseutu	Kuopio	Keskuskaupunki
Kullaa Ulvila	Kaup. läheinen maaseutu Kaup. läheinen maaseutu	Ulvila	Kaup. läheinen maaseutu
Kangaslampi Varkaus	Kaup. läheinen maaseutu Keskuskaupunki	Varkaus	Keskuskaupunki
Karinainen Pöytyä	Ydinmaaseutu Ydinmaaseutu	Pöytyä	Ydinmaaseutu
Kangasala Sahalahti	Kaup. läheinen maaseutu Ydinmaaseutu	Kangasala	Kaup. läheinen maaseutu
Joensuu Kiihtelysvaara Tuupovaara	Keskuskaupunki Kaup. läheinen maaseutu Harvaan as. maaseutu	Joensuu	Keskuskaupunki
Parikkala Saari Uukuniemi	Ydinmaaseutu Harvaan as. maaseutu Harvaan as. maaseutu	Parikkala	Harvaan as. maaseutu

Tummennetulla ne kuntaliitokset, joissa ainakin yhden kunnan maaseututyyppi on vaihtunut.

Kunnat, joissa maaseututyyppi muuttunut ilman kuntaliitosta (66 kuntaa)

tyyppi 2000	tyyppi 2006				
keskuskaup.	keskuskaup.	muu kaup.	kaup.läh.maas.	ydinmaas.	harv.as.maas.
keskuskaup.				Tammisaari	
muu kaup.	Hyvinkää Järvenpää Kerava				
kaup.läh.maas.	Iisalmi	Kempele		Joutseno Kisko Kälviä Lappi Mynämäki Paimio Perniö	Ruokolahti
ydinmaas.	Uusikaupunki		Askainen Eckerö Geta Hammarland Hauho Ilmajoki Kodisjoki Lumijoki Lumparland Mietoinen Nummi-Pusula Petäjavesi Renko Saltvik Tarvasjoki Tyrnävä Vahto Viljakkala		Alavieska Juankoski Juva Kesälahti Kihniö Kinnula Lestijärvi Merijärvi Miehkälä Padasjoki Parikkala Rantsila Rautjärvi Ruovesi Rääkkylä Saarijärvi Suodenniemi Suonenjoki Särkisalo Tohmajärvi Vesanto Vieremä Vihanti Vuolijoki Ylämaa
harv.as.maas.			li Jämsänkoski Korpilahti Noormarkku Siikajoki	Keuruu Nilsia Ristiina	

Liite 4.

Kuntien maaseutumaisuuden ja pendelöinnin tunnuslukuja.

Taulukkoon on valittu kunnat siten, että kaikki kaupunkiseutujen keskuskunnat (varjostetut rivit) tulevat mukaan. Kunnat on järjestetty maaseutuväestön osuuden mukaan.

Kela	Kunta	Maakunta	Kolmijako 2000	Tilastollinen kuntaryhmä	Väestö 2004	Maaseutu- väestö		Alkutuo- tannon työpaikat		Maaseu- dulta tutkim. kohde- taaj. pend. osuus maas. työl. ka. 2002–03 (%)	
						2004	2004 (%)	Maatilat 2004	2003	2003 (%)	
235	Kauniainen	Uusimaa	Keskuskaupunki	Kaupunkimaiset	8465	100	1,2	0	6	0,21	0,0
680	Raisio	Varsinais-Suomi	Muu kaupunki	Kaupunkimaiset	23594	309	1,3	12	43	0,47	71,2
186	Järvenpää	Uusimaa	Muu kaupunki	Kaupunkimaiset	37328	491	1,3	6	26	0,21	0,0
240	Kemi	Lappi	Keskuskaupunki	Kaupunkimaiset	22907	308	1,3	2	89	0,84	52,5
286	Kouvola	Kymenlaakso	Keskuskaupunki	Kaupunkimaiset	31177	428	1,4	11	104	0,68	40,4
478	Maarianhamina	Ahvenanmaa	Keskuskaupunki	Kaupunkimaiset	10712	151	1,4	...	30	0,29	52,5
434	Loviisa	Itä-Uusimaa	Muu kaupunki	Kaupunkimaiset	7417	112	1,5	6	71	1,98	16,5
231	Kaskinen	Pohjanmaa	Muu kaupunki	Kaupunkimaiset	1519	23	1,5	0	46	5,06	0,0
245	Kerava	Uusimaa	Muu kaupunki	Kaupunkimaiset	31361	480	1,5	8	24	0,24	0,0
905	Vaasa	Pohjanmaa	Keskuskaupunki	Kaupunkimaiset	57030	965	1,7	58	147	0,46	63,1
698	Rovaniemi	Lappi	Keskuskaupunki	Kaupunkimaiset	35377	648	1,8	0	304	1,72	67,4
398	Lahti	Päijät-Häme	Keskuskaupunki	Kaupunkimaiset	98281	1831	1,9	32	104	0,23	54,0
598	Pietarsaari	Pohjanmaa	Keskuskaupunki	Kaupunkimaiset	19467	397	2,0	22	103	0,97	59,6
179	Jyväskylä	Keski-Suomi	Keskuskaupunki	Kaupunkimaiset	83582	1849	2,2	6	147	0,33	76,7
109	Hämeenlinna	Kanta-Häme	Keskuskaupunki	Kaupunkimaiset	47178	1108	2,3	43	175	0,78	52,9
049	Espoo	Uusimaa	Keskuskaupunki	Kaupunkimaiset	227472	5630	2,5	47	211	0,20	61,2
091	Helsinki	Uusimaa	Keskuskaupunki	Kaupunkimaiset	559046	15113	2,7	9	312	0,08	60,5
306	Kuusankoski	Kymenlaakso	Keskuskaupunki	Kaupunkimaiset	20337	553	2,7	40	68	0,85	62,5
202	Kaarina	Varsinais-Suomi	Muu kaupunki	Kaupunkimaiset	21568	601	2,8	29	153	2,24	66,7
285	Kotka	Kymenlaakso	Keskuskaupunki	Kaupunkimaiset	54759	1607	2,9	99	211	0,91	60,9
837	Tampere	Pirkanmaa	Keskuskaupunki	Kaupunkimaiset	202932	6444	3,2	129	269	0,25	60,3
153	Imatra	Etelä-Karjala	Keskuskaupunki	Kaupunkimaiset	29728	1000	3,4	67	126	0,99	38,6
092	Vantaa	Uusimaa	Keskuskaupunki	Kaupunkimaiset	185429	6243	3,4	68	481	0,51	70,9
853	Turku	Varsinais-Suomi	Keskuskaupunki	Kaupunkimaiset	174824	5914	3,4	133	412	0,45	64,9
593	Pieksämäki	Etelä-Savo	Muu kaupunki	Kaupunkimaiset	12436	433	3,5	2	48	1,00	7,0
604	Pirkkala	Pirkanmaa	Muu kaupunki	Kaupunkimaiset	14560	606	4,2	36	22	0,56	51,6
684	Rauma	Satakunta	Keskuskaupunki	Kaupunkimaiset	36673	1535	4,2	111	176	1,07	61,9
564	Oulu	Pohjois-Pohjanmaa	Keskuskaupunki	Kaupunkimaiset	127226	5646	4,4	43	403	0,60	71,9
864	Toijala	Pirkanmaa	Muu kaupunki	Kaupunkimaiset	8299	390	4,7	35	58	1,94	24,6
609	Pori	Satakunta	Keskuskaupunki	Kaupunkimaiset	76152	3658	4,8	271	339	1,01	57,8
244	Kempele	Pohjois-Pohjanmaa	Kaup.läh.maaseutu	Kaupunkimaiset	13982	683	4,9	66	50	1,04	74,6
567	Oulunsalo	Pohjois-Pohjanmaa	Muu kaupunki	Kaupunkimaiset	9192	450	4,9	58	35	1,77	68,3
078	Hanko	Uusimaa	Muu kaupunki	Kaupunkimaiset	9905	505	5,1	7	19	0,40	7,1
529	Naantali	Varsinais-Suomi	Muu kaupunki	Kaupunkimaiset	13818	715	5,2	18	21	0,46	62,1
928	Viiala	Pirkanmaa	Muu kaupunki	Kaupunkimaiset	5372	307	5,7	36	48	3,53	0,0
506	Mänttä	Pirkanmaa	Muu kaupunki	Kaupunkimaiset	6578	379	5,8	5	16	0,57	8,4

694	Riihimäki	Kanta-Häme	Keskuskaupunki	Kaupunkimaiset	26847	1594	5,9	58	82	0,73	64,3
084	Haukipudas	Pohjois-Pohjanmaa	Kaup.läh.maaseutu	Kaupunkimaiset	17090	1046	6,1	55	65	1,49	72,3
858	Tuusula	Uusimaa	Kaup.läh.maaseutu	Kaupunkimaiset	34513	2247	6,5	173	203	1,71	63,0
774	Suolahti	Keski-Suomi	Muu kaupunki	Kaupunkimaiset	5378	352	6,5	8	9	0,31	22,1
272	Kokkola	Keski-Pohjanmaa	Keskuskaupunki	Kaupunkimaiset	35888	2388	6,7	141	237	1,50	48,7
734	Salo	Varsinais-Suomi	Keskuskaupunki	Kaupunkimaiset	24878	1720	6,9	87	162	0,99	56,3
167	Joensuu	Pohjois-Karjala	Keskuskaupunki	Kaupunkimaiset	57558	4404	7,7	148	379	1,45	32,4
915	Varkaus	Pohjois-Savo	Keskuskaupunki	Kaupunkimaiset	24269	1900	7,8	69	150	1,40	26,8
106	Hyvinkää	Uusimaa	Muu kaupunki	Kaupunkimaiset	43523	3581	8,2	137	161	0,95	61,7
079	Harjavalta	Satakunta	Ydinmaaseutu	Kaupunkimaiset	7745	672	8,7	74	57	1,52	13,5
743	Seinäjoki	Etelä-Pohjanmaa	Keskuskaupunki	Kaupunkimaiset	35918	3303	9,2	339	447	2,26	17,2
061	Forssa	Kanta-Häme	Kaup.läh.maaseutu	Kaupunkimaiset	18076	1686	9,3	186	209	2,13	41,7
205	Kajaani	Kainuu	Keskuskaupunki	Kaupunkimaiset	35675	3427	9,6	87	335	2,33	58,1
678	Raahe	Pohjois-Pohjanmaa	Keskuskaupunki	Kaupunkimaiset	22527	2200	9,8	128	120	1,17	76,1
297	Kuopio	Pohjois-Savo	Keskuskaupunki	Kaupunkimaiset	90518	8892	9,8	354	772	1,91	51,3
111	Heinola	Päijät-Häme	Kaup.läh.maaseutu	Kaupunkimaiset	20910	2120	10,1	111	222	2,64	40,2
255	Kiiminki	Pohjois-Pohjanmaa	Kaup.läh.maaseutu	Kaupunkimaiset	11778	1210	10,3	47	58	2,78	54,6
980	Ylöjärvi	Pirkanmaa	Kaup.läh.maaseutu	Kaupunkimaiset	22334	2300	10,3	69	74	1,06	49,9
405	Lappeenranta	Etelä-Karjala	Keskuskaupunki	Kaupunkimaiset	58982	6085	10,3	425	571	2,16	45,1
444	Lohja	Uusimaa	Keskuskaupunki	Kaupunkimaiset	36218	3934	10,9	150	202	1,37	57,3
536	Nokia	Pirkanmaa	Kaup.läh.maaseutu	Kaupunkimaiset	28604	3362	11,8	154	130	1,23	58,3
224	Karkkila	Uusimaa	Ydinmaaseutu	Taajaan asutut	8802	1073	12,2	107	121	3,72	25,9
075	Hamina	Kymenlaakso	Muu kaupunki	Kaupunkimaiset	21887	2703	12,3	278	403	4,86	48,4
942	Vähäkyrö	Pohjanmaa	Ydinmaaseutu	Maaseutumaiset	4699	623	13,3	213	168	13,91	0,0
418	Lempäälä	Pirkanmaa	Kaup.läh.maaseutu	Taajaan asutut	17733	2391	13,5	161	169	3,51	60,4
851	Tornio	Lappi	Keskuskaupunki	Kaupunkimaiset	22204	3021	13,6	201	276	3,15	56,1
977	Ylivieska	Pohjois-Pohjanmaa	Ydinmaaseutu	Taajaan asutut	13343	1922	14,4	216	262	5,03	5,5
886	Ulvila	Satakunta	Kaup.läh.maaseutu	Taajaan asutut	13934	2018	14,5	200	179	4,84	47,0
908	Valkeakoski	Pirkanmaa	Keskuskaupunki	Kaupunkimaiset	20472	3005	14,7	153	147	1,64	56,2
740	Savonlinna	Etelä-Savo	Keskuskaupunki	Kaupunkimaiset	27463	4034	14,7	192	429	4,02	49,4
183	Jämsänkoski	Keski-Suomi	Harv.as.maaseutu	Taajaan asutut	7524	1126	15,0	63	105	3,96	53,3
440	Luoto	Pohjanmaa	Kaup.läh.maaseutu	Maaseutumaiset	4323	655	15,2	29	49	5,56	0,0
423	Lieto	Varsinais-Suomi	Kaup.läh.maaseutu	Taajaan asutut	15002	2282	15,2	199	196	4,42	59,8
211	Kangasala	Pirkanmaa	Kaup.läh.maaseutu	Kaupunkimaiset	26185	3997	15,3	210	367	4,51	50,4
638	Porvoo	Itä-Uusimaa	Keskuskaupunki	Kaupunkimaiset	46793	7346	15,7	343	371	1,94	56,2
532	Nastola	Päijät-Häme	Kaup.läh.maaseutu	Taajaan asutut	14789	2376	16,1	163	186	3,23	36,4
241	Keminmaa	Lappi	Kaup.läh.maaseutu	Taajaan asutut	8863	1426	16,1	52	99	3,97	59,1
537	Noormarkku	Satakunta	Harv.as.maaseutu	Taajaan asutut	6121	1006	16,4	87	151	10,65	22,8
180	Jyväskylän mlk	Keski-Suomi	Kaup.läh.maaseutu	Kaupunkimaiset	34407	5701	16,6	119	156	1,74	62,2
544	Nurmo	Etelä-Pohjanmaa	Kaup.läh.maaseutu	Taajaan asutut	11795	1962	16,6	192	181	4,37	49,7
783	Säkylä	Satakunta	Ydinmaaseutu	Maaseutumaiset	4930	838	17,0	126	110	4,39	6,4
753	Sipoo	Itä-Uusimaa	Kaup.läh.maaseutu	Taajaan asutut	18444	3140	17,0	231	266	4,99	63,5
491	Mikkeli	Etelä-Savo	Keskuskaupunki	Kaupunkimaiset	46531	8136	17,5	379	729	3,63	43,8
266	Kodisjoki	Satakunta	Ydinmaaseutu	Maaseutumaiset	521	93	17,9	22	23	21,30	43,8
173	Joutseno	Etelä-Karjala	Kaup.läh.maaseutu	Taajaan asutut	10808	1938	17,9	177	229	5,92	27,9
543	Nurmijärvi	Uusimaa	Kaup.läh.maaseutu	Taajaan asutut	36568	6607	18,1	286	321	3,13	52,4
499	Mustasaari	Pohjanmaa	Kaup.läh.maaseutu	Taajaan asutut	17240	3121	18,1	560	493	10,61	49,2
257	Kirkkonummi	Uusimaa	Kaup.läh.maaseutu	Taajaan asutut	32772	6015	18,4	108	159	1,58	49,1
399	Laihia	Pohjanmaa	Ydinmaaseutu	Taajaan asutut	7522	1388	18,5	343	260	12,94	26,6
500	Muurame	Keski-Suomi	Kaup.läh.maaseutu	Taajaan asutut	8597	1587	18,5	54	55	2,12	56,5
602	Piikkiö	Varsinais-Suomi	Kaup.läh.maaseutu	Taajaan asutut	6836	1324	19,4	82	100	5,23	56,6
220	Karjaa	Uusimaa	Ydinmaaseutu	Taajaan asutut	8977	1743	19,4	118	103	3,16	14,4
481	Masku	Varsinais-Suomi	Kaup.läh.maaseutu	Maaseutumaiset	5869	1159	19,7	70	115	6,66	54,7
606	Pohja	Uusimaa	Ydinmaaseutu	Maaseutumaiset	4920	979	19,9	60	120	6,03	14,1
139	Ii	Pohjois-Pohjanmaa	Harv.as.maaseutu	Taajaan asutut	6632	1372	20,7	57	101	6,25	42,8
749	Siilinjärvi	Pohjois-Savo	Kaup.läh.maaseutu	Taajaan asutut	20234	4357	21,5	217	329	5,16	33,6

895	Uusikaupunki	Varsinais-Suomi	Ydinmaaseutu	Taajaan asutut	16260	3599	22,1	334	380	5,91	45,2
095	Himanka	Keski-Pohjanmaa	Ydinmaaseutu	Maaseutumaiset	3113	700	22,5	106	251	24,32	7,7
754	Anjalankoski	Kymenlaakso	Ydinmaaseutu	Taajaan asutut	17085	3866	22,6	419	510	7,90	17,7
494	Muhos	Pohjois-Pohjanmaa	Ydinmaaseutu	Taajaan asutut	8191	1860	22,7	185	230	9,01	30,2
287	Kristiinankaupunki	Pohjanmaa	Ydinmaaseutu	Maaseutumaiset	7760	1764	22,7	354	399	12,72	4,4
573	Parainen	Varsinais-Suomi	Ydinmaaseutu	Taajaan asutut	12024	2741	22,8	127	117	2,71	29,5
098	Hollola	Päijät-Häme	Kaup.läh.maaseutu	Taajaan asutut	20965	4791	22,9	270	413	5,91	52,0
050	Eura	Satakunta	Ydinmaaseutu	Taajaan asutut	9428	2194	23,3	293	246	5,61	12,2
988	Äetsä	Pirkanmaa	Ydinmaaseutu	Maaseutumaiset	4990	1165	23,3	139	139	9,51	5,3
563	Oulainen	Pohjois-Pohjanmaa	Ydinmaaseutu	Taajaan asutut	8129	1898	23,3	218	276	7,90	9,2
152	Isokyrö	Pohjanmaa	Ydinmaaseutu	Maaseutumaiset	5074	1198	23,6	397	363	24,18	10,1
208	Kalajoki	Pohjois-Pohjanmaa	Ydinmaaseutu	Taajaan asutut	9152	2178	23,8	339	661	18,66	6,4
577	Paimio	Varsinais-Suomi	Kaup.läh.maaseutu	Taajaan asutut	9808	2339	23,8	212	256	6,77	31,7
625	Pyhäjoki	Pohjois-Pohjanmaa	Ydinmaaseutu	Maaseutumaiset	3502	847	24,2	143	184	21,55	31,2
562	Orivesi	Pirkanmaa	Ydinmaaseutu	Taajaan asutut	8890	2151	24,2	208	300	11,12	22,9
217	Kannus	Keski-Pohjanmaa	Ydinmaaseutu	Taajaan asutut	5961	1455	24,4	146	317	12,63	5,8
102	Huittinen	Satakunta	Ydinmaaseutu	Taajaan asutut	9109	2246	24,7	368	430	11,15	5,2
175	Jurva	Etelä-Pohjanmaa	Ydinmaaseutu	Maaseutumaiset	4561	1131	24,8	198	206	14,02	15,5
408	Lapua	Etelä-Pohjanmaa	Ydinmaaseutu	Taajaan asutut	14012	3479	24,8	700	586	12,19	15,6
069	Haapajärvi	Pohjois-Pohjanmaa	Ydinmaaseutu	Taajaan asutut	8013	1996	24,9	267	353	11,05	3,2
624	Pyhtää	Kymenlaakso	Kaup.läh.maaseutu	Maaseutumaiset	5167	1298	25,1	107	128	11,74	43,8
531	Nakkila	Satakunta	Kaup.läh.maaseutu	Taajaan asutut	5859	1488	25,4	163	132	6,90	48,9
165	Janakkala	Kanta-Häme	Kaup.läh.maaseutu	Taajaan asutut	15661	3994	25,5	329	340	6,51	35,2
475	Maalahti	Pohjanmaa	Harv.as.maaseutu	Maaseutumaiset	5554	1476	26,6	347	340	18,57	23,2
140	Ilisalmi	Pohjois-Savo	Kaup.läh.maaseutu	Kaupunkimaiset	22639	6183	27,3	399	580	6,34	32,8
301	Kurikka	Etelä-Pohjanmaa	Ydinmaaseutu	Taajaan asutut	10568	2899	27,4	395	391	10,16	10,9
145	Ilmajoki	Etelä-Pohjanmaa	Ydinmaaseutu	Taajaan asutut	11517	3191	27,7	554	609	17,35	34,2
992	Äänekoski	Keski-Suomi	Keskuskaupunki	Taajaan asutut	13717	3805	27,7	150	187	3,63	50,9
233	Kauhava	Etelä-Pohjanmaa	Ydinmaaseutu	Taajaan asutut	8110	2291	28,2	380	351	11,21	5,8
778	Suonenjoki	Pohjois-Savo	Ydinmaaseutu	Taajaan asutut	7836	2246	28,7	203	276	10,61	12,3
214	Kankaanpää	Satakunta	Ydinmaaseutu	Taajaan asutut	12692	3673	28,9	335	326	6,11	5,6
425	Liminka	Pohjois-Pohjanmaa	Kaup.läh.maaseutu	Maaseutumaiset	7039	2052	29,2	170	215	13,69	39,1
835	Tammisaari	Uusimaa	Keskuskaupunki	Taajaan asutut	14521	4263	29,4	219	317	5,22	9,3
182	Jämsä	Keski-Suomi	Keskuskaupunki	Taajaan asutut	15282	4487	29,4	242	299	4,67	37,4

Liite 5.

Kunnat, joissa maaseutuosa-alueiden ja tilastollisen maaseutuväestön suhde on joko pienempi kuin 75,0 % tai suurempi kuin 125,0%.

Kela	Kunta	Tutkim. kohdetaaj. pend.			
		Maaseutuosa-al. väestö ka. 2002–2003	Maaseutuväestö ml. alle 500 as. taajamat 2004	Osa-alueiden/ oikea maaseutuväestö (%)	os. kunnan työllisistä ka. 2002–2003 (%)
006	Alastaro	1009	1657	60,9	7,3
009	Alavieska	1002	1355	73,9	5,5
060	Finström	2335	1435	162,7	35,3
061	Forssa	3284,5	1929	170,3	74,7
072	Hailuoto	0	357	0,0	28,1
074	Halsua	1475,5	956	154,3	3,6
077	Hankasalmi	2360	3489	67,6	16,8
079	Harjavalta	503	672	74,9	19,2
084	Haukipudas	646	1046	61,8	85,6
086	Hausjärvi	1972	2976	66,3	49,4
095	Himanka	1584	911	173,9	9,3
152	Isokyrö	340,5	1198	28,4	19,0
170	Jomala	3426,5	2270	150,9	42,9
241	Keminmaa	2072	1483	139,7	71,9
255	Kiiminki	674,5	1528	44,1	63,5
259	Kisko	769,5	1127	68,3	35,0
262	Kiukainen	813,5	1326	61,3	13,2
288	Kruunupyy	4153,5	3304	125,7	17,3
308	Kuusjoki	918	1225	74,9	34,4
312	Kyyjärvi	474,5	755	62,8	4,1
317	Kärsämäki	1143,5	1682	68,0	3,3
399	Laihia	956,5	1388	68,9	31,4
406	Lappi	1171	1603	73,1	32,1
419	Lemu	1052	592	177,7	54,6
429	Lohtaja	13,5	1263	1,1	18,2
430	Loimaa	7841	3935	199,3	9,6
436	Lumijoki	242,5	651	37,3	37,2
440	Luoto	0	1360	0,0	48,6
475	Maalahti	1263,5	1957	64,6	25,7
482	Mellilä	303	701	43,2	12,7
483	Merijärvi	409	765	53,5	12,4
490	Mietoinen	758,5	1122	67,6	39,6
499	Mustasaari	3254	4818	67,5	63,9
501	Muurla	803	610	131,6	49,4
531	Nakkila	778	1488	52,3	61,0
537	Noormarkku	637	1062	60,0	42,6
559	Oravainen	14,5	939	1,5	10,7
561	Oripää	303,5	580	52,3	13,2
580	Parikkala	6445	4348	148,2	8,4
603	Piippola	333	515	64,7	3,9
608	Pomarkku	410	1026	40,0	17,8
617	Pulkkila	460,5	615	74,9	5,0
686	Rautalampi	1350	1888	71,5	7,3
705	Rymättylä	877,5	1256	69,9	39,5
708	Ruukki	1639	2593	63,2	24,1
748	Siikajoki	211	774	27,3	39,8
759	Soini	1052,5	1470	71,6	3,3
761	Somero	2718,5	4335	62,7	19,1
770	Sumiainen	472,5	778	60,7	19,7
771	Sund	1029	765	134,5	34,7
772	Suodenniemi	1359,5	789	172,3	11,6
775	Suomenniemi	1069	838	127,6	10,6
838	Tarvasjoki	788	1067	73,9	36,7
849	Toholampi	1109,5	2173	51,1	4,2
850	Toivakka	607	1423	42,7	29,2
857	Tuusniemi	1268	1740	72,9	12,8
859	Tyrnävä	1795	2420	74,2	40,1
863	Töysä	31,5	1541	2,0	6,0
886	Ulvila	4330,5	2746	157,7	67,3
889	Utajärvi	1069	1654	64,6	11,9
892	Uurainen	1462,5	1982	73,8	28,2
893	Uusikaarlepyy	2079	3682	56,5	12,0
942	Vähäkyrö	0	623	0,0	32,9
975	Ylistaro	1649,5	2707	60,9	26,1
980	Ylöjärvi	1210	2701	44,8	71,5
981	Ypäjä	962,5	1572	61,2	20,6

Ydinmaaseudun ja harvaan asutun maaseudun kunnat.

Kunnat järjestetty pääkomponenttianalyysin pistemäärän mukaan. Vaihettumisvyöhykkeen kunnat varjostettu. Keskiarvon (taulukon alin rivi) ydinmaaseudun puolelle kuuluvat arvot lihavoitu.

Kunta	Maas. as.luku/as. km2 ruudut 2004	Etäisyys läh. yli 500 as. taaj.(km) 2004	Yl.tiet/ maas. as. (m) 2004	Metsät. &kaivos. työp.(%) 2003	Elink. monip. maas. 2002	Valtion veronal. tulot/tila ka. 2001–03(eur)	Tuot.suunta muut. 2003–05 ka.	Kunnan nettom. /as.luku ka. 2002–04(%)	20–39-vuotiaat maas. väestöstä 2004(%)	Tal. huoltosuhte 2003	Ydinmaas. pist.	Ydinmaas.	Saaristokunta
Savukoski	7,3	17,9	378	12,8	1,32	24562	0,15	-2,08	17,5	2,07	0		
Hyrnsalmi	6,3	17,3	213	3,9	1,28	24615	0,69	-1,39	13,6	2,55	0		
Salla	7,2	22,3	225	5,1	1,30	33162	0,47	-1,33	13,9	2,52	0		
Multia	5,5	8,3	158	12,6	1,17	28564	1,25	-0,49	14,6	2,22	1		
Puolanka	7,4	16,0	290	8,0	1,40	33565	0,67	-1,19	14,8	2,28	0		
Rautavaara	6,9	11,0	227	7,0	1,38	32008	0,48	-1,94	14,7	2,44	0		
Kuivaniemi	6,7	17,3	184	5,6	1,07	32286	0,61	-0,86	12,3	2,11	0		
Suomussalmi	8,0	24,7	245	6,7	1,33	30937	1,88	-0,97	14,9	2,21	0		
Pylkönmäki	9,0	17,0	158	7,0	1,42	28987	0,89	-1,74	13,6	2,40	0		
Ristijärvi	7,6	9,9	255	4,0	1,30	31706	0,56	-0,47	11,2	2,21	0		
Enontekiö	11,7	32,8	319	5,0	1,47	21593	0,15	-1,23	16,0	1,89	2		
Pelkosenniemi	8,2	10,5	306	3,3	1,32	31732	0,45	-0,95	13,7	2,20	0		
Kuhmo	7,9	19,8	236	6,4	1,23	31256	1,51	-0,97	15,7	2,14	0		
Kivijärvi	8,1	6,5	142	6,1	1,38	26961	0,41	-1,67	13,6	2,40	1		
Utsjoki	8,0	97,6	298	0,4	1,35	28864	0,10	-0,75	19,8	1,48	3		
Ilomantsi	7,0	13,9	153	6,6	1,30	31414	3,23	-1,09	14,0	2,32	1		
Pudasjärvi	7,8	22,5	166	6,6	1,25	28632	1,53	-1,05	15,8	2,10	0		
Puumala	5,1	11,1	167	7,9	1,29	31549	2,26	-0,66	13,0	1,91	0		1
Taivalkoski	8,7	17,3	128	3,0	1,30	23527	0,57	-1,68	16,0	2,46	0		
Ranua	7,6	20,6	211	3,1	1,16	33128	1,36	-0,49	15,5	2,20	0		
Savonranta	5,7	8,2	136	3,9	1,23	33817	0,31	-0,69	13,9	2,31	1		
Posio	7,3	18,9	196	3,2	1,26	31924	1,10	-1,14	15,1	2,04	0		
Kuhmoinen	5,5	8,3	164	5,8	1,22	33146	1,55	-0,15	13,4	2,02	2		
Paltamo	7,3	8,6	179	3,8	1,14	27271	1,01	-0,48	15,1	2,08	1		
Pyhäjärvi	9,4	7,8	129	13,6	1,35	33408	2,49	-0,86	17,4	2,04	1		
Haukivuori	6,7	8,0	120	4,3	1,26	32614	1,69	-1,77	14,3	2,03	1		
Liekka	8,0	13,9	167	3,2	1,32	32570	2,77	-1,32	13,5	2,06	1		
Valtimo	6,5	7,6	145	3,5	1,20	32009	1,34	-0,81	14,1	2,07	1		
Pielavesi	6,3	11,8	124	4,6	1,20	34267	2,39	-0,74	14,6	2,07	0		
Heinävesi	6,7	11,6	126	6,6	1,24	32055	0,97	-0,31	14,5	1,83	1		
Tuusniemi	6,1	8,1	130	4,2	1,16	32909	1,79	-0,32	14,8	2,09	1		
Luhanka	7,6	18,2	64	8,8	1,50	33422	0,57	0,22	13,4	2,13	3		
Inari	9,8	30,0	273	5,6	1,47	25152	0,08	-0,64	18,9	1,52	3		
Kannonkoski	7,9	7,1	135	5,9	1,35	32373	0,94	-0,32	15,4	2,15	1		
Utajärvi	9,7	13,5	157	5,2	1,25	34643	1,43	-0,57	15,6	2,05	0		
Tervola	11,1	12,0	147	4,7	1,33	32461	1,30	-1,18	16,2	2,23	0		
Leivonmäki	6,5	6,8	159	6,3	1,27	32822	0,53	0,20	16,1	1,99	2		
Vaala	9,0	12,8	146	3,8	1,26	38018	0,81	-1,31	16,1	2,12	1		
Pyhäntä	8,6	8,2	209	3,5	1,35	33918	0,48	-1,50	15,4	1,74	1		
Yli-ii	12,2	8,4	126	7,7	1,29	34638	0,50	-0,96	16,9	2,18	2		
Hirvensalmi	6,9	8,0	113	5,9	1,23	30650	1,31	0,26	14,5	1,98	2		
Kemijärvi	13,2	14,1	175	4,4	1,66	30107	1,67	-1,55	12,8	1,99	2		
Kinnula	12,3	5,1	97	6,2	1,28	28705	0,93	-1,77	17,5	2,19	3		
Pello	10,6	15,9	159	4,9	1,71	30743	0,75	-0,40	13,0	2,10	1		
Kangasniemi	6,4	9,3	116	5,4	1,23	30120	3,44	-0,48	16,1	1,99	1		
Sulkava	5,9	10,7	103	4,1	1,21	32267	1,74	-0,49	14,8	1,90	1		1
Kaavi	9,1	10,2	90	6,4	1,32	27726	1,26	-0,11	17,2	2,26	2		
Ylitornio	11,9	21,3	157	4,1	1,57	33114	1,31	-0,33	13,3	2,10	2		
Suomenniemi	6,9	13,6	115	5,9	1,55	29767	0,37	0,36	15,2	2,11	2		
Rääkkylä	6,9	8,2	94	5,0	1,26	31340	2,09	-0,50	16,2	2,07	2		
Tervo	6,1	7,8	108	2,2	1,21	33657	1,51	0,00	14,4	2,13	3		
Kyyjärvi	8,9	6,3	160	2,3	1,16	32898	1,00	-1,23	15,6	1,78	2		
Sodankylä	12,5	26,1	163	5,9	1,65	27485	1,16	-1,04	15,5	1,78	2		
Kesälahti	7,6	9,7	92	3,3	1,27	32465	1,78	-0,72	15,6	2,14	1		
Nurmes	9,4	9,0	107	5,5	1,43	33670	2,38	-1,00	14,5	2,01	0		
Ylämaa	11,1	16,6	125	12,8	1,44	34244	0,95	-0,50	18,1	1,55	2		
Simo	14,4	12,7	168	4,9	1,38	34073	0,71	-1,07	14,4	1,79	1		

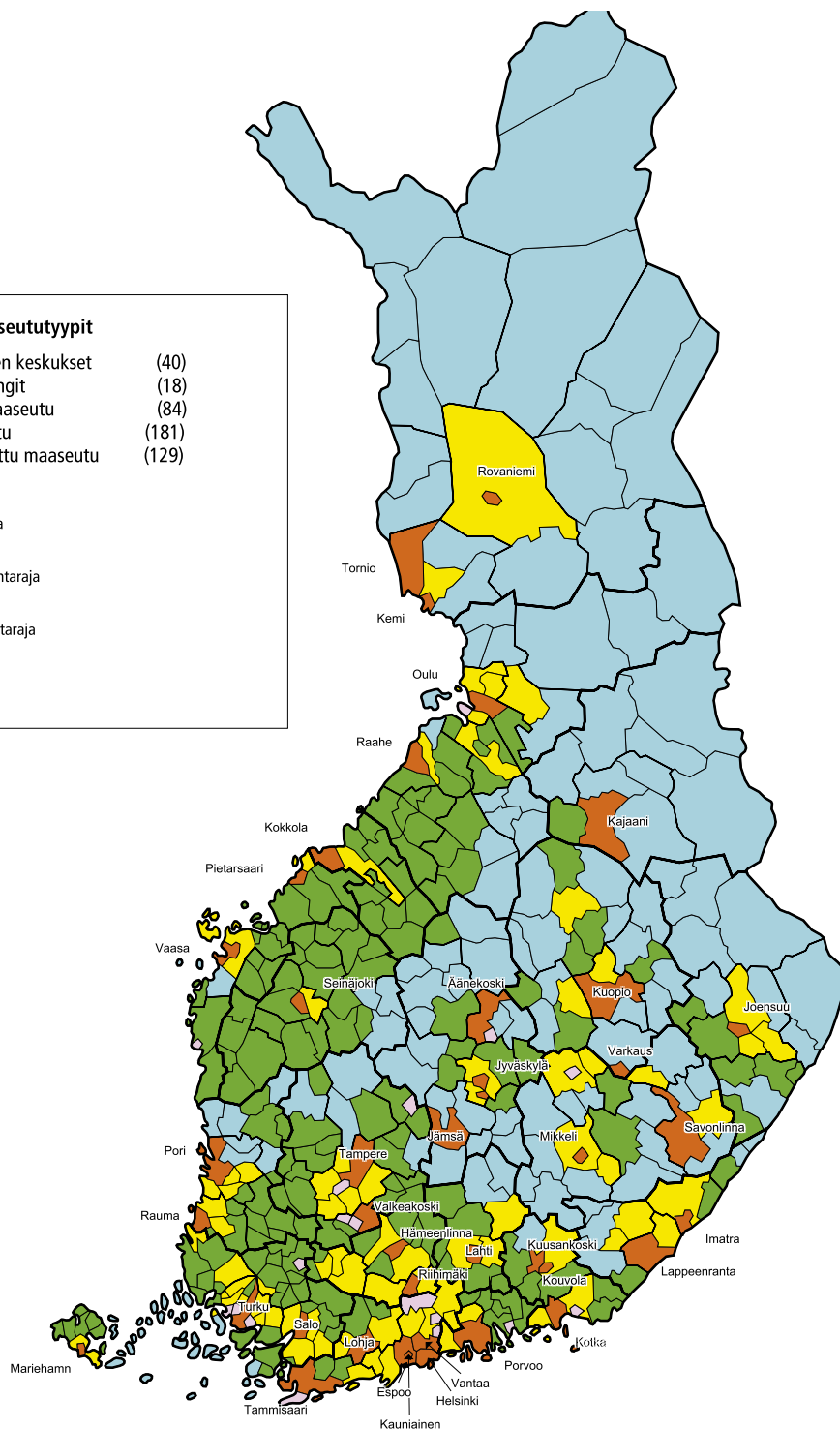
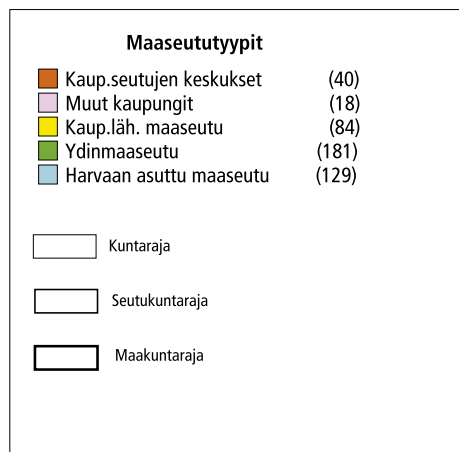
Kunta	Maas. as.luku/as. km2 ruudut 2004	Etäisyys läh. yli 500 as. taaj.(km) 2004	Yl.tiet/ maas. as. (m) 2004	Metsät. &kaivos. työp. (%) 2003	Elink. monip. maas. 2002	Valtion veronal. tulot/tila ka. 2001–03(eur)	Tuot.suunta muut. 2003–05 ka.	Kunnan nettom. /as.luku ka. 2002–04(%)	20–39-vuotiaat maas. väestöstä 2004(%)	Tal. huoltosuhde 2003	Ydinmaas. pist.	Ydinmaas.	Saaristokunta
Rautalampi	7,0	9,2	115	2,6	1,28	30533	3,35	-0,18	14,9	2,08	3		
Juuka	7,5	13,3	112	2,3	1,18	32855	2,31	-0,89	16,1	1,94	1		
Kuru	8,8	9,1	125	8,0	1,39	30573	1,04	0,30	15,3	1,70	1		
Kestilä	8,1	7,3	145	3,2	1,26	37270	1,04	-1,66	17,1	1,87	2		
Mäntyharju	7,1	9,7	123	4,1	1,24	31309	3,38	-0,22	13,8	1,69	2		
Vesanto	6,6	7,7	94	2,5	1,12	30669	3,37	0,03	15,3	2,07	5		
Kuusamo	8,9	20,1	163	2,9	1,39	31359	1,95	-0,96	16,3	1,73	0		
Enonkoski	7,7	6,7	99	3,1	1,19	34954	0,82	-0,57	16,8	2,09	2		1
Sotkamo	7,4	11,9	144	7,4	1,31	33529	3,42	-0,33	17,8	1,73	2		
Hartola	6,9	8,0	120	4,0	1,30	30634	1,58	-0,42	15,5	1,74	1		
Piippola	12,8	4,8	214	9,5	1,42	32633	0,47	-0,73	21,0	1,79	3		
Sysmä	6,7	8,1	108	2,7	1,22	33940	2,45	-0,11	14,1	1,85	3		
Keitele	6,9	9,5	115	4,2	1,18	38393	1,20	-1,00	17,0	1,70	1		
Merijärvi	11,0	3,5	99	4,1	1,31	30892	0,69	-1,11	16,6	2,02	2		
Kumlinge	8,0	38,4	86	0,0	1,00	45098	0,12	-1,33	14,6	1,37	4		1
Lavia	7,8	6,5	103	2,9	1,30	32594	2,06	-0,96	15,2	1,85	2		
Pertunmaa	7,1	6,8	119	4,5	1,53	29977	1,52	-0,30	14,5	1,76	3		
Sonkajärvi	7,1	7,6	127	3,1	1,29	33974	2,40	-0,67	17,3	1,96	1		
Varpaisjärvi	7,1	8,2	111	2,7	1,26	31651	2,34	-0,63	16,8	1,92	2		
Vieremä	8,9	8,6	112	7,3	1,22	36313	2,38	-0,80	17,7	1,66	3		
Kittilä	11,3	27,3	251	3,5	1,51	26623	0,45	0,28	18,2	1,48	4		
Korppoo	9,3	30,6	105	0,4	1,33	35017	0,57	-2,00	16,0	1,54	3		1
Viitasaari	7,8	10,9	111	4,6	1,38	43205	1,85	-0,87	15,1	1,85	1		
Soini	10,0	7,5	118	2,2	1,40	30791	0,85	-0,56	15,9	2,06	2		
Jaala	6,3	8,2	120	5,5	1,27	39057	0,97	0,88	14,6	1,72	3		
Eno	8,9	7,7	105	2,8	1,30	29823	1,55	0,14	17,3	2,22	4		
Padasjoki	9,6	8,0	104	4,0	1,64	31565	1,38	-0,94	13,7	1,87	3		
Polvijärvi	7,8	8,5	80	3,3	1,26	32438	2,86	-0,99	16,4	1,90	3		
Suodenniemi	8,3	5,3	124	2,9	1,30	34053	1,15	-0,42	14,2	1,65	2		
Merikarvia	8,2	6,6	110	2,2	1,32	36440	1,30	-0,33	14,2	1,85	2		
Rautjärvi	10,5	7,6	104	3,1	1,39	34893	0,88	-0,91	14,7	1,86	2		
Pulkila	8,1	5,5	186	2,7	1,29	32646	0,68	-1,63	20,5	1,67	3		
Pihtipudas	9,1	10,5	99	4,6	1,35	31136	2,62	-0,78	17,2	1,86	2		
Konnevesi	7,9	8,2	79	5,2	1,32	31973	1,33	-0,26	15,9	1,72	3		
Savitaipale	7,8	9,1	99	3,9	1,31	35531	1,57	-0,20	15,5	1,80	2		
Kolari	9,6	19,1	197	3,5	1,60	28658	0,70	0,07	18,4	1,75	3		
Ruokolahti	8,8	10,3	121	5,4	1,28	34844	2,26	-0,50	17,2	1,60	1		
Joutsa	8,8	8,1	101	5,4	1,35	34065	1,21	-0,35	16,7	1,71	2		
Pomarkku	7,9	5,0	97	1,3	1,24	32915	0,82	-0,51	17,1	1,95	3		
Vuolijoki	13,8	6,7	112	3,1	1,51	40089	0,23	-1,34	14,7	2,01	4		
Sumiainen	6,2	4,9	90	2,9	1,07	33291	0,83	-0,30	18,8	1,71	4		
Siikainen	7,9	6,8	101	4,2	1,49	30278	1,18	-0,41	16,3	1,74	3		
Tohmajärvi	9,2	8,5	98	3,8	1,39	38112	2,11	-0,88	17,0	1,95	3		
Pieksämäki	7,6	10,6	106	3,7	1,28	36680	5,77	-0,87	15,1	1,63	2		
Luumäki	8,8	7,6	115	4,4	1,35	34199	2,75	0,05	15,4	1,68	3		
Parikkala	10,2	7,9	80	2,3	1,27	35335	3,69	-0,48	14,6	1,94	4		
Punkaharju	9,8	9,3	79	4,3	1,27	38760	1,13	-0,48	14,5	1,59	3		
Rantasalmi	8,6	8,9	83	4,0	1,25	34820	2,82	-0,26	17,4	1,85	4		
Kiuruvesi	7,6	10,7	94	2,8	1,21	34994	5,72	-0,65	17,8	1,93	4		
Kitee	10,7	9,7	90	4,8	1,37	31268	3,22	-1,05	16,7	1,67	2		
Parkano	9,9	7,5	102	5,0	1,39	34141	1,92	-0,98	16,1	1,51	3		
Juva	6,3	11,1	100	3,6	1,16	35764	6,35	-0,11	15,7	1,59	4		
Vihanti	14,3	9,2	111	5,8	1,54	33971	1,38	-0,84	16,5	1,85	2		
Lestijärvi	13,8	13,1	115	7,7	1,94	35408	0,67	-0,86	15,1	1,84	2		
Kärsämäki	9,9	6,9	127	3,9	1,36	37525	1,51	-0,76	17,9	1,79	3		
Längelmäki	7,8	6,5	166	3,0	1,51	40131	1,30	-0,18	17,5	1,86	4		
Rantsila	12,3	7,5	139	6,6	1,51	36312	1,10	-0,49	18,8	1,84	4		
Lehtimäki	9,9	4,4	117	1,1	1,49	34865	1,12	-1,44	16,0	1,76	3		
Kihniö	8,8	5,3	80	4,2	1,50	32362	0,98	-0,12	16,4	1,79	4		
Muonio	8,9	14,1	232	1,5	1,38	30102	0,08	-0,23	20,8	1,40	4		
Nilsia	8,3	8,5	99	3,5	1,21	37324	3,01	-0,09	17,3	1,71	5	1	
Karvia	10,3	5,5	99	2,8	1,40	30723	2,72	-0,57	15,9	1,67	4		
Ruovesi	9,3	7,0	88	3,2	1,43	34800	2,59	-0,29	15,3	1,66	4		
Karstula	12,1	7,4	109	5,3	1,44	36633	2,53	-0,89	18,1	1,72	3		
Suonenjoki	8,2	7,0	108	1,9	1,30	30415	7,32	-0,28	17,4	1,87	4		
Taivassalo	9,2	3,3	76	6,6	1,48	34574	2,90	0,23	15,0	1,51	6	1	
Vilppula	7,4	5,7	93	2,1	1,33	37667	2,13	-0,69	16,9	1,59	5	1	
Leppävirta	8,7	9,7	78	2,3	1,32	30899	4,42	-0,01	16,8	1,76	4		
Särkisalo	10,4	11,0	32	8,1	1,44	48570	0,86	-0,78	17,0	1,66	3		
Miehikkälä	11,0	7,7	80	4,9	1,50	33030	2,14	-0,56	17,8	1,74	4		

Kunta	Maas. as.luku/as. km2 ruudut 2004	Etäisyys läh. yli 500 as. taaj.(km) 2004	Yl.tiet/ maas. as. (m) 2004	Metsät. &kaivos. työp.(%) 2003	Elink. monip. maas. 2002	Valtion veronal. tulot/tila ka. 2001-03(eur)	Tuot.suunta muut. 2003-05 ka.	Kunnan nettom. /as.luku ka. 2002-04(%)	20-39-vuotiaat maas. väestöstä 2004(%)	Tal. huoltosuhde 2003	Ydinmaas. pist.	Ydinmaas.	Saaristokunta
Ähtäri	10,0	8,5	89	3,8	1,39	35300	1,34	-0,57	17,2	1,54	3		
Kisko	7,9	4,1	72	0,6	1,23	42269	1,68	-0,30	14,6	1,64	6	1	
Virrat	9,7	9,5	100	3,6	1,41	37621	3,25	-0,36	17,3	1,68	3		
Hankasalmi	9,5	5,9	75	4,1	1,38	34399	3,82	-0,09	18,1	1,86	5	1	
Alavieska	15,5	3,8	101	4,0	1,33	32594	1,41	-0,38	16,7	1,65	4		
Sottunga	12,9	34,7	86	0,0	1,25	44688	0,20	-0,01	13,7	1,31	6		1
Outokumpu	11,7	6,1	74	2,1	1,44	37706	1,47	-0,41	16,7	1,93	5	1	
Halsua	13,0	4,9	79	3,1	1,43	37682	1,50	-1,67	17,9	1,67	5	1	
Juankoski	10,7	8,0	90	1,5	1,30	36030	2,47	-0,45	16,9	1,63	4		
Keuruu	9,4	7,4	108	1,9	1,36	38519	2,75	-0,96	18,5	1,62	6	1	
Isojoki	10,9	6,7	83	4,5	1,49	37759	3,05	0,31	16,4	1,79	6	1	
Kiikoinen	12,3	10,9	102	0,0	1,51	36739	1,40	0,15	15,0	1,86	5	1	
Saarijärvi	12,4	7,5	63	3,1	1,44	32340	2,81	-0,57	16,8	1,71	4		
Maaninka	9,0	7,1	60	1,4	1,19	37881	2,23	-0,17	18,5	1,75	6	1	
Reisjärvi	12,9	5,7	73	3,5	1,40	37967	1,56	-1,51	19,2	1,71	5	1	
Kökar	11,7	55,8	86	0,0	1,22	39056	0,18	1,07	19,9	1,46	7		1
Houtskari	8,5	34,4	68	0,0	1,13	37879	1,18	1,34	20,2	1,74	5		1
Haapavesi	15,7	6,7	106	2,5	1,35	34643	2,81	-1,06	18,8	1,77	5	1	
Ristiina	8,4	7,1	92	1,5	1,34	33564	2,53	0,16	17,8	1,59	6	1	
Perho	14,8	7,5	93	1,7	1,64	37057	1,50	-1,59	17,5	1,84	6	1	
Kustavi	8,9	12,5	133	0,3	1,63	40426	0,83	0,30	13,4	1,35	5		1
Pyhäjoki	15,8	6,3	144	2,0	1,46	34419	2,09	-0,45	17,7	1,69	5	1	
Jämijärvi	10,9	4,3	64	1,1	1,23	35789	2,00	-0,48	17,7	1,60	5	1	
Kuhmalahti	11,4	12,8	84	3,8	1,64	36843	1,02	0,86	15,3	1,59	5	1	
Isokyrö	9,8	4,0	142	1,8	1,41	40553	4,38	-0,03	16,4	1,50	6	1	
Ruukki	14,0	5,3	108	3,9	1,51	41271	2,25	-0,86	19,2	1,82	5	1	
Toivakka	8,5	4,9	92	2,0	1,39	36562	0,71	0,78	18,9	1,70	5	1	
Juupajoki	10,9	5,3	96	3,8	1,47	41491	0,86	-0,04	18,0	1,57	7	1	
Honkajoki	14,0	4,7	107	2,7	1,47	37980	2,78	-1,33	17,3	1,47	7	1	
Velkua	9,5	9,7	26	0,0	2,00	30307	0,23	-2,12	12,4	1,28	4		1
Lapinlahti	11,5	6,9	90	2,7	1,38	39637	2,97	-0,25	19,0	1,75	7	1	
Jurva	14,3	5,6	128	1,6	1,61	33325	2,79	-0,65	16,4	1,54	6	1	
Punkalaidun	8,8	5,3	76	1,8	1,43	38811	6,63	-0,26	16,1	1,67	6	1	
Ikaalinen	10,7	7,7	75	1,7	1,42	32357	3,25	-0,11	17,0	1,49	6	1	
Luopioinen	11,3	6,3	104	2,7	1,53	35145	1,31	1,27	16,3	1,64	6	1	
Kemiö	10,0	5,2	58	3,2	1,25	38548	1,66	0,28	18,5	1,50	6	1	
Yläne	8,7	5,0	124	0,8	1,34	38384	2,78	-0,13	19,3	1,52	7	1	
Orivesi	12,8	6,7	105	4,1	1,51	37328	2,61	0,42	18,1	1,66	9	1	
Iitti	9,5	5,7	75	1,8	1,37	38856	2,88	0,01	17,3	1,53	7	1	
Suomusjärvi	10,6	4,1	83	4,2	1,46	42886	0,58	0,81	16,6	1,48	6	1	
Uurainen	12,1	5,9	62	2,7	1,43	29431	1,20	0,04	20,3	1,70	6	1	
Nauvo	8,4	21,1	77	2,5	1,38	32076	1,34	0,99	20,1	1,34	5		1
Hämeenkoski	8,8	4,3	100	2,7	1,38	40774	2,54	1,08	17,4	1,56	6	1	
Vårdö	9,7	14,6	86	1,9	1,10	39629	0,57	1,98	16,5	1,17	5		1
Artjärvi	9,1	4,2	73	0,2	1,35	41769	1,81	0,14	16,9	1,59	6	1	
Haapajärvi	15,4	4,9	94	1,2	1,45	36019	2,32	-0,88	18,6	1,72	5	1	
Alavus	10,9	8,2	71	2,1	1,37	35401	5,23	-0,49	19,3	1,62	6	1	
Brändö	11,2	34,9	86	0,6	1,33	42958	0,77	1,44	16,9	1,28	5		1
Kalvola	10,1	6,8	125	0,9	1,29	41715	1,04	0,26	19,0	1,35	6	1	
Urjala	10,0	6,5	77	1,5	1,43	36953	4,08	0,33	17,2	1,55	7	1	
Kortesjärvi	14,5	4,8	92	2,3	1,48	41233	3,07	-0,97	18,3	1,62	9	1	
Alastaro	10,1	4,6	90	1,8	1,26	40959	7,07	-0,23	19,0	1,60	8	1	
Oulainen	13,3	4,8	108	1,7	1,48	33808	1,89	-0,40	19,9	1,50	6	1	
Ruotsinpyhtää	11,0	6,1	94	1,3	1,44	42310	1,29	-0,20	16,5	1,24	6	1	
Hailuoto	9,0	4,6	116	1,1	1,41	37575	0,47	0,98	20,4	1,56	6		1
Lammi	11,0	7,3	81	2,3	1,40	42927	3,46	0,49	17,4	1,46	7	1	
Virolahti	14,9	6,3	79	2,3	1,62	35285	2,52	-0,37	17,1	1,46	6	1	
Laihia	10,8	4,2	151	1,2	1,39	43391	4,22	0,14	18,9	1,33	7	1	
Asikkala	14,0	7,7	68	2,7	1,53	36006	3,90	-0,20	17,9	1,45	9	1	
Föglö	8,2	28,0	86	0,5	1,36	40387	0,43	0,88	21,1	1,16	6		1
Joroinen	8,5	7,1	79	3,5	1,31	70298	3,81	-0,54	18,0	1,51	6	1	
Koski tl	8,9	3,4	70	0,5	1,31	36752	3,97	0,22	19,2	1,40	7	1	
Töysä	12,1	4,3	78	1,0	1,63	35247	1,73	0,09	18,8	1,60	8	1	
Iniö	7,2	22,3	43	0,0	1,25	37771	0,04	2,14	19,4	1,24	6		1
Kiikala	10,9	7,5	63	1,6	1,55	39404	2,84	0,19	17,9	1,41	9	1	
Myrskylä	11,4	4,0	75	2,4	1,45	39355	1,04	1,21	18,6	1,43	7	1	
Vehmaa	10,5	3,0	75	3,1	1,39	39264	6,46	-0,03	19,7	1,44	7	1	
Karjoki	14,8	2,9	114	1,9	1,69	34179	1,90	0,26	19,5	1,61	7	1	
Kristiinankaup.	16,2	8,0	130	1,4	1,73	35048	8,39	-0,49	15,9	1,45	6	1	
Mellilä	9,5	4,1	75	3,5	1,42	61683	1,99	0,44	18,3	1,53	6	1	

Kunta	Maas. as.luku/as. km2 ruudut 2004	Etäisyys läh. yli 500 as. taaj.(km) 2004	Yl.tiet/ maas. as. (m) 2004	Metsät. &kaivos. työp. (%) 2003	Elink. monip. maas. 2002	Valtion veronal. tulot/tila ka. 2001-03(eur)	Tuot.suunta muut. 2003-05 ka.	Kunnan nettom. /as.luku ka. 2002-04(%)	20-39-vuotiaat maas. väestöstä 2004(%)	Tal. huoltosuhde 2003	Ydinmaas. pist.	Ydinmaas.	Saaristokunta
Jalasjärvi	13,1	8,1	66	4,2	1,47	39537	7,91	-0,20	20,2	1,59	9	1	
Kokemäki	11,8	6,1	73	0,7	1,44	38526	8,13	-0,32	17,7	1,51	8	1	
Evijärvi	16,3	5,5	74	3,0	1,59	37095	1,57	-0,64	21,0	1,54	7	1	
Kankaanpää	15,5	5,5	63	1,1	1,65	33475	3,63	-0,76	18,4	1,52	8	1	
Marttila	10,1	3,7	59	1,1	1,29	38567	2,97	0,62	19,1	1,28	8	1	
Kuortane	14,4	4,2	74	1,5	1,64	40014	2,86	-0,93	19,2	1,53	9	1	
Liperi	14,1	5,3	57	1,3	1,39	32418	4,30	0,63	19,5	1,58	8	1	
Veteli	16,6	8,3	80	2,4	1,69	40981	2,29	-0,93	19,2	1,51	8	1	
Lapinjärvi	13,2	4,7	60	0,9	1,50	47040	1,93	0,38	17,3	1,61	8	1	
Ypäjä	12,9	3,5	60	2,7	1,50	38701	3,26	-0,02	19,3	1,38	10	1	
Lappajärvi	22,1	4,0	58	2,3	1,98	36067	3,83	-1,04	14,1	1,71	6	1	
Kannus	17,8	4,5	96	1,6	1,50	39275	1,42	-0,83	20,3	1,40	8	1	
Ullava	18,4	15,4	63	0,6	1,72	37473	0,62	-0,98	20,8	1,69	6	1	
Elimäki	13,2	4,3	68	0,6	1,54	38070	3,95	-0,80	19,5	1,41	9	1	
Joutseno	17,1	3,9	82	1,6	1,59	36206	2,23	-0,22	19,1	1,47	8	1	
Lohtaja	16,8	3,0	84	0,8	1,55	37509	2,29	-0,54	19,6	1,53	8	1	
Vampula	15,2	3,2	71	3,6	1,72	35208	4,47	-0,19	19,4	1,52	8	1	
Maalahti	11,4	3,3	117	1,1	1,58	36619	6,32	0,07	19,4	1,32	7	1	1
Vammala	13,9	6,2	66	0,9	1,53	37957	3,70	-0,09	19,7	1,51	10	1	
Humppila	12,1	2,9	74	0,4	1,42	36568	4,08	0,04	20,0	1,36	8	1	
Kälviä	17,5	3,9	85	1,9	1,43	38362	1,23	-0,41	21,5	1,41	7	1	
Kauhajoki	14,2	7,1	75	1,4	1,57	35007	8,99	-0,30	18,9	1,55	9	1	
Sauvo	9,6	5,2	66	0,9	1,43	44733	4,17	0,80	18,2	1,31	8	1	
Anjalankoski	16,7	6,9	71	1,2	1,52	40179	4,67	-0,38	18,9	1,48	9	1	
Äetsä	15,3	3,0	87	0,6	1,63	38412	2,18	-0,12	20,3	1,59	9	1	
Hämeenkyrö	13,9	5,5	62	1,3	1,53	38352	3,39	0,51	19,9	1,51	10	1	
Mouhijärvi	14,9	3,6	74	0,7	1,48	34127	1,59	1,06	20,7	1,49	8	1	
Oripää	10,0	2,7	121	3,2	1,58	46295	4,12	0,57	21,9	1,33	7	1	
Toholampi	20,9	7,5	65	1,9	1,75	38965	1,64	-0,90	18,8	1,50	8	1	
Pernaja	14,3	7,3	64	3,1	1,46	40642	1,66	1,18	20,9	1,36	8	1	
Nivala	23,6	4,6	71	3,8	1,62	38099	4,36	-1,19	21,4	1,70	7	1	
Vähäkyrö	13,9	1,4	130	0,2	1,56	41676	3,30	-0,33	20,7	1,29	8	1	
Vöyri	13,9	5,0	99	2,0	1,57	41612	6,18	0,20	18,8	1,30	10	1	
Pätkäne	13,3	4,6	57	1,6	1,63	39190	2,71	0,91	18,4	1,39	10	1	
Kiukainen	16,1	1,7	59	0,9	1,45	40021	4,70	-0,53	21,0	1,57	8	1	
Pukkila	13,2	3,4	54	0,7	1,45	36645	1,02	0,84	20,3	1,30	7	1	
Huittinen	12,2	3,9	100	1,6	1,46	41575	9,57	-0,08	20,5	1,43	10	1	
Ylistaro	13,7	4,2	88	1,4	1,63	42164	5,80	-0,08	19,9	1,49	10	1	
Teuva	19,9	4,8	101	1,2	2,00	39339	4,32	-0,70	17,0	1,64	8	1	
Kauhava	18,3	4,5	78	0,9	1,60	40706	4,85	-0,58	18,6	1,45	9	1	
Loimaa	12,9	4,7	63	1,3	1,49	42206	9,22	-0,18	18,7	1,42	10	1	
Himanka	19,5	4,7	107	1,0	1,78	38374	1,66	-0,66	19,9	1,41	7	1	
Rymättylä	9,1	4,6	36	0,0	1,49	35733	3,17	1,14	18,9	1,19	8	1	1
Västana fjärd	12,0	8,3	37	0,4	1,94	28747	0,41	0,53	19,3	1,32	8	1	
Kuusjoki	14,9	3,6	51	0,3	1,65	44170	2,69	-1,31	19,7	1,33	9	1	
Köyliö	16,1	2,7	89	1,9	1,50	41653	7,68	0,36	18,2	1,39	10	1	
Somero	9,1	6,5	65	1,3	1,42	39287	14,83	0,24	19,4	1,47	8	1	
Sievi	23,2	6,9	73	1,9	1,72	41649	2,60	-0,67	20,3	1,76	7	1	
Kärkölä	14,8	4,4	79	0,1	1,55	40729	2,78	0,63	18,7	1,32	10	1	
Alajärvi	20,9	5,5	64	1,4	1,77	37322	5,48	-0,80	19,8	1,77	8	1	
Oravainen	19,6	6,1	93	1,3	1,63	42549	3,30	-0,39	18,7	1,34	9	1	
Pöytyä	13,9	2,9	69	2,6	1,57	43006	7,97	0,33	18,7	1,40	10	1	
Vimpeli	21,1	5,5	100	1,5	2,02	38883	2,11	-0,41	18,9	1,64	8	1	
Lappi	17,2	3,6	44	0,5	1,56	35867	2,50	-0,03	20,5	1,45	8	1	
Eura	15,8	7,2	81	0,7	1,60	42325	6,68	0,07	18,8	1,39	10	1	
Karjaa	17,7	3,1	59	0,1	1,52	38704	0,91	0,46	19,2	1,27	9	1	
Tammisaari	13,8	6,2	70	1,2	1,61	42329	3,94	0,32	20,5	1,32	10	1	
Muhos	17,2	5,7	99	0,6	1,61	38182	1,86	1,09	21,8	1,54	9	1	
Orimattila	14,0	4,6	60	1,6	1,60	42355	5,00	0,47	20,1	1,38	10	1	
Alahärmä	16,2	3,3	73	0,8	1,58	42872	6,31	-0,23	19,3	1,37	10	1	
Maksamaa	14,4	13,6	52	0,0	1,88	37970	0,19	-0,42	21,5	1,23	7	1	
Mynämäki	13,1	6,8	79	1,6	1,59	38607	7,63	0,83	21,1	1,33	10	1	
Liljendal	18,5	6,8	52	1,2	1,88	39969	1,29	0,27	18,7	1,39	9	1	
Laukaa	16,7	4,6	47	0,8	1,66	37987	4,12	0,60	19,7	1,45	10	1	
Sund	12,6	4,1	86	0,0	1,62	41595	0,69	0,70	20,5	1,01	9	1	
Ylivieska	23,6	5,2	105	0,6	1,70	36928	2,38	-0,21	21,2	1,45	9	1	
Kurikka	16,5	3,0	60	0,8	1,61	42806	7,10	-0,16	20,6	1,50	10	1	
Karkkila	18,1	3,1	104	0,9	1,58	39936	1,63	0,30	22,7	1,22	9	1	
Tuulos	15,7	3,7	41	0,5	1,73	44852	1,12	0,84	20,4	1,55	9	1	
Korsnäs	17,8	3,5	120	1,0	2,04	39869	1,32	0,27	19,6	1,27	8	1	

Kunta	Maas. as.luku/as. km2 ruudut 2004	Etäisyys läh. yli 500 as. taaj.(km) 2004	Yl.tiet/ maas. as. (m) 2004	Metsät. &kaivos. työp.(%) 2003	Elink. monip. maas. 2002	Valtion veronal. tulot/tila ka. 2001-03(eur)	Tuot.suunta muut. 2003-05 ka.	Kunnan nettom. /as.luku ka. 2002-04(%)	20-39-vuotiaat maas. väestöstä 2004(%)	Tal. huoltosuhde 2003	Ydinmaas. pist.	Ydinmaas.	Saaristokunta
Dragsfjärd	13,4	6,7	60	0,2	1,76	66793	0,27	0,21	18,9	1,47	9		1
Perniö	15,0	5,4	61	1,0	1,56	55197	5,81	-0,18	19,6	1,31	10	1	
Kruunupyy	16,2	3,5	74	0,4	1,66	38942	4,14	0,05	22,2	1,32	10	1	
Ylihärnä	20,2	3,2	50	0,1	1,51	42965	3,76	-0,14	20,9	1,42	10	1	
Kalajoki	20,0	5,0	95	1,0	1,84	35478	4,62	-0,06	21,9	1,47	9	1	
Kylmäkoski	16,9	2,9	53	0,8	1,63	43823	1,34	0,44	21,7	1,32	9	1	
Lapua	17,4	4,7	72	1,2	1,59	41554	10,74	0,09	20,9	1,47	10	1	
Parainen	18,2	4,1	47	1,7	1,75	43157	1,95	0,26	21,0	1,25	9	1	
Laitila	15,4	4,5	83	1,1	1,62	37326	15,23	-0,67	21,4	1,36	9	1	
Kaustinen	21,8	4,9	58	1,3	1,68	35476	2,74	-0,49	23,3	1,27	8	1	
Harjavalta	20,9	2,5	81	0,2	1,73	44472	1,27	-0,25	22,8	1,46	9	1	
Uusikaarlepyy	16,9	5,4	90	0,7	1,69	46419	7,58	0,06	20,2	1,22	10	1	
Säkylä	18,2	3,6	103	0,6	1,88	50660	4,72	-0,48	19,9	1,19	9	1	
Finström	12,9	5,8	86	0,0	1,63	53353	3,43	1,21	20,5	0,99	10	1	
Närpiö	13,7	4,3	116	1,1	1,72	37944	19,04	0,05	20,3	1,23	9	1	
Paimio	21,6	2,8	52	0,6	1,84	43556	4,19	-0,06	20,5	1,12	10	1	
Pedersöre	26,0	5,5	54	1,8	1,74	38349	5,93	0,02	22,1	1,26	10	1	
Pohja	19,2	3,1	83	0,3	1,59	123058	0,81	-0,51	20,8	1,29	8	1	
Keskiarvo	11,5	9,0	106	2,9	1,45	36825	2,60	-0,32	17,6	1,67			

Suomen maaseututyypit 2000

Kajaanin Kehittämiskeskus Aluekehitys
Suomen Aluetutkimus FAR

Tiivistelmä

Työssä esitetään järjestyksessään kolmas päivitetty maaseutupoliittinen aluetyypittely, ns. maaseudun kolmijako, Suomesta. Tavoitteena oli maa- ja metsätalousministeriön toimeksiannon mukaisesti tuottaa kansallisen tason maaseutupoliittikan työkaluna käytettävä maaseututyypittely, jossa kunnat luokitellaan kaupunkien läheiseen maaseutuun, ydinmaaseutuun ja harvaan asuttuun maaseutuun sekä kaupunkeihin. Kolmijakoa päivitettiin uusilla aluejaoilla ja aineistoilla, jotta tyypittelyn maaseutupoliittinen tehtävä terävöityy ja pysyy ajan tasalla.

Maaseututyypittely toteutettiin vaiheittaisena luokitteluprosessina. Kaupunkikuntien rajauksen jälkeen rajattiin kaupunkien läheinen maaseutu perustuen kunnan maaseutualueilta kohdetaajamiin suuntautuvan pendelöinnin tarkasteluun. Kolmannessa vaiheessa jäljellä oleva kuntajoukko jaettiin ydinmaaseutuun ja harvaan asuttu maaseutuun pääkomponenttianalyysin avulla. Analyysissä käytetyt 10 muuttujaa kuvaavat maaseutukuntia maaseudun alue- ja elinkeinorakenteen, maatilatalouden ja kehitysongelmien kanalta. Jokaisessa luokitteluvaiheessa rajausta tarkennettiin lisätarkasteluin.

Maaseututyypittelyn tuloksena Suomen 432 kuntaa (vuonna 2005) jakaantuivat seuraavasti: 58 kaupunkikuntaa, 89 kaupunkien läheisen maaseudun kuntaa, 142 ydinmaaseudun kuntaa ja 143 harvaan asutun maaseudun kuntaa.

Maaseututyyppien välisiä ja sisäisiä eroja sekä kehitystrendejä tarkasteltiin keskeisten, mm. sosioekonomisten tunnuslukujen avulla. Erot eri maaseututyyppien välillä ovat selvät, mutta myös maaseututyyppien sisäiset vaihtelut voivat olla merkittäviä. Ydinmaaseutu sijoittuu muuttujatarkasteluissa kaupunkien läheisen maaseudun ja harvaan asutun maaseudun välille. Oma vaikutuksensa on myös kuntaliitoksilla, joiden kautta Suomen kuntamäärä on vähentynyt 20:llä vuodesta 2000.

Analyysin tuottama aluejako osoittaa alueiden sosioekonomista tilannetta ja kehitystä niin perustellusti, että tyypittelyä on mahdollista käyttää erilaisten kehittämistoimenpiteiden, varsinkin alue- ja maaseutupoliittikan, suuntaamisessa ja resurssien porrastuksessa.

Maa- ja metsätalousministeriön julkaisuja 2006

Viimeisimmät julkaisut:

1/2006	Maaseutuelinkeinoneuvontajärjestöjen
valtionapua saavan toiminnan arviointi
ISBN 952-453-249-2
2/2006	Etelä- ja Länsi-Suomen maaseudun
kehittämisohjelma vuodelle 2006
ISBN 952-453-250-6
2a/2006	Program för utveckling av landsbygden
i södra och västra Finland för år 2006
ISBN 952-453-257-3
3/2006	Tavoitteena hyvinvoiva nauta (2003)
ISBN 952-453-242-5
4/2006	Alueelliset metsäohjelmat 2006–2010
Yhteenveto metsäkeskusten metsäohjelmista
ISBN 952-453-272-7
5/2006	Eläinlääkärit 2006
ISBN 952-453-274-3
6/2006	EU Competences in Forestry Policy
ISBN 952-453-277-8